NAJER FOLKSBLAT
Oplata pocztowa uiszczona ryczałtem.

פרייז 20 גראשען

14 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 136 | Łódź, Niedziela, 14 czerwca 1936 | אדרעס: לאדז, פעטריקאווער 21 טעל. 224-71
Adres: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. Skrz. poczt. 1.06 | לאדז, זונטאג פ׳ קרח כ״ד סיון תרצ״ו

מיאוסטען דורכפאל

האבען געליטען די ענדעקישע פערטיידיגער מיט זייערע אליבי עדות אויפ׳ן ראדאמער פראצעס

איינדרוקען

פרייטאג און שבת האט דאס געריכט אויס־געהערט איבער 100 אזוי־גערופענע אַליבי־עדות, וואס האבען געזאָלט פעסטשטעלען, אַז די קריסט־ליכע אָנגעקלאָגטע האָבען נישט געשלאָגען און נישט אנטיילגענומען אין די אומרוהען.

די ערקלערונגען פון די דאָזיגע עדות זע־נען אבער אַזוי אויסגעפאַלען, אַז נישט איינמאָל האָט מען אין געריכט־זאַל געהערט אַ הויכען געלעכטער, און אויך דער ריכטער־טיש האָט זיך מיט גענומען בעהערשען, כדי צו דערהאַלטען די ערנסטקייט.

די דאָזיגע עדות זענען געקומען אין געריכט געלערנט וואָס און ווי אַזוי זיי דאַרפען רעדען. זיי האָבען נישט מורא געהאַט פאַר די פראַגען פון פּראָקוראָר און איינער פון זיי האָט אפילו געענט־פערט, אַז מ׳זאָל איהם נישט שטערען, ווייל... ער ווייס אַליין וואָס ער האָט צו זאָגען. איין עדות איז סותר געווען דעם צווייטען. דערביי זענען די סתירות כמעט פון אַלע געווען בולט׳ע.

נאָך אַ קראַנקהייט פון עטליכע טעג איז ווידער געקומען אין געריכט דער אַדוואָקאַט בערענסאָן, האָט זיך געריכט, אַז ער וועט זיך „בעהמען" צו די דאָזיגע עדות. ער האָט זיך אָבער נישט אָנגעגעבן מיט קיין איין וואָרט, ווייל זייערע ליגענס זענען געווען גענוג דורכזיכטיג. אַזוי ווי אין אַ סך פאַלן זענען די ערשטע ווערטער געווען „די יודען האָבען געשלאָגען". ס׳איז אויך געווען כאַראַק־טעריסטיש, אַז קיינער פון די איבער 100 עדות וועלכע זענען געווען אויפ׳ן מאַרק דעם 9 מערץ אין פשיטיק, איז קיינער נישט פערוואונדעט גע־וואָרען, דגם די יודען האָבען אַזוי שטאַרק גע־שלאָגען. קיינער פון זיי האָט אויך נישט געגעבען קיין ענטפער דערויף, וואָס ער האָט אַזוי לאַנג געטון אויפ׳ן מאַרק, ווען ס׳זענען געווען אַזעלכע אומרוהען. אויך האָט קיינער נישט געקענט זאָגען קאָנקרעט, ווער פון די יודען ס׳האָט געשלאָגען.

פערשטעהט זיך, אַז ס׳זענען אויך געווען עטליכע הומאָריסטישע אַרויסטריטען פון אַדוו. קאָוואַלסקי.

עטליכע אינצידענטען צווישען די פערטיידיגער פון ביידע צדדים האָבען בעוויזען, אַז דער פראָצעס דערגעהט צום סוף און מ׳נוצט שוין אויס די אייגענטליכע פערטיידיגונגס־מיטלען.

די אַליביסטען־עדות האָבען אַזויפיל אָנגעטון עגמת־נפש דער ענדעקישער פערטיידיגונג, אַז נעכ־טען האָבען זיי זיך אַליין אָפגעזאָגט פון 10 עדות.

געקומען נאך אן׳ענדעקישער אדוואקאט

און זיך גלייך גענומען צו דער ארבייט

די פרייטאָג־זיצונג הויבט זיך אָן מיט צולאָזון אַלס פערטיידיגער פון די קריסטל. בעשולדיגטע דעם קראקאווער אַדוו. ד״ר אַדאַם פאזאוסקי.

אַלס אַן׳אַליבי־עדות פון יוזעף טשיבאַק, טרעט אויף פראַנצישעק פאַדשאַדלאָ. דער בעשולדיגטער, זאָגט ער, איז געווען צוזאַמען מיט איהם אויף דער לויה פון זיין טאַטען אין זעלבען טאָג, ווען עס איז פאָרגעקומען דער פאָגראָם. טשיבאַק איז דעריבער נישט געווען אין פשיטיק, בעת מ׳האָט איהם דאָרט געזעהן מיט אַ דובינע אין האַנד. אין פשיטיק איז ער גאָר געקומען נאָך דער גאַנצער מעשה.

עס טרעט אַרויס טשיבאַק׳ס פרוי. זי איז די גאַנצע צייט געווען מיט איהר מאַן. ווען עס איז געווען די „בויקע" מיט דע־ פאָליציי. האָט זי גע־געסען מיטאָג צוזאַמען מיט איהר מאַן.

פערטיידיגער ד״ר אדאם פאזאוסקי: ־יוּבאַלד פרוי טשיבאַק געדענקט אַלץ אַזוי גענוי, אפשר וועט זי ענטפערן אויף נאָך א פאַר פראַגע:

— איהר זענט געווען מיט אייער מאַן אויף דער לויה פון זיין טאַטען — איז אייער מאַן געווען זעהר טרויעריג, דערשלאָגען?

עדות: זעהר טרויעריג.

אַדוו. פאזאויסקי: אפשר זענען צוזאַמען מיט איך ביים טרויעריגען מיטאָג געווען נאָך מענשען פון אַט דער באַנק?

עדות: ניין, איך ווייס נישט.

עס זאָגט עדות וולאַדיסלאַוו קאָוואַלטשיק. זיי גאָרנישט זייענדיג אויסען, דערצעהלט ער, אַז בעת דער „אַוואַנטורע מיט דער פאָליציי" האָט ער בעמערקט ווי

איינער אַ יוד האָט אַ שליידער געטון אויף אַ פאָליציי אַ פעקעל לייטשעס

(אין בעשולדיגונגס־אַקט ווערט דערצעהלט, ווי אַזוי די ענדעקעס האָבען אַרויפגעוואָרפען די לייטשעס אויף אַ פאָליציאַנט ,בעת זיי האָבען איהם אָנגעגריפען. איצט איז שוין דאָ אַ יוד, וועלכער האָט דאָס געטון...)

עס טרעט אַרויס אַ ווייטערדיגער אַליבי־עדות יוזעף רוס. ווידער דער זעלבער מזמור. פרעגט איהם דער אַדוו. קאָוואַלסקי:

— צי האָסטו נישט בעמערקט, ווי יודען גרייפען אָן פאָליאַקען?

עדות: ניין, איך האָב נישט געזעהן.

אַדוו. קאָוואַלסקי וויל איהם מעהר נישט פרעגן. עס טויג נישט.

נעהמט זיך צו איהם ד״ר אדאם פאזאווסקי:

— האָסטו געזעהן פערבלוטיגטע פאָליאַקען?

עדות :ניין.

ער האָט געזעהן דעם יוד באַנדאַ מיט אַן׳אייזען אין האַנד. ער דערקענט איהם.

פאָרזיצער: צי האָסטו געזעהן, ווי באַנדאַ האָט עפעס געטון מיט׳ן אייזען?

(ווייטער זעה 3־טע זייט)

טויט־שטראף און לאנגיעהריגע תפיסה פאר טעראר־אקטען אין ארץ־ישראל

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

היינט איז אין דער אָפיציעלער רעגירונגס־צייטונג „אָפישיעל גאַזעט" פערעפענטליכט געוואָרען געזעצען, וואָס זעהט פאָר טויט־שטראָף אָדער לאַנגיעהריגע תפיסה פאַר כלערליי טעראָר־אַקטען, למשל שיסען אויף דער פאָליציי אָדער מיליטער, פערניכטען באַהן־סטאַציעס, באַהן־ליניעס, אונטער־גראָבען, וואַרפען באָמבעס, פערניכטען פעלדער, צעשניידען טעלעפאָן - פערבינדונגען און ווייטער. אַחוץ דעם ווערט אויף די שטעט אַרויפגעלעגט דער חוב צו בעזייטיגען די שאָדען, וואָס זענען אויפגעשטעלט אויף די וועגן, אַפרייניגען די שאָסעען פון טשוועקעס און שטיינער.

עס איז אויך אַרויסגעגעבען געוואָרען אַ פאַר־אָרדענונג, אַז אַלע ארץ־ישראל׳דיגע צייטונגען מוזען זיך ווענדען צוערסט צו די ערלויבנישען דערביי צו די רעגירונגס־מאַכט רעכט נישט אַרויסצו־געבען נייע קאָנצעסיעס, נישט אָנגעבענדיג קיין מאָטיווען.

די דיסטריקט - קאָמיסאַרען האָבען בעקומען רעכט צו קאָנפיסקירען און אפילו צו צושטערען הייזער פון וועלכע מען האָט געשאָסען.

צוליב דעם שרעקליכן אַטענטאַט אויף דער באַהן־סטאַציע קלקיליא (זעה 5־טע זייט) וועלען אַלס שטראָף זיך דאָרט מעהר די צוגען נישט אָפשטעלען.

ווער זענען די פערוואונדעטע יודען אין באָמבען - אַטענטאַט אויף דער באַהן - סטאַציע.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

צווישען די לייכט־פער־וואונדעטע בעת דעם באָמבען־אַטענטאַט אויף דער באַהן־סטאַציע קל־קיליא געפינען זיך פאָלגענדע פערזאָנען: יהודית לעווין, חיה רעכטלעבען, אברהם מזרחי, בערטאַ קליין, יוסף קליין, יעקב קליין, ד״ר בן־רחל. אַ חוץ דעם איז לייכט־פערוואונדעט געוואָרען אַ 6־יאָהריג קינד פון דער שווער־פערוואונדעטער מרים פיי־ערשטיין.

אונטערצינדונגען און צוזאַמענשטויסן

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

היינט ביינאַכט איז אונטערגעצינדען געוואָרען אַ בריק צווישען חברון און באר־שבע.

נעבען שכם איז פאָרגעקומען א צוזאַמענ־שטויס צווישען מיליטער און אַראַבער. די רעזול־טאַטען זענען נישט בעקאַנט.

ענגלישער מיליטער-פאַטרול שווער פערוואונדעט אַ יודישען שומר.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

נעבען חדרה איז שווער פערוואונדעט גע־וואָרען אַ יודישער שומר דורך אַן׳ענגלישען מילי־טערישען פאַטרול. דער שומר האָט זיך נישט אָפ־געשטעלט אויף דער אויפפאָדערונג פון פאַטרול.

דער אַראַבער, וואָס איז פערוואונדעט געוואָרן בעת אַ צוזאַמענשטויס צווישען פאָליציי און אַראַ־בער אין בית־לחם איז געשטאָרבן פון די וואונדען.

געהעכערט די פערזיכערונגס - סטאַוו קעס פון די סחורות קיין א״י.

לאָנדאָן, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

די פעראינטערעסירטע פערזיכערונגס־געזעל־שאַפטען האָבען געהעכערט די פערזיכערונגס־סטאַוו קעס אויף סחורות, וואָס ווערען געשיקט קיין א״י. די סטאַווקעס זענען איצט די זעלבע וואָס אין מלחמה־צייט.

60 דונאַם פרדס פערניכטעט אין פתח־תקוה.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

אין פתח־תקוה זענען אויסגעריסען געוואָרען מיט די וואָרצלען 60 דונאַם פרדס.

דעם 15 יוני ווערען די ארץ־ישראל קאָמוניס טען פערשיקט אין אַ ספעציעלען קאָנצענטראַציע־לאַגער, ווייל די קאָלאָניסטען זאָגען זיך אָפּ זיי צו האַלטען.

היינט איז בעשאָסן געוואָרען דער צוג ירו־שלים — לוד.

פסדרדיגע טעראָר־אַקטען.

לאָנדאָן, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

היינט איז פאָרגעקומען אַ שיסעריי נעבען כפר יחזקאל. ס׳זענען אונטערגעצונדען געוואָרען באַהן־בריקען.

די יפו׳ער באַהן־סטאַציע איז היינט אונטער־געצונדען געוואָרען דורך אַראַבישע טעראָריסטען. פיל סחורות זענען פערברענט געוואָרען.

אויפ׳ן דיסטריקט־הויז אין נגב איז געוואָרפען געוואָרען אַ באָמבע. ס׳זענען אויך געוואָרפען גע־וואָרען באָמבעס אין עזה.

אין בלפוריה זענען פערניכטעט געוואָרען פיל בוימער.

אויפ׳ן וועג ירושלים—שכם איז פאָרגעקומען אַ שיסעריי צווישען אַראַבער און מיליטער. דאָס מיליטער האָט געמאַכט אַ געברויך פון מאַשין־געוועהרען. די צאָהל קרבנות איז נישט פעסט־געשטעלט געוואָרען.

נאָך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 61 יאהר אונזער טייערע און אונפערגעסליכע

נ״ע עסמא אשת ר׳ יחיאל דוד ז״ל ניעוויאדאמסקי

די לויה קומט פאר היינט זונטאג, כ״ד סיון (14/6 1936), 2 א זייגער בייטאג פון טהרה־הויז. וועגען וואס ס׳טיילען מיט אין גרויס צער

די אין טיפען טרויער פערבליבענע פאמיליע.

די לעצטע מאדעלען זומער=שיך ווי אויך א גרויסער אויסוואהל פון פלעטשאנקעס בעקומט מען נאר ביי
A. Ogórek Łódź, Zawadzka 11 — tel. 202-86 —
בעמ.: א ספעציעלער אויסוואהל פון מענער-פלעטשאנקעס!

פערזיכערונגען געגען פייער און גנבה
פון וואוינונגען, געשעפטען און פאבריקען ווי אויך לעבענס- און אלע ארט אנדערע פערזיכערונגען, ערלעדיגט אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען די פון 1905 עקזיסטירענדע אגענטור פון
מ. שיינבערג
16 נארוטאוויטשא 16, טעל. 129-04 און 266-58
בעראטונגען אין פערזיכערונגס-אנגעלעגענהייטען, ערטייל איך פערזענליך טעגליך פון 1–3. סאלידע אגענטען קענען זיך מעלדען טעגליך פון 11–2

Gimnazjum i Szkoła Powszechna
I. KACENELSONA
43 ZAWADZKA 43
Telefon 151-79
מיט אנמעלדונגען פאר נייע שילער זיך ווענדען אין קאנצעלאריע, טאג=טעגליך פון 10 ביז 2 פארמ. און פון 6 ביז 7 נאכמיטאג.

דאס קערנדל פון אמ...

אמאליגע צייטען איז ג... געגענשטאנד פון געזעלשאפטל... שפרעכען כמעט אויסשליסליך ... פון קוגעס, טעאטער און לסוף פאליטיק, היינט דאגעגען ווערען ... געשפרעכען וועגען ווירט... פראגען.

בעת איינעם פון אזא ... האט איינער אויסגעדריקט א ... סאלע מיינונג, אז איינע פון ... וועלכע ווירקען אויפ'ן וואוקס ... ריגקייטען, איז דאס פאלשע ... פארשווינדונג פון שפעקולאציע.

אין דער מלחמה צייט ... רעקט נאך דער מלחמה – ... אנהענגער פון פאראדאקסען ... גראסירט א גרויסע צאהל שפעק... וואס עס איז בלי ספק געווען ... די געזעלשאפטליכע פלאגע. ... די שפעקולאנטען האבען געפונ... דינסט מעגליכקייטען אויף אנדער... האבען מיר באמת נישט קיין ... לאנטען, ווייל אלעס איז פערה... און עס איז נישטא ארום ... שפעקולירען, אבער אויך ... פערדינען איז נישט לייכט.

נאטירליך דארף מען די ... נאך שפעקולאציע טראקטירען ... עס פערדינט, דאס הייסט הו... אבער פונקט ווי אין יעדען ... איז אויך אין דעם פערהאן ... אמת. און דאס קערנדל פון אמ... נעמליך אין פאקט, אז מיר ... ווייניג מענשען מיט קאפיטאל, זאלען קענען אויסנוצען יעדע ... און אריינברענגען אין ווירטש... לעבען א ביסעל אויפלעבונג, ... די, וועלכע זענען עס יא בי... פאגירען נישט מיט די געהעריגע ... און מוזען רעזיגנירען פון ... מאל זייער נוציגע פלענער.

צי איז פערהאן א מיטל ... גרייכען אט די נויטיגע מיטלען?

א תשובה אויף דער פראגע ... מיר געפינען דורכקוקענדיג די ... פון די געווינסן אויף דער מלוכה ... יעדער חודש וואקסט די צאהל ... קאפיטאליסטען, וועלכע קענען ... פערווירקליכען צו א בעדייטענד... לעבונג אין דער אינדוסטריע, ... נאר נישט פעהלען קיין ענערגי... היגקייטען. וואס איז שייך מזל, ... זיי עס געוויס, ווי באלד זיי ... וואונען...

אט די ענערגישע און ... מענשען דארפען קודם כל שפיל... אויפמערקזאמקייט אויפ'ן מקור ... קומען די נויטיגקייט פאר זיי ... מיטלען און דארפען זיך בעוו... צעטלען צו דער 1טער קלאס ... 36טער מלוכה לאטעריע, וואס... עס הויבט זיך שוין אן דעם ... ראנערשטאג.–

אכטונג, פארבען=הענדלער!
עס ווערט בעקאנט געמאכט, אז דאס בעוואוסטע פארבען=געשעפט א. פ.
„ל. ה. בערגער"
לאדז, דרעוונאווסקא 5, טעל. 133-39
איז ווידער בעעפענט און עמפפעהלט זיך די געעהרטע לאדזער און פראווינצער קונדשאפט.

דעם לאנגיעהריגען פרעזעס
ראטמאן פ. כארי
צו דער בר=מצוה פון זיין זוהן ווינשט פיל נחת און גליק
די שאכער-סעקציע
ביים צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין
פרעזעס: ל. ניימאן

הארציגע ברכות דעם לאנגיעהריגען פרעזעס
ראטמאן פ. כארי
צו דער בר-מצוה פון זיין זוהן ווינשט
דער געגענזייטיגער הילפס-פעראיין
גמילת=חסדים
פאמארסקא 15.

דערמיט האב איך דעם כבוד מיטצוטיילען דער ג' קונדשאפט, אז די שוין גוט-בעקאנטע
„MLECZARNIA WOLFA"
איז געווארען איבערטראגען אויף
זאוואדזקא 4 טעל. 209-49
און איך גיב ווייטער ארויס פריהשטיקען, יארסקע מיטאגן אויך קאלאציעס
און איך פערהאף, אז מיינע קונדען וועלען מיך ווייטער בעזוכען.
מיט אכטונג
ראובן וואלף.

דעם לאנגיעהריגען פרעזעס און אונערמידליכען פערטיידיגער פון די קליינהענדלער-אינטערעסען
ראטמאן פ. כארי
צו דער בר=מצוה פון זיין זוהן ווינשט פיל נחת און גליק.
דאס פערסאנאל
פון צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין
פאמארסקא 15.

CUKIERNIA
„ZRÓDŁO"
PRZEJAZD 1, tel. 209-87 i 133-72
טעלעפאנירט
אויסגעצייכנטע לאדעס
צוזאמען מיט סאדא-וואסער און וואפלעס א פארציע 35 גר.
יארסקע אוועגדברויטעך
פון 4 נעגנ צו 1 זל.

Nowy-Otwock
דאס בעסטע אפרוה-ווינקעל און די בעסטע ערהאלונג איז נור אין גוט-בעקאנטען כשר'ן
פענסיאנאט באמבערג
פאר פאמיליעס גרויסע הנחה-פרייזען, ערסטקלאסיגע בעדינונג! -- דער באגאזש ווערט פון לאדז אויס איבערגענומען. -- אינפארמאציעס אין דער עקספעדיציע „ISKRA" אגראדאווא 2.

Magr. Praw
Ludwik Goldkorn
Tłumacz Przysięgły
dla języków:
niemieckiego
hebrajskiego
i żydowskiego
Al. I Maja 9, tel. 114-50
przyjmuje od 11—2 pp. i od 4—7 w.

Dr.
Wajnberg
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר לונגען, הארץ און סקלעראז קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5, 8-9 אוו.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפילים און הויט - קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער - שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1טער שטאק
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אווענט זונטאג און יום טוב פון 9-1 נאכמיטאג. ספעציעלער ווארטע - זאל פאר פרויען

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער - שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט, זונטאג פון 10–2 מיטאג.
פאר פרויען – א ספעציעלער ווארטע-זאל
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען

Dr. med.
M. TAUBENHAUS
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען קראנקהייטען
פערהיטונג בעגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעלעפאן 246-09.
נעמט אן פון 8–9 פריה און פון 4–8 אוו.

Dr.
Szymon Grynberg
ווישניאווא גורא
(Willa Cyka) טעל. 26
נעמט אן אין לאדז
פילסודסקיעגא 55, טעל. 168-58
אן פון 1—2 און פון 5—6 נאכמ.

ביילייד
דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער שווערגעטראפענער פאמיליע גוטערבוים צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון זייער ליבען זוהן
מענדעל נ"ע
זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.
לייזער מארקעוויטש און פאמיליע.

אויערען, נאז און האלז און לונגען-קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67. טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועס אפעראציע א. אז. וו. ווי אויך אמבולאטאריש פון 9-2 און פון 4-8 אווענט.
ביי דער קליניק איז טעטיג
א רענטגען=קאבינעט
פאר דורכלייכטונגען און אלערליי פאטאגראפיעס

Dr. med
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-20.
נעמט אן פון 10–12 און פון 5–7 אוו.

Dr. M. ELJASBERG
Chirurg
PIOTRKOWSKA 80, tel. 117-87
צוריקגעקעהרט

Dr. med.
M. JAKOBSON
כירורג
אינער-כירורג=ספעציאליסט
צוריקגעקעהרט
D-ra STERLINGA 22,
telefon 174-42.

וויכטיג פאר אלע!
דרוקערייי
בראמבערג
8 - לאדז - 8
צעגעלניאנא
טעלעפאן 255-09.
מריקאטאוש-פות.ים מריקא-עטיקעטען
שטריממף-פאבריק. שטרומפ- באנדעראלען
וועש-פאבריק, פערשיר. עטיקעטן און טיטעלן
קאנפעקציאנערען טיטען-עטיקעטען
שניידער-מייסטער מאס-ביכער
בעקער-מייסטער ברויט-צעטלען
בריפבויגען, קאנווערטען, רעכנונגען ווי אויך התונה-קארטען צו ביליגע פרייזען.

וויכטיג פאר
ברוך=קראנקע

(רופטורען) זאווי פון פערקרימונגען פון רוקען ביי ז (הויקערס), פאראליזשען, ביין-שווינדזוכט, פלאטפים און פערשידענע אנדערע פערקרימלונגען=ליידענדע.
פאר פערשידענע ארט רופטורען פערעלטערטע און די געפערליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-באנדאזשען לויט מיין מעטאדע היילען און בעזייטיגען ראדיקאל יעדען איינציגן ברוך.

ביי מאגען און קישקע - זענקונג ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע לייב-הייל-באנדאזשען.
פאר הויקערס ספעציעלע גארסעטען און גלייכהאלטערס.
געגען ביין-שווינדזוכט ספעציעלע אפאראטען טאפעדישע אפאראטען פון אלע סיסטעמען.
געגען שמערצענדע פלאטפים ספעציעלע ארטאפעדישע איינלאגען לויט גיפס-מאדעלען.
געגען קרומע אדערן ספעציעלע גומי-שטרימפ לויט מאס.
קינסטליכע הענד און פיס
ספעציעלע הייל=ארטאפעדישע אנשטאלט
ספעצ. ארטאפעדע
א. פעטריקעוויטש, לאדז
9 פיראמאוויטשא 9, טעל. 177-09 (פריהער אלגינסקא
אכטונג! קראנקע מוזען זעלבסט ערשיינען.
מויזענטער דאנקזאגונגען קענען בעוויזן ווערען

דער באָיקאָט האָט געהאַט ערפאָלג

דאָס ווילען בעווייזען די ענדעקישע אַדוואָקאַטען

(המשך פון דער 1־טער זייט)

עדות: געטון האָט ער גאָרנישט. איך בין דורכגעגאַנגען שטיל. זיי האָבען מיר גאָרנישט געטון.

פּראָקוראָר: האָסטו געזעהען צושלאָגענע פּאַליאַקען?

עדות: ניין.

אַדוו. אַדאַם פּאַזאַווסקי: צי האָסטו מורא פאַר יודען?

עדות: אַליין צווישען יודען האָב איך מורא.

פּאַזאַווסקי: איך בעט אַריינטראָגען אין פּראָטאָקאָל, אַז ער האָט מורא פאַר יודען.

פאָרזיצער: אַליין צווישען יודען האָט ער מורא.

פּרובט דער קראָקאָווער ענדעק זיין מזל אַנדערש:

— צי האָסטו מורא פאַר יודען איצט, בעת'ן עדות־זאָגען?

עדות: ניין. דאָ האָב איך נישט קיין מורא.

דער אַדוואָקאַט קאָוואַלסקי טוט אַ מאַך מיט די הענד, ווי איינער זאָגט: צו וואָס האָט מען דאָ דעם עדות איינגאַנצען געדאַרפט?

„הונדערט יודען האָבען געשלאָגען פּיטלעווסקי'ן"

יאַן סאָבאָל, אַ וואָרשטען־הענדלער, דערצעהלט וועגען זיינע שמועסען מיט טשיבאַק'ן. ער האָט אויך געהערט וועגען דעם, אַז יודען האָבען אומגעקעהרט אַ סטראַגאַן פון אַ פּוילישען רושנער.

אַדוו. פּאַזאַווסקי: האָט דער עדות געזעהן יודען מיט שטעקענס, מיט אייזענס?

עדות: איך האָב געזעהן אַ יוד מיט אַ האַמער.

אַדוו. קאָוואַלסקי: ווער איז געווען דער רושנער?

עדות: איך ווייס נישט. איך האָב געהערט און נישט געלייגט קיין אַכט.

אַדוו. מאַרגאַליס: ווען האָט מען דאָס דעם עדות דערציילט?

עדות: גלייך אין דער פריה.

אַדוו. מאַרגאַליס: נאָך פאַר דעם אָנגריף אויף דער פּאָליציי?

עדות: פאַר אַלעמען.

עס טרעט אַרויס אַנטאָני קאָוואַלטשיק, אַן אַליבי־עדות פון יוזעף טשיבאַק. ער איז געווען מיט טשיבאַק'ן צוזאַמען, געגעסען צוזאַמען נאָך דער ... און — מעהר גאָרנישט.

פאָרזיצער: די גאַנצע צייט זענט איהר געווען צוזאַמען. אפילו זיך נישט אָפּגעטיילט אויף פופצען מינוט?

עדות: ניין, די גאַנצע צייט צוזאַמען.

פּראָקוראָר: איהר האָט אָפּגעגעסען, דורכגעגאַנגען שטיל דעם מאַרק און געגאַנגען אַהיים בשלום?

עדות: יאָ.

עס קומט מיכאַל זשעבראַק. ער איז אויך געווען אויפ'ן בית־עולם, ביי דער קבורה פון טשיבאַק'ס טאַטען. — עס איז געווען שטיל.

פּראָקוראָר: צי האָבען די יודען זיך נישט געקלאָגט אויפ'ן עדות, אַז ער האָט אויך עפּעס געטון?

עדות: יאָ, זיי האָבען זיך געקלאָגט.

פּראָקוראָר: צי האָט דער עדות געזעהן, ווי מען שלאָגט זיך?

עדות: יודען האָבען געשלאָגען.

פּראָקוראָר: צי האָט דער עדות געהערט שאָסן?

עדות: אַ צוויי־דריי.

פּראָקוראָר: איהר האָט דאָך געזאָגט, אַז עס איז געווען שטיל, און איהר האָט גאָרנישט געהערט?

אַדוו. גאַיעוויטש: וועגען וואָס האָבען זיך די יודען געקלאָגט אויף אייך?

עדות: כ'ווייס דאָרט וואָס, אַז כ'האָב געוואָרפען

איין שטיין אין איין שויב

אַדוו. מאַרגאַליס: צי האָט איהר געזעהן אויסגעהאַקטע שויבען?

עדות: ניין.

עס קומט דער עדות רעשקאַ. אַן אַליבי־עדות פאַר וואַיטשיק. ער איז מיט וואַיטשיק'ן געווען, געטראַכט. ער פאַלט אָבער באַלד אַריין. דורך איינינע פראַגען פון פּראָקוראָר צום שולדיגטען וואַיטשיק ווערט פעסטגעשטעלט, אַז נאָך דעם, ווי ער האָט זיך אָפּגעשיידט פון זיין אַליבי־עדות, האָט ער זיך צוריק אומגעקעהרט אין דער וואַרשעווער גאַס און איז יאָ געווען בעת דער דאָרטיגער בלוטיגער „סעודה".

עס טרעט אַרויס דער עדות קאַספּערסקי. ער איז דער שטייער־אויפמאַהנער ביי דער פּשיטיקער געמיינדע, ער רעדט פיל. ער דערצעהלט, אַז ער האָט

דערהערט, אַז יודען האָבען געשלאָגען פּיטלעווסקי'ן, אַז ער איז געשטאַנען אויף דער בריק און ער ווייסט — אַז מען האָט געשאָסען אויף דעם מאַרק.

פּראָקוראָר: ווי קענט איהר וויסען, וואָס עס איז געווען אויפ'ן מאַרק?

עדות: איך ווייס. איך קען דאָך אַלעמען.

פאָרזיצער: פון אַזאַ „וויסען" וואָס עס טוט זיך אויפ'ן מאַרק ווען מען שטייט אויף דער בריק, קאָן מען זיך אומקעהרען פון געריכטס־זאַל אַ היים אין צוויי וואָכען אַרום...

דער עדות רעדט ווייטער און פאַלט אַריין. ער האָט געזעהן אויף וואַרשעווער גאַס, ווי הונדערט יודען שלאָגען פּיטלעווסקי'ן.

אַדוו. בערענסאָן: איהר האָט געזעהן, ווי הונדערט יודען שלאָגען פּיטלעווסקי'ן און איהר האָט גאָרנישט מורא געהאַט?

עדות: וואָס האָב איך געהאַט מורא צו האָבען, איך בין די גאַנצע צייט נישט געווען אין שטאָט, איך האָב גאָרנישט...

— הייסט עס, אַז די יודען האָבען געשלאָגען נאָר די, וואָס האָבען עפּעס געטון אין שטאָט?

דער עדות שווייגט.

פאָרזיצער: נעכטען האָבען אַלע אַליבי־עדות פון פּיטלעווסקי'ן דערקלערט, אַז פּיטלעווסקי איז די גאַנצע צייט געווען נעבען זיי, און איצט ווערען מיר גאָר געוואויר, אַז ער איז געווען אויף וואַרשעווסקאַ גאַס. געשלאָגען זיך מיט יודען. אפשר וויל דער בעשולדיגטער וועגען דעם עפּעס זאָגען?

פּיטלעווסקי זאָגט, אַז דאָס איז געווען דעמאָלס, ווען ער איז געגאַנגען אַהיים. בערקאָוויטש איז איהם בעפאַלען און ער האָט זיך פערטיידיגט. נאָך איינינע פראַגען, זאָגט דער בעשולדיגטער פּיטלעווסקי:

— די יודען זענען געווען אויפגערעגט פון באָיקאָט.

דער באָיקאָט איז דאָך דערלויבט

אָבער די יודען טוט עס וועה, זענען זיי אַרויס געטרעטען אין אַ קאַמף געגען באָיקאָט. זיי האָבען זיך די גאַנצע צייט געקלאָגט אויף די קרוודעס

ריכטער פּלעוואַקאַ: כ'האָב געמיינט, אַז זיי האָבען געהאַט קרוודעס פיזיש.

פּראָקוראָר: צי ווייסט נישט דער בעשולדיגטער פון שלאָגען יודען פאַר דעם 9 מערץ?

פּיטלעווסקי: ס'זענען געווען איינצעלנע פאַלען.

אַדוו. פּאַזאַווסקי: צי האָבען די יודען געהאַלטען פאַר אַ קריוודע דאָס באָיקאָטירען, צי דאָס בעקומען קלעפּ?

פּיטלעווסקי: פון אָנהויב האָבען די יודען געלאַכט פון באָיקאָט. זיי האָבען געמיינט, אַז דאָס איז ווידער אַ מין שרייבען אויף די פּאַרקאַנעס: „קויפט נישט ביי יודען". נאָכדעם האָבען זיי געזעהן, אַז ס'איז שלעכט.

ריכטער פּלעוואַקאַ: צי האָט דער באָיקאָט געמאַכט פאַרשריט?

פּיטלעווסקי: גרויסען פאַרשריט. עס האָבען זיך געעפענט פּוילישע געוועלבער. דעם 9 מערץ האָט פעלדבערג געזאָגט:

עס מוז נעמען אַ סוף מיט דעם באָיקאָט, די גאַנצע וועלט מוז עס פון היינט אָן וויסען!

40 יאָהר האָט ער געוואַרט דערויף

בעשולדיגטער באָרנשטיין הויבט זיך אויף פון אָרט און פרעגט:

— צי קען איך דאָ עפּעס דערמאָהנען פּיטלעווסקי'ן?

— יאָ, — זאָגט דער פאָרזיצער.

— נאָכדעם ווי עס זענען פאָרגעקומען די בלוטיגע געשעהענישען אין קליבוב הינטער אַדזשיוואָל און מען האָט געשלאָגען יודען, האָט פּיטלעווסקי געזאָגט:

„יאָהר וואַרט איך שוין אויף דעם, און ענדליך איז דאָס געקומען

ער רופט אָן איינינע עדות, וועלכע זענען געווען דערביי.

עס קומט דער עדות פּאָשניק. ביי איהם אין הויז האָט זיך, אויס מורא, בעהאַלטען דער אָנגעקלאָגטער קאָשיק. שפּעטער האָט ער זיך איבערגעטון און אַוועק איבער'ן טייך צו דער לאַנקע. ער איז געווען ביי איהם 10—15 מינוט.

פּראָקוראָר: פאַר וואָס האָט קאָשיק אַזוי מורא געהאַט?

עדות: איך ווייס נישט.

אַדוו. בערענסאָן: צי האָט ער מורא געהאַט, מען זאָל איהם נישט דערהרגענען? פאַר וועמען האָט ער מורא געהאַט, ווער האָט איהם געדאַרפט דערהרגענען?

עדות: יודען.

אַדוו. בערענסאָן: איז ער געזעסען ביי'ן עדות, צי ער האָט נאָר אַראָפּגעוואָרפען די קאַפּאָטע און אַוועק?

דער עדות ענטפערט: ניין... ניין... ער איז ביי מיר נישט געזעסען, ער האָט אַראָפּגעוואָרפען די קאַפּאָטע, זיך איבערגעטון און איז אַוועק.

אַדוו. מאַרגאַליס: און אייך האָט מען נישט געשלאָגען?

עדות: ניין. איך האָב מיט די מענשען נישט געהאַט קיין בעריהרונג.

דער פאָרזיצער כאַפּט זיך: — איהר האָט נישט געהאַט קיין בעריהרונג, דעריבער האָט מען אייך נישט געשלאָגען?

עדות: יאָ, יאָ, דעריבער.

פאָרזיצער: גוט, גוט.

עס טרעטען אַרויס נאָך און נאָך עדות און עס קומט צו אַ

צוזאַמענשטויס צווישען דער יודישער און ענדעקישער פערטיידיגונג

די סיבה איז נישט געווען קיין וויכטיגע. אַדוו. פעניגשטיין, וועלכער איז אַ ציוויל־מאָהנער, האָט געשטעלט אַ פראַגע דעם אַליבי־עדות וואַצלאַווסקי וועגען דעם, צי דאָס, וואָס ער דערצעהלט איז געשעהן איידער עס איז געקומען די פּאָליציי פון ראַדאָם, צי נאָכדעם.

דער אַדוואָקאַט קאָוואַלסקי, וועלכער שטעלט די גאַנצע צייט פראַגען פון דער ענדעקישער הפטורה, ווענדעט זיך איצט מיט אַ טענה צום אַדוואָקאַט פעניגשטיין:

— דער ציוויל־מאָהנער פעניגשטיין האָט נישט קיין רעכט צו שטעלען אַזעלכע פראַגען.

אַדוו. פעניגשטיין ענטפערט:

— איך מיין, אַז קאָוואַלסקי האָט נישט קיין רעכט זיך אַזוי צו ווענדען צו מיר.

דאַן קומט דער אַדוו. ליבדעמאַן צוהילף זיין חבר קאָוואַלסקי און דערקלערט, אַז ער, אַלס פערטיידיגער מאַכט אויפמערקזאַם אויף דעם, אַז דער ציוויל־מאָהנער פעניגשטיין האָט נישט קיין רעכט אויף אַזעלכע מינים פראַגן ווי ער האָט געשטעלט.

אַדוו. פעניגשטיין ענטפערט דאַן, אַז דאָס געריכט וועט געוויס קוואַליפיצירען זיינע רעכט אויף פראַגען אַלס ציוויל־מאָהנער.

יאַן גמורעק דערצעהלט וועגען דעם בעשולדיגטען קוביאַק, וועגען די געשעהענישען אויפ'ן מאַרק א. אַז. וו.

אַדוו. פעניגשטיין: צי האָט דער עדות געזעהן ווי מען האָט פּאַגראָמירט אַ יודישען סטראַגאַן מיט פּערטיגע זאַכען?

עדות: ניין.

אַדוו. פעניגשטיין: צי האָט דער עדות געזעהן ווי אַזוי מען האָט צושלאָגען אַ יוד?

עדות: יאָ.

אַדוו. פעניגשטיין: צי האָט דער עדות געזעהן ווער ס'האָט צושלאָגען דעם יוד?

עדות: זאָל מיר דער אַדוואָקאַט נישט שטערן...

פאָרזיצער: קיינער שטערט נישט דעם עדות. זאָל דער עדות ענטפערן אויף די פראַגען.

עדות: דער יוד האָט זיך געכאַפּט שלאָגען אַ פּאָליאַק, האָט דער פּאָליאַק איהם דערלאַנגט איבערן קאָפּ.

אַדוו. פעניגשטיין: איז דער יוד געפאַלען?

עדות: איך ווייס נישט: ער איז געווען פערבלוטיגט.

פּראָקוראָר: פאַר־וואָס האָט זיך דאָס דער יוד געכאַפּט צום פּאָליאַק?

עדות: איך ווייס נישט פאַר־וואָס דער יודישער שניידער האָט זיך געכאַפּט צו אַ פּאָליאַק.

אַדוו. פעניגשטיין: צי האָט זיך דער יוד „געכאַפּט צום פּאָליאַק" נאָכדעם, ווי עס איז געווען דעמאָלירט זיין סטראַגאַן, צי פאַר דעם?

עדות: זיין סטראַגאַן איז שוין געווען אויפגערוימט.

אַדוו. פעניגשטיין: הייסט עס, דעמאָלס האָט זיך „דער יוד געכאַפּט"? מעהר האָב איך נישט צו פרעגען.

עס געהען נאָך און נאָך עדות, וועלכע דערצעהלען וועגען דער זעלבסטפערשטענדליכקייט, לעגאַלקייט פון באָיקאָט, וועגען דער אומשולדיגקייט פון די פּוילישע בעשולדיגטע.

צי האָט מען געשאָסען הונדערט מאָל אָדער פינף מאָל

דער וויכטיגסטער מאָמענט פון דער נאָכמיטאָג־זיצונג איז דאָס עדות־זאָגען פון אַליבי־עדות וואַיטשיק. עס איז געגאַנגען אַ קאַמף אַרום דער פראַגע:

— „צי קאָן מען לעסקין אָנגעמען פאַר דעם, וועלכער זאָל האָבען דערשאָסען וויעשניאַק'ן"?

עס האָבען זיך בעקומען זעהר וויכטיגע תשובות. דעם פערטיידיגער שימאַנסקי איז געלונגען צו בעקומען וויכטיגע בעווייזען פאַר דער אומשולד פון לעסקאָ'ן.

נאָך איינינע עדות קומט וואַיטשיק. ער איז אַ מליץ יושר פאַר אַלעקסאַנדער פּיטלעווסקי. ער דערצעהלט, אַז ליוזער, אברהם — „ביי יודען זענען פעראַן אַ סך טיטולען, מען קאָן זיי נישט געדענקען", — האָבען געזאָגט צו קוביאַק'ן,

אַז זיי וועלען זיך אָפּרעכענען!

— 16 וואָכען — האָט מען געזאָגט — וועט זיין אַ פּוילישער באָיקאָט, די 17־טע וואָך אַ יודישער באָיקאָט...

אַדוו. גאַיעוויטש צום פאָרזיצער: — איצט ווייסען מיר שוין, וואָס איז „באָיקאָט".

פאָרזיצער: מיר ווייסען שוין דאָס פון לאַנג, מיר האָבען שוין דאָס געהערט דאָ אין זאַל.

דער מליץ־יושר פון „באָיקאָט־בויקאָ", קאָוואַלסקי, וויל עפּעס זאָגען, דער פאָרזיצער שלאָגט איהם איבער:

— אפשר זענען דאָ אַדוואָקאַטען, וואָס האָבען עס היינט צום ערשטען מאָל געהערט, אָבער איהר האָט דאָך דאָס שוין גענוג געהערט.

דער אַדוו. שימאַנסקי, וועלכער איז דער פערטיידיגער פון לעסקאָ, וואָס ווערט בעשולדיגט אין שיסען וויעשניאַק'ן דורכ'ן פענסטער, פרעגט דעם עדות:

— וואו זייט איהר געווען און וואו וויעשניאַק?

עדות: איך בין געלאָפען פון איין זייט טראָטואַר און וויעשניאַק פון צווייטען. דאָרט איז ער געפאַלען אַ דערשאָסענער.

אַדוו. שימאַנסקי: איהר אויף דער לינקער זייט און ער אויף דער רעכטער?

עדות: יאָ. איך אויף דער לינקער, ער — אויף דער רעכטער.

דאָס איז זעהר וויכטיג פאַר דער פערטיידיגונג ווייל אויב וויעשניאַק איז געלאָפען אויף דעם רעכטען טראָטואַר, האָט דאָך אין איהם נישט געקאָנט שיסען לעסקאָ פון הויז, וואָס שטייט אויך אויף דער רעכטער זייט.

נאָך איינינע פראַגען פון די ענדעקישע אַדוואָקאַטען און פון ריכטער פּלעוואַקאַ גיט דער עדות אַ געענדערטע תשובה וועגען פלאַץ, וואו ס'איז געפאַלען וויעשניאַק, וועלכער איז מעהר גינסטיג פאַר דער בעשולדיגונג. דער עדות דערצעהלט אַ רייהע פּרטים פון אומקום פון דעם דערמאָהנטען וויעשניאַק.

עס נעהמט זיך ווידער צו איהם אַדוו. שימאַנסקי:

— צי זענען געווען שאָסען פון איין זייט, צי פון צוויי זייטען?

עדות: פון צוויי זייטען.

אַדוו. שימאַנסקי: צי פון פאָרענט, צי פון הינטען?

עדות: סיי פון פאָרענט, סיי פון הינטען.

אַדוו. שימאַנסקי: וואָס האָט איהר געטון, בעת איהר האָט געהערט שאָסען?

עדות: איך בין געפאַלען אויף דער ערד.

אַדוו. שימאַנסקי: און איהר זייט געלעגען.

ריכטער פּלעוואַקאַ: ווי איז געווען אייער איינדרוק פון וועלכער קויל איז געפאַלען וויעשניאַק?

עדות: שווער צו וויסען. עס זענען געווען צעהן־צוואַנציג שאָסען.

ריכטער פּלעוואַקאַ: צי קענט איהר אפשר זאָגען, אַז ער איז געפאַלען פון קוילען פון רעוואָלווער וועלכען עס האָט געהאַלטען אַ האַנד אויפ'ן אויבערשטען שטאָק?

עדות: דאָס ווייס איך נישט.

ריכטער פּלעוואַקאַ: וואָס פערשטעהט איהר, ווען איהר זאָגט אַ סך שאָסען. אפשר מיינט איהר פינף?

עדות: ניין, אפשר הונדערט.

עס קומט זעהר אַן אינטערעסאַנטער מאָמענט. אויב מען וועט זיך שטיצען אויף דעם בעשולדיגונגס־עדות, איז אוממעגליך צו בעשולדיגען לעסקאָ'ן אין דערשיסען וויעשניאַק'ן. עס איז דעריבער אַ געוואַלטיגע שפּאַנונג אין זאַל. די פראַגען און דער אופן פרעגען פון ריכטער פּלעוואַקאַ רופען אַרויס פערוואונדערונג. עס הויבט זיך אויף דער אַדוו. שימאַנסקי און ווענדעט זיך צום געריכט ביי דער געשפּאַנטקייט פון גאַנצען זאַל:

— איך בעט דעם הויכען געריכט אַריינצוטראָגען אין פּראָטאָקאָל, אַז

בעת דער עדות האָט קלאָר דערקלערט אַז עס זענען געפאַלען אַ סך שאָסען פון אַלע זייטען, האָט זיך דערלויבט דער ריכטער פּלעוואַקאַ שטעלען אַזאַ פראַגע:

„אפשר איז ביי אייך אַ סך — פינף", דאָס טו איך דערפאַר, ווייל דאָס ווייזט דעם אופן פון שטעלן פראַגען פון ריכטער פּלעוואַקאַ.

געדענק!

וואלאנאון

מאַכט רייד!

וואָסערע עדות האָבען זיי גערופן?

דער עדות לאַבדזשינסקי ערקלעהרט, אַז אויף דער זיצונג פון דער ראַדע הראָמאַדזקע אין פּשיטיק, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 7 מערץ, האָט ער געהערט אַ געשפּרעך צווישען פעלדבערג'ן מיט'ן סעקרעטאַר פון דער הראָמאַדע דזשאַוד שאַנצוויטש. ער האָט געהערט, ווי דזשאַנדזשאַנאַוויטש האָט געזאָגט: אויף דעם אופן וועלען מיר גאָרנישט אויפטון. דאָ דאַרף מען מאַכען אָרדנונג און נישט קיין בעשרייען. דערויף האָט פעלדבערג געענטפערט:

„בעסער דער טויט ווי אַזאַ לעבען"

פּראָקוראָר: מיט וואָס פאַראַ טאָן האָט דאָס פעלדבערג געזאָגט:

עדות: מיט אַ פערצווייפעלטען און אַ רעזיגנירטען.

אַדוו. סטיפּולקאָווסקי: דעם אָנגעקלאָגטען וואָלאַזלאָ קענט איהר?

עדות: יאָ. מיר אַרבייטען צוזאַמען ביי די פייערלעשער.

אַדוו. סטיפּולקאָווסקי: צי האָט ער געמאַכט ווען עס איז אַן אונטערשיד בעת אַ שרפה צווישען אַ יודיש הויז און אַ נישט־יודיש?

עדות: ניין.

אַדוואָקאַט שימאַנסקי: צי איז געווען אַזעלכער וועלכער זאָל בכלל האָבען געמאַכט אַזאַ אונטערשיד?

עדות: ניין.

אַדוו. קאָוואַלסקי: איך בעט צו פּראָטאָקאָלירן אַז די פּאָליאַקען האָבען שטענדיג געראַטעוועט

(ווייטער זעה 4־טע זייט)

קאוואלסקי׳ס נייע פארשלאגען

אויפ׳ן נעכטיגען טאג אין ראדאמער פראצעס

(המשך פון דער 3־טער זייט)

די יודען: (אין זאל ווערט אַ גרויס געלעכטער).

אַדוו. פעניגשטיין: צי פאַר דעם געשפרעך מיט פעלדבערג׳ן זענען אין דער הראָמאַדע אַרומ־געדעט געוואָרען די געשעהענישען אין אָדזשיוואָל?

עדות: אפילו זעהר ברייט.

אַדוו. מאַרגאַליס: צי זענען נישט געווען קיין אָנקלאַגען פאַר דעם 9 מערץ?

עדות: יאָ, די יודען האָבען זיך בעקלאָגט.

פאָרזיצער: צי געדענקט איהר נישט וויפיל אורטיילען זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען אין צו־זאַמענהאַנג דערמיט?

עדות: איבער אַ צעהנדליג.

דאַן גיט איבער דער עדות דזשאַנדזשאַנאָוויטש זיין דערמאָהנטען געשפרעך מיט פעלדבערג׳ן.

פאָרזיצער: וואָס האָט איהר געמיינט, ווערט דיג וועגען בערוהיגען?

עדות: כ׳האָב געוואָלט, אַז

ער זאָל ווירקען אויף דער יודישער יו־גענד, אַזוי ווי איך האָב געווירקט אויף דער פוילישער יוגענד

דער ווייטערדיגער אַליבי־עדות פון פיטלעווי־סקי׳ן, אָרלאָווסקי, ווייס גאָרנישט וועגען פיטלעווי־סקי׳ן.

פאָרזיצער: שוין דער צווייטער פיטלעווסקי׳ס אַליביסט ווייס גאָרנישט וועגען איהם. וואָס פאַראַ עדות האָט איהר גערופען?

דער לעצטער עדות אין פרייטאָגדיגען טאָג איז נעסקאָ. ער האָט געזעהן דעם אָנגעקלאָגטען סקאַ־טשיק אויפ׳ן מאַרק, ווי מ׳האָט איהם געשלאָגען. דאַן האָט ער איהם אַרויסגעריסען פון די הענד פון די, וועלכע האָבען איהם געשלאָגען.

פּראָקוראָר: און איהר האָט נישט געשלאָגען?

עדות: ניין.

פּראָקוראָר: ווי אַזוי האָט איהר אַרויסגעריסען סקאַטשיק׳ן, מיט די גאָלע הענד?

עדות: יאָ.

— און אַ שטעקען האָט איהר געהאַט?

— יאָ.

— און וואו האָט איהר איהם געהאַלטען? פון הינטען?

— יאָ.

פּראָקוראָר: אַהאַ, איך פערשטעה, איהר האָט געהאַלטען דעם שטעקען אַזוי, אַז איהר זאָלט חלילה קיינעם נישט קיין קלאַפּ געבען...

ס׳ווייסט זיך אויף פון זיין אָרט דער ענדע־קישער אַדוואָקאַט גאַיעוויטש און פּראָטעסטירט געגען אַזעלכע פראַגען.

דער פאָרזיצער ענטפערט, אַז נאָר ער איז אין בערעכטיגט אויפמערקזאַם צו מאַכען אויף די פראַגען פון די צדדים.

נאָך די ערקלעהרונגען פון דעם עדות נעסקאָ פרעגט דער פאָרזיצער פעלדבערג׳ן צי ער קען נעסקאָ׳ן.

פעלדבערג ענטפערט הויך:

— יאָ, איך קען איהם, דעם באַנדיט, ער האָט מיר שיער נישט מיין זוהן דערהרגעט.

דערמיט שליסט דער פאָרזיצער די פרייטאָג־דיגע זיצונג.

ערש, שמואליק און גבריאל

די דריי יתומים נאָך די אומגעקומענע מינקאָווסקיס.

דער שבתדיגער טאג אין געריכט

נעכטען שבת, האָבען ווידער געזאָלט אויסגע־הערט ווערען 60 קריסטליכע פערטיידיגונגס־עדות, פון 10 עדות האָבען זיך אָבער די ענדעקישע פער־טיידיגער אָפּגעזאָגט, צוליב דעם, וואָס זיי זעהען, אַז קיין גרויס נחת איז פון די ראָזיגע עדות נישט פאַרהאַן.

דער ערשטער איז דער עדות סאָפּטשאַק, ער גיט איבער אַ גאַנצע ריקה פּרטים וועגען די געשעהענישען ער דערציילט ווי אַזוי

די פויערים זענען אַנטלאָפען פאַר די יודען.

אויף דער פראַגע פון ריכטער מאַטושעווסקי ער קלערט דער עדות, אַז ס׳איז פאָרגעקומען אַ געגענזייטיג געשלעג צווישען די יודען און פויערים.

דער עדות וואַצלאַוו בראַטאָר ווייס אַליין גאָר־נישט וועגען די געשעהענישען, ער ווייס בלויז צו דערציילען, אַז דער אָנגעקלאָגטער וואַלאַזלאַ האָט איהם געזאָגט, אַז די יודען שלאָגען פויערים...

דער עדות שיקאָרסקי דערציילט וועגען די גע־שעהענישען אויף דער פשיטיקער פאַרשטאָט „זאַ־כענטאַ“. ער דערציילט, אַז די יודען מיט די פויע־רים האָבען זיך געגענזייטיג בעוואָרפען מיט שטיי־נער. די פויערים האָבען געמוזט אַפּטרעטען.

פּראָקוראָר: ווי אַזוי איז דאָס מעגליך, איהר אַליין האָט דאָך געזאָגט, אַז פויערים זענען געווען פיל מעהר ווי יודען.

דער עדות קען אויף דער פראַגע נישט ענטפערן און דערנאָך זאָגט ער, אַז די יודען זענען אַנטלאָ־פען ערשט דאַן, ווען ס׳איז אָנגעקומען די פּאָליציי.

פּראָקוראָר: **צי זענען די יודען אַנטלאָפען פאַר דער פּאָליציי?**

עדות: איך ווייס נישט, איך ווייס מעהר גאָר־נישט.

דער עדות פראַנטשישעק גראַבאָווסקי דערציילט וועגען די גרויסע ערפאָלגען פון דער באָיקאָטאַק־ציע, ביז די אונרוהען זענען אין פשיטיק קיין קריסט ליכע יאַטקעס נישט געווען, אָבער שפּעטער איז צו־געקומען אַ קריסטליכע יאַטקע, אַזוי איז אויך צו־געקומען אַ קריסטליכער הימעל־מאַכער.

דער עדות יאַן פּאַיאָנק פּלאָנטערט זיך אין די רייד און דאַן איז ער מודה, אַז די פויערים האָבען געוואָרפען שטיינער אין יודישע וואוינונגען.

דאַן קומען אַריין עדות, וועלכע ווייסען צו דערצעהלען, אַז יודען האָבען שוין פאַראויס געוואָלט נקמה צו נעהמען; אַן די פויערים פאַר׳ן באָיקאָט דערציילען, אַז די שויבען און די יודישע וואוינונגען זענען אויסגעהאַקט געוואָרען דורך פויערים און נישט דורך קיין חוליגאַנעס.

דער עדות סטאַניסלאַוו וויעזשביצקי זאָגט, אַז די יודען זענען געווען בייז ווייל מ׳האָט זיי אָפּגעשטויסען פון האַנדעל.

דער ענדעקישער אַדוואָקאַט פון קראַקאָווסקי כאַפּט זיך אָן אין דעם דאָזיגען עדות, שטעלט איהם אַ ריהע פראַגען וועגען

דעם ערפאָלג פון באָיקאָט

דער עדות יוזעף באָוואָרסקי האָט „אַליין געזעהן“ ווי מ׳האָט שרעקליך געשלאָגען די פּ... אַמאָליסטען האָט געשלאָגען אַ געוויסער „אַמ...

פאָרזיצער: צי געפינט ער זיך אויף די שולדיגונגס־באַנק?

דער עדות קוקט זיך אַרום אויף דער שולדיגונגס־באַנק אָבער ער דערקענט קיינעם נישט.

דער עדות אַלטשאַק דערציילט, אַז די ... איז אָנגעקומען אויף 3 פאַנצעראויטאָס און זיך געלאָזט געגען די פויערים, הגם די פויערים ... זען בעפאַלען געוואָרען דורך יודען.

אַ געוויסע סענסאַציע איז דאָס אַרויסטרעטען עדות צווישען די צעהנדליגער פויערים ... יעזשי לוביעניעצקי, וועלכער האָט זיין גאַנצען לאַמעטער פון פשיטיק.

דער גראַף אַלס עדות

דער גראַף איז אַן אַליבי־עדות פאַר ... נעקלאָגטען וואָלאָזלאַ, ער דערציילט, אַז וואָלאַזלאַ דעם קריטישען טאָג אַרויסגעפאָהרען קיין ... איז ער אָבער באַלד צוריקגעקומען.

אויף דער פראַגע פון פאָרזיצער, צי ער ... בעציהונגען אין פשיטיק, ערקלערט דער ... ער ווייס, אַז ס׳זענען געווען געגענזייטיגע ...

דער עדות! מאַיאַק ערקלערט אויך, אַז די ... האָבען געהאַט קליינע יונגלעך און נישט ... טערע.

דער עדות יוזעף גורקאַ האָט געזעהן ווי ...

יודען האָבען געשלאָגען פּאָליציי

דער עדות אַדאַם וואָלאָזלאַ דערציילט ... האָט געזעהן ווי מ׳האָט געשאָסען פון אַ ... איינע פון די דאָזיגע קוילען איז געפאַלען ...

פּראָקוראָר: און די גראַנאַטע אין דער ... איהר נישט געזעהן?

ענדעקישער אַדוואָקאַט נאָיעוויטש פּר... געגען דער פראַגע פון פּראָקוראָר און פער... פּראָטאָקאָלירען דאָס וואָרט „גראַנאַטע“.

אַדוו. סטיפּולקאָווסקי: צי האָבען ... אין דאָרף צו עסען, צי ווערט ראָכט אויך ... דער באָיקאָט?

דער פאָרזיצער האַלט נישט די פראַגע ...

אַדוו. סטיפּולקאָווסקי: די פראַגע איז ... צוליב דעם, אַז מ׳זאָל אַרויספירען, אַז ... האָבען נקמה גענומען פאַר׳ן באָיקאָט.

דער עדות קאָראַבלעווסקי האָט זיך ... אַז מ׳האָט איהם גאָרנישט געקאָנט איינ... זאָגט, אַז דורך דער וואַרשאַווסקאַ גאַס ... נישט געקאָנט אַדורכגעהן, די פּאָליציי ה... אָפּגעפיהרט די פויערים, ווייל

די יודען האָבען געשלאָגען

אַז ער האָט דאָס אַפילו נישט געזעהן ... שוויסטישער מלחמה.

דער עדות וואָלאָרטשיק דאַרף זיין ... עדות פון אָנגעקלאָגטען סטשאַלקאָווסקי. ... אָן זיינע ערקלערונגען מיט פאָלגענדע ... דער בעשולדיגונגס־עדות וואַרפט פאַר ... קאָווסקי׳ן, אַז ער האָט געשלאָגען אַ יודיש...

פּראָקוראָר ריסט איהם איבער: ... ווייסט איהר, וואָס דער בעשולדיגונגס־אַקט ... איהם פאָר?

דער עדות קען נישט דערויף ענטפערן ... פאַר׳ן שליסען די זיצונג שטעלט אַדוו. ... סקי אַ פאָרשלאַג צו רופען נאָך 2 צוגאָבע ... נעוו. וויצע־סטאַראָסטאַ פון ראַדאָם, וועל... ביים היינט אין דער וואָיעוואָדשאַפט, ... שניצער (אַ יוד), וועלכער זאָל ערקלערען ... פאַר׳ן 9 מערץ האָט ער געשיקט פּאָליציי ... טיק, הגם דאָרט איז בלויז געפיהרט געוואָ... נאַלער באָיקאָט און דאַן אַ בעאַמטער פון ... צאַמט אין פשיטיק, וועלכע ערקלערען, אַז ... האָבען נישט צוגעלאָזט אַ קריסטליכען ה... בער אויפ׳ן פשיטיקער מאַרק.

דאָס געריכט וואַרפט אָפּ דעם פאָרשלאָג ... צורופען ה׳ שניצער, בנוגע דעם בעאַמטען ... אַמט וועט ערשט אָנגענומען ווערען אַ ב...

די פאָרזעצונג פון פּראָצעס קומט פאָר ... טאָג 8 אינדערפריה. דער עדות־פּעהלער ... ענדיגט ווערען דינסטאָג.

ראַדאָם, 13 (טעלעפאָניש)

ביים אַרויסגעהן פון געריכט איז ... וואָרען און שטאַרק צושלאָגען געוואָרען ... יעהריגער הערשעל העלפּאַן. ס׳איז אָנגעקומען ... ליציי, וועלכער האָט פערהאַלטען דעם ... געוויסער אַנטאָני פּיוואָוואַרטשיק. די זשור... פון „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקי“ און „וויעטשאָ... שאַווסקי“ האָבען געפּרובט צו פּועל׳ן, ... דעם אָנפאַלער נישט אַרעסטירען. ס׳איז אָנגעקומען דער פּראָקוראָר דאַטקעוויטש, וועלכער בעפוילען איהם אַפּצופיהרען און אויך זשורנאַליסטען האָבען זיך געשטעלט ... אויפ׳ן צד פון אָנפאַלער.

AKTUALNE za bezcen RESZTKI OD PONIEDZIAŁKU dnia 15 czerwca A. G. B. PIOTRKOWSKA 80

טאנקען און עראפלאנען

היטען די באהן־סטאציעס אין ארץ־ישראל

לאָנדאָן, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

די לאָנדאָנער צייטונגען פערעהמען זיך שטאַרק מיט די געשעהענישען אין ארץ־ישראל. עטליכע צייטונגען מעלדען, אַז כדי צו פאַטראָלירען די באַהן־סטאַציעס ווערען בענוצט טאַנקען און מי־ליטערישע אַעראָפּלאַנען.

„מאָרנינג פּאָסט“ שרייבט, אַז די געשעהענישען האָבען געפונען אַ שטאַרקען אָפּקלאַנג אין עגיפּ־טען. בעזונדערס אַקטיוו טרעטען אַרויס געגען די יודען און געגען דער א״י־רעגירונג די עגיפּטישע פּראָוינצען.

דער „דיילי טעלעגראַף“ מעלדעט, אַז די קאַ־טוילישע אַראַבער האָבען זיך געווענדעט צום פּאַפּסט און די אַנגליקאַנישע צום ערצבישאָף.

ווידער פערוואונדעט צוויי יודען.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

נעכטען האָבען די אַראַבער בעשאָסען אַ לאַסט אויטאָ פון קאָאָפּעראַטיוו „תנובה“. 2 יודען זענען פערוואונדעט געוואָרען. אברהם בן־יהודה איז שווער־פערוואונדעט געוואָרען און שלמה פיינשטיין — לייכט פערוואונדעט.

שטרענגע פערהיטונגס - מיטלען אין ירושלים.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

די מאַכט האָט היינט אָנגענומען שטרענגע פערהיטונגס־מיטלען אין ירושלים, בעזונדער׳ס ביי דרך־יפו און קינג־דזשאָרדזש־אַלעע. די ספּעציעלע מיטלען זענען אָנגענומען געוואָרען צוליב די קלאַגען, אַז די אַראַבער האָבען היינט בדעה צו בעוואַר־פען מיט באָמבעס די יודישע קוואַרטאַלען.

משק הפועלות און רמת רחל, וואָס געפינען זיך נישט ווייט פון רעגירונגס־הויז, זענען בע־שאָסען געוואָרען דורך אַראַבער.

אויפפאָדערונג צו רעגיסטרירען די היזקות.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

די עקזעקוטיווע האָט פערעפענטליכט אַן אויפ־פאָדערונג צו די יודען, וועלכע האָבען געליטען פון די לעצטע געשעהענישען, אַז זיי זאָלען רע־גיסטרירען זייערע היזקות.

געשלאָסען דעם „הירדן“ אויף אַ חודש.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

לויט אַ פאַראָרדנונג פון דער מאַכט איז די צייטונג „הירדן“ געשלאָסען געוואָרען אויף אַ חודש צייט.

500 פונט פאַר ענטדעקען אַ שולדיגען אין אַ מאָרד־אָנפאַל.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

ס׳בעשטעטיגט זיך די ידיעה, אַז די ארץ־ישר־ראל־רעגירונג האָט בעשטימט צו 500 פונט בע־לוינונג פאַר ענטדעקען יעדען שולדיגען אין מאָרד־אָנפאַלען.

אָפיציעלער רעגירונגס - קאָמוניקאַט.

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש)

דער אָפיציעלער קאָמוניקאַט וועלכער איז היינט פערעפענטליכט געוואָרען דערציילט, אַז ביים נעכ־טיגען באַהן־אויפרייס זענען פערוואונדעט געוואָרען 8 יודען. דערונטער 2 שווער. די שולדיגע זענען נישט ענטדעקט געוואָרען.

אין געזונד־צושטאַנד פון פערוואונדעטע דיס־טריקט־בעאַמטען זיגייסט אין אַריי געטרעטען אַ פערבעסערונג. דער אַראַבישער אַטענטעטער איז געשטאָרבען פון די וואונדען.

3 אַראַבער זענען אַרעסטירט געוואָרען פאַר טעראָר־אַקטען.

2 פּאַסאַזשירען זענען פערוואונדעט געוואָרען בעת׳ן בעשיסען אַ צוג נעבען רמלה.

נעבען ביתּ־ג׳ן איז בעשאָסען געוואָרען אַ יודישער אויטאָ.

נעבען לוד זענען אויפגעריסען געוואָרען די באַהן־רעלסען.

אין שכם איז געוואָרפען געוואָרען אַ באָמבע אויפ׳ן פּאָסט־אַמט.

שטרייק אין פראנקרייך ווערט ליקווידירט

פּאַריז, 13 (ספּ. טעל.)

אַלע פּאַריזער צייטונגען זעהן אונטערשיד פון פּאַרטיי אָנגעהעריגקייט שרייבען אונטער מיט צופרידענהייט די בערייטענדע ענטשפּאַנונג אין דער שטרייק לאַגע. די נערוואָזיטעט, וואָס האָט געהערשט דאָנערשטאָג איז אַדורך נאָך דער דעצי־דירטער רעגירונגס דעקלאַראַציע.

פּרעמיער בלום האָט אויף אַן׳ענמשירענעם אופן ערקלערט, אַז די רעגירונג וועט אָפּהיטען די רוה און אָרדנונג אין לאַנד, די שטאַט האָט איצט אַ נאָרמאַלען אויסזעהן, די דעמאָנסטראַציע צוגען האָבען אויפגעהערט, אין דער מעטאַלורגישע אינדוסטריע איז נעכטען אין אָוועגט ווידער אויס גענומען געוואָרען די אַרבייט.

די פאַבריקען זענען פערלאָזט געוואָרען פון די אַרבייטער, וועלכע טרעטען איינציגווייז צו צו דער אַרבייט. אין דער בוי אינדוסטריע אין דער שטרייק פערענדיגט. די שחט הייזער פונקציאָנירען נאָרמאַל. נעכטען זענען אין פּאַריז אַרעסטירט גע־וואָרען 41 פּערזאָן, וואָס ווערען בעשולדיגט אין העצען די אונאָרדנונגען. לויט׳ן „מאַטען“ געפינען זיך צווישען די אַרעסטירטע איניגע עמיסאַרען פון דעם אויגערופענעם 4טען אינטערנאַציאָנאַל, וואָס איז בעגרינדעט געוואָרען דורך טראָצקין.

Dr. med. Trepman
ספּעציאַליסט פאַר טריפּער, סיפיליס און הויט־קראַנקהייטען.
בעהאַנדלונג פון מענער־שוואַכע.
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. 234־12
נעמט אָן פון 8—11 נאָכמ. און פון 6—9 אָוונט.

שרעקליכער באמבען-איבערפאל אויף אצוג

14 יודען פערוואונדעט און אפגעפיהרט אין שפיטאל

הויכער ענגלישער פאליצייבעאמטער שווער פערוואונדעט.—יודען אין ירושלים אהן פלייש.—צי וועלן אנגעווענדעט ווערן די אויסנאהם-געזעצען?—רעדע אין ראדיא צום יאהרצייט פון ד"ר חיים ארלאזאראוו

ירושלים (יט"א). א שרעקליכער באמבען־איבערפאל איז היינט, פרייטאג פריה געשעהען אויף דער באהן־סטאציע אין קלקיליא אויף דער ליניע חיפה — לוד.

דער איבערפאל איז געשעהען אין דעם מאמענט, ווען דער צוג פון חיפה האט זיך אפגעשטעלט אין קלקיליא און די אראבישע פאסאזשירען זענען שוין געהאט א ארויסגעשטיגען.

אראבער האבען געווארפען די באמבע אין דעם מאמענט, ווען פון צוג האבען געגומען אויסשטייגען די יודישע פאסאזשירען.

14 יודען זענען פערוואונדעט געווארען. פיר יודען האבען בעקומען שווערע וואונדען. אלע פערוואונדעטע זענען געבראכט געווארען אין הדסה־שפיטאל אין תל־אביב.

די קראפט פון איבערפאל איז געווען אזא שטארק, דאס עס זענען אין דעם וואגאן, נעבען וועלכען די באמבע האט עקספלאדירט, צובראכען געווארען די בענק און דער דאך פון וואגאן האט געפלאצט.

ווער זענען די פערוואונדעטע?

ירושלים, (יט"א) הארצרייסענדע סצענעס האבען זיך אפגעשפילט אויף דער באהן־סטאציע אין קלקיליא אויף דער ליניע חיפה—לוד, ווען עס האבען זיך געהערט די קרעכצען פון די פערוואונדעטע און הילפס־רופען פון די אנדערע יודישע פאסאזשירען, קרבנות און עדות פון דעם באמבען־אטענטאט, וואס איז היינט פריה אויסגעפיהרט געווארען דורך אראבישע טעראריסטען.

דער מיליטער־פאטראל, וואס האט זיך געפונען אויפ'ן באהנהויף קלקיליא, האט באלד געעפענט א פייער אויף די אטענטעטער. זיי האבען אבער בעוויזען צו אנטלויפען, און דערווייל איז נאך די פאליציי נישט געקומען אויף די שפורען פון די פערברעכער.

דער טייל פון צוג, וואס איז געבליבען אונבעשעדיגט, איז געפאהרען ווייטער קיין לוד און מיט־גענומען עטליכע לייכט־פערוואונדעטע, וואס האבען בעקומען הילף אויף דער באהן־סטאציע.

עס איז טעלעפאניש ארויסגערופען געווארען דער אמבולאנס פון ,,מגן דוד" פון תל־אביב, וועלכער איז באלד געקומען אויפ'ן ארט פון געשעהעניש, פאנאנדערגעשירעוודיג די וואונדען פון די פאליציסטען, 14 יודען אפגעפיהרט אין שפיטאל אין תל־אביב.

די פיראטעכנישע אויספארשונג האט בעוויזען, אז די באמבע איז בעשטאנען פון א דינאמיט־פאטראן. די איבערפאל־קראפט איז געווען זעהר א גרויסע און זענען שווער פערוואונדעט, דערונטער דריי יודען. איין פרוי איז זעהר שווער פערוואונדעט.

שווער פערוואונדעט זענען: אברהם סאפאל, 28 יאהר אלט, חוה מאנחעלבוים, 35 י. א., לידיא טיש־ער, 22 י. א., און חוה פראווער, 60 יאהר אלט.

זעהר שווער פערוואונדעט איז די 32־יעהריגע מרים פארבשטיין, א נ'אמעריקאנישע בירגערין.

ירושלים (יט"א). אין משך פון היינט גען פרייטאג) טאג האבען אראבער אויסגעפיהרט עט־ליכע פרישע טעראר־אקטען.

פון חיפה ווערט מיטגעטיילט, אז טעראריסטען האבען אויפ'ן הר־הכרמל, נישט ווייט פון כפר־חוה (?) אונטערגעצונדען א וואלד, וואס איז דאס אייגענטום פון דער רעגירונג' 50 דונאם וואלד זענען אפגעברענט געווארען.

דער העכערער ענגלישער פאליציי - אפיציר, פערטרעטער פון פאליציי־סופעראינטענדענט, אלען זינגריסט, איז שווער פערוואונדעט געווארען פון אן אראבישער קויל. ער איז געבראכט געווארען אין שפיטאל.

ירושלים (יט"א) די היינטיגע (פרייטאג) פרעסע טיילט מיט, אז די רעגירונגס־מאכט האט זיך באשלאסען, שוין אין די נעכסטע טעג צו בעפעל-

מעכטיגען דעם דיסטריקט־קאמיסאר פון ירושלים, מאיאר קעמפבעל, אנצווענדען אויפ'ן שטח פון ירושלים די אויסנאהם־געזעצען צוליב דער כויט־לאגע, וואס די רעגירונג האט ארויסגעשטעלט נאך פאר־ריגע וואך און וואס גיבען איהר די מעגליכקייט צו ערקלערען דעם אראבישען שטרייק אלס אונלעגאל און צו צווינגען די אראבער צו עפענען די געשעפ־טען.

דערווייל איז היינט אין אראבישען האנדעלס־צענטער אין ירושלים איינגעשטעלט געווארען א שמירה פון מיליטער־פאטרולען פאר די אראבישע גע־שעפטען.

זייט פיר טעג האבען נישט די יודען אין ירושלים קיין פלייש. די לאגע איז קאמפליצירט געווארען, וואס די איינוואוינער פון מאה־שערים קווארטאל, ווי־לען נישט לאזען ארויספיהרען אין דעם קווארטאל קיין שעכט הויז, אויף וואס די רעגירונג האט שוין ערלויבט, און אין מוניציפאל־שעכטהויז הינטער ירושלים איז נישט מעגליך צו שעכטען פאר'ן יו־דישען געברויך מחמת דעם טעראר פון די אראבער.

תל־אביב (יט"א) היינט פארנאכט האט די ירושלים'ער ראדיא־סטאציע, צו דער דריטער יאהר־צייט פון ד"ר חיים ארלאזאראוו, געגעבען א ראדיא־אודיציע צום אנדענק פון טראגיש־אומגעקו־מענעם ציוניסטישען מנהיג און ארבייטער־פיהרער.

אויפ'ן תל־אביב'ער בית־עלמין איז היינט פריה פארגעקומען א טרויער־פערזאמלונג ביים קבר פון ד"ר חיים ארלאזאראוו. די פאליציי האט אפער, צו־ליב זיכערקייטס־טעמים, נישט ערלויבט אויף קיין גרויסע פערזאמלונג, און צום קבר זענען צוגעלאזען געווארען בלויז פארשטעהער פון די יודישע ארבייטער־ארגאניזאציעס און אינסטיטוציעס און פערטרע־טער פון דער פרעסע.

א לאס געקויפט ביי קאפטאל'ן
ווערט א פעסטפארט אין לאנד אריין פון גליק און וואוילשטאנד.
דאס בעווייזט וועגען דעם אמבעסטען די גרויסע צאהל געווינסטען, וואס פאלען דארט אפט.
ביי קאפטאל'ן
איז געפאלען 2 מאל צו
מיליאן זל.
אין דער 26-טער און ביי דער 31-טער לאטעריע
צוליב דער דערנעהענטערונג פון דער ציהונג פון דער 1-טער קלאס, וואס עס הויבט זיך שוין אן דעם 18-טען ד. ח., ראטען מיר צוצואיילען זיך מיט'ן קויפען א לאס אין דער גליקליכער קאלעקטור פון
KAFTAL
Łódź, ul. Piotrkowska 54.
בריפליכע בעשטעלונגען ווערען ערלעדיגט תיכף. קאנטא P. K. O. 304.761.

טרעפלאנגען זוכן אין די בערג ארום שכם אראבישע באנדעס

פערברענט 500 דונאם תבואה.-אפגעברענט די וואטערלייטונג-סטאציע אין פתח תקוה.-דער אטענטאט אויפ'ן ענגלישען העכערען פאליציי אפיציר.-דער אטענטאטער געכאפט

ירושלים (יט"א) טרעפלאנגען זענען היינט ארויסגעפלויגען איבער דיבערגיגע טעגענדען ארום שכם צו זוכען אראבישע באנדעס, וואס האלטען זיך דארט אויף. וועגען די רעזולטאטען פון די זו־כענישען איז טאקנישט בעוואוסט.

דער היינטיגער ,,הארץ" טיילט מיט, אז אראבי־שע טעראריסטען האבען אונטערגעצונדען תבואה־פעלדער נעבען סעדזשערא. 500 דונאם תבואה איז אפגעברענט געווארען.

היינט איז אפגעברענט געווארען די וואסער־ליי־טונגס־סטאציע נעבען פתח־תקוה.

פאליציי האט פערהאלטען דעם אראבער, וואס האט היינט אויסגעפיהרט דעם אטענטאט אויף דעם ענגלישען פאליציי־אפיציר אלען זינגריסט. די פא־ליציי האט צום אטענטאטער געשאסען און פער־וואונדעט. דער אטענטאטער איז א לעהרער פון אן אראבישער רעגירונגס־שול מיט'ן נאמען איבראהים אנטארי.

,,קיין רעגירונג קען נישט נאכגעבען פאדערונגען, וואס ווערען געשטעלט מיטן רעוואלווער אין האנד"

אפשטעלען די יוד. עליה וואלט בעדייט ארויסווייזען שוואכקייט פון ערגסטען מין

לאנדאן (יט"א). בעהאנדלענדיג די א"י־דעבאטע אין אונטערן־הויז, שרייבט דער ,,דיילי טעלעגראף" אין א לייט־ארטיקעל א.ט. ,,קיין טויש־האנדעל מיט די א"י־אונרוהען":

די ענטשלאסענע שפראך, אויף וועלכער מען האט גערעדט אין אונטערן־הויז מאכט א תל פון דער איבערפלעכליכער עצה־טובה, אז די ברי־טישע רעגירונג זאל מסכים זיין אפצושטעלן די יודישע אימיגראציע קיין א"י ביז די קעניגליכע קאמיסיע וועט האבען אפגעגעבען איהר בעריכט. וואלט שוין די ארדנונג אין א"י צוריקגעשטעלט גע־ווארען און אזא פארשלאג וואלט געמאכט געווארען דורך א קאנסטיטוציאנעלער דעפוטאציע, וואס וואלט געקומען קיין לאנדאן, דעמאלט וואלט אזא פארשלאג געווען בעטראכט צו ווערן. ארויסרוקענדיג אבער איצט אזא פאדערונג, אין דער האפענונג, אז א בערוהיגונג וואלט ערמעגליכט די מעסיגע אראבישע פאליטיקער צוריקגעווינען זייער פער־לוירענע א יטאריטעט, הייסט א ליכווייזען שוואכקייט פון ערגסטען מין.

קיין שום רעגירונג קען נישט נאכגעבען פא־דערונגען, וואס ווערען געשטעלט מיט'ן רעוואלווער אין האנד. די איצטיגע לאגע פאדערט, אז די יו־דישע קאלאניסטען אין א"י זאלען בעקומען דעם אונבעדינגטען שוץ, וועלכען זיי האבען רעכט צו ערווארטען. זיי זענען דארט נישט געקומען לויט'ן דיסד פון וועמען עס איז, נאר אין רעזולטאט פון א פאליטיק, וואס איז גוט דורכגעטראכט איינגע־שטעלט געווארען דורך גרויס־בריטאניע און גוט דורכגעטראכט בעשטעטיגט געווארען דורכ'ן פעל־קער־בונד. עס איז א לחלוטין קלאהרע זאך, אז אין א לאנד, וואס איז הייליג פאר יודען, מוזלמענער און קריסטען, זאלען קענען האבען שוץ מיטגלידער פון אלע דריי רעליגיעס, און טראגן אלע שטרייטיג־קייטען פון איצטיגען מאמענט איז נישט קיין פוס־טער חלום די שאפונג פון א ראט, אין וועלכען אלע וועלען קענען צוזאמענארבייטען פאר דעם בשותפות'דיגען וואויל פון א"י. פאר יעדען קאנ־סטיטוציאנעלען פארטשריט איז אבער אונבעדינגט וויכטיג אנ'אינערליכער שלום, א גרייטקייט צו לעבען און לאזען לעבען, פערבונדען מיט צוטרוי אין זין פאר יושר פון דער מאנדאטאר־מאכט. כל־זמן אבער אין לאנד הערשט אונטאלעראנץ, לייכטגלויביגקייט און אגיטאציע, וואס פראוואצירט געוואלד־מעשים, אזוי לאנג איז נישט מעגליך קיין אנדער פאליטיק ווי נאר די פאליטיק פון פעסטען ווילען און שטארקער האנד.

—*X*—

ראסען-שאנדע א פסק-דין פון דרעזדענער געריכט

בערלין, (יט"א). דאס דרעזדענער געריכט האט פערמשפט אנ'עסטרייכישען יוד מיטן נאמען וויקטאר דעסער צו איין יאהר תפיסה פאר ,,ראסענשאנ־דע". דער פראקוראר האט פאר איהם געפאדערט א נאך העכערע שטראף, טענה'דיג אז אלס אויסלענדער האט דעסער ,,מיסברויכט די גאסטפריינדליכקייט" פון וועלכע ער האט גענאסען אין דייטשלאנד.

Dr. med. H. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43). טעלעפאן 141-32
עמפאנגס-שעה'ן 10-8, 2-12 און 8-5 אווענט

עפילאג פון באזעלער פראצעס וועגען די ,,פראטאקאלען פון די זקני־ציון"

געקלאגטער אנטיסעמיט ציהט צוריק אלע זיינע בעשולדיגונגען געגען יודען און בעצאהלט געריכטס־קאסטען. אנטיסעמיטישע ארגאניזאציע איז מסכים אויף דער פערניכטונג פון האנפיסקירטע ,,פראטאקאלען"־עקזעמפלארען

באזעל (יט"א) אין באזעלער געריכט האט די טעג אפגעשפילט דער עפילאג פון א צוויי־טען פראצעס וועגען די ,,פראטאקאלען פון די ציון", וואס האט זיך געצויגען פון דעם 21 1933.

דעמאלס איז אריינגעטראגען געווארען אנ'אנ־קלאגע געגען דעם דעמאלסדיגען רעדאקטאר פון ,,פארנעם בעזים")ארגאן פון דעם אנטיסעמיטי־שען ,,נאציאנאלען פראנט") ד"ר א. צאנדער. די אנקלאגע איז אריינגעטראגען געווארען אין נאמען פון פארזיצער פון דער יודישער קהלה אין באזעל ווייפוס־בראדסקי, פון פארזיצער פון ציוניסטען־פארבאנד אין דער שווייץ און פון שטאקהאלמער אבער־ראבינער ד"ר מרדכי עהרענפרייז. לויט'ן בעשלוס פון געריכט זענען ביז דעם אורטייל קאנ־פיסקירט געווארען 780 עקזעמפלארען פון די ,,פרא־טאקאלען".

די טעג האט שוין דער פראצעס געזאלט פארקומען, אבער אין דער לעצטער מינוט האט דער אנגעקלאגטער ד"ר צאנדער אפגעגעבען ערקלערונג, צוליב וועלכער א ווייטערע גע־ריכטס־פערהאנדלונג איז געווארען אונגויטיג.

צאנדער האט נעמליך אפגעגעבען אין געריכט די ערקלעהרונג, דאס ער ציהט צוריק זיין בע־הויפטונג אין ,,אייזערנעם בעזים", אז ד"ר מרדכי עהרענפרייז זאל כלומרשט האבען בעשטעטיגט די עכטקייט פון די ,,פראטאקאלען". צאנדער דריקט אויך אויס זיין בעדויערן צוליב דער דאזיגער בע־הויפטונג. ווייטער ערקלערט צאנדער, דאס ער האט קיינמאל נישט געהאט בדעה פארצוווארפען ד"ר עהרענפרייז'ן די חטאים, וועגען וועלכע עס איז געווען גערעדט אין דעם ארטיקעל פון ,,אייזערנעם בעזים", געגען וועלכען עס איז אויפגעהויבען גע־ווארען די אנקלאגע.

לסוף ביט צו צאנדער, אז די ,,פראטאקאלען" האבען בכלל גארנישט געהאט גמיינזאמס מיט דעם ערשטען ציוניסטישען קאנגרעס, וואס איז אין 1897 פארגעקומען אין באזעל אונטער דער לייטונג פון ד"ר טעאדאר הערצל.

חוץ־לזה — און דאס איז די הויפט־זאך פון צאנדער'ס ערקלערונג — האט דער ,,נאציאנאלער פראנט" אויסגעדריקט זיין צושטימונג דערצו, וואס דאס געריכט האט פערניכטעט די 780 עקזעמפלא־רען פון דער ,,פראטאקאלען"־בראשור, וואס זע־נען בשעתו דורך דער ,,נאציאנאלער פראנט" געבראכט געווארען פון דייטשלאנד.

לסוף האט זיך ד"ר צאנדער ערקלערט גרייט צו בעצאהלען די געריכטס־קאסטען.

נאכדעם ווי ד"ר צאנדער האט אונטערגעשרי־בען די דאזיגע ערקלערונג האבען די יודישע אנ־קלאגער מוותר געווען אויף דער מאראלישער פרא־צעס־ענטשעדיגונג און צוריקגעצויגען פון געריכט די אנקלאגע.

עס דארף צוגעגעבען ווערען, אז דער באזע־לער פראצעס וועגען די ,,פראטאקאלען" געגען צאנ־דערן, האט גארנישט געמיינזאמעס מיט'ן בערנער ,,פראטאקאלען"־פראצעס, אין וועלכען עס זענען אין מאי 1935 פערמשפט געווארען די פערשפרייטער פון די פראטאקאלען. געגען דעם דאזיגען אורטייל האבען די פערמשפטע, ווי בעקאנט, דערלאנגט אן אפעלאציע, און דער פראצעס דארף נאך פאר־קומען אין א העכערער אינסטאנץ.

—※—

די הינטערקוליסען פון די געשעהענישען אין א"י

וויצמאנ'ס ערקלערונג און וואוקאפ'ס לאקאנישער ענטפער

די לאגע אין ארץ־ישראל איז נאך אלץ א געשפאנטע און די טעראר־אקטען פון די אראבער הערען אלץ נאך נישט אויף. אן אינטערעסאנטע בעלייכטונג פון די געשעהענישען גיט דער בעקאנטער קענער פון די ענגלישע פערהעלטנישען אוגור, וועלכער שרייבט צווישען אנדערען:

„די לאגע אין פאלעסטינא איז נאך ווייטער א דראהענדע די ידיעות, וואס בעווייזען זיך אין דער פרעסע, שילדערן זי נישט שטענדיג ריכטיג. שוין צוליב דעם בלויז, וואס די קארעספאנדענטען רעכענען אויס נאר די ערטער, אין וועלכע עס קומט צו געוואלדיגע געשעהענישען, די אבער, אין וועלכע עס הערשט רוה, ווערען נישט דערמאהנט אין די בעריכטען. דאך מוז מען מודה זיין, אז די שפאנונג צווישען די אראבער איז אן ערנסטע, און אהן אנווענדען כח וועט זיך גארנישט לאזען מאכען. גלייכצייטיג מוז מען אבער מודה זיין, אז עס קען נישט זיין קיין רייד, דאס די אראבישע אומרוהען זאלען קענען צווינגען די ענגלישע רעגירונג נאכצוגעבען אויף וויפיל דאס האנדעלט זיך וועגען דער פראגע פון יודישער אימיגראציע. ווען לאנדאן וואלט קאפיטולירט פאר די שונאים פון ציוניזם, וואלט דאס פאר איהר בעדייט א פרעסטיזש־פערלוסט נישט נאר אויפ'ן נאהענטען מזרח, נאר אויך ווייט מחוץ די דאזיגע גרעניצען.

די ענגלישע רעגירונג האט זיך לאנג געוואקלט, ביז זי האט זיך ענטשידען צו בענוצען בעוואפענטע כוחות געגען די אראבער. איצט איז די פראגע שוין דעצידירט און די לאגיק פאדערט, אז די האנדלונג זאל זיין א ווירקזאמע. ווייל אין פאל ווען די ענגלישע מאכט זאל ערקלערען, אז זי איז נישט בכח אונטערצודריקען די אונרוהען, זענען די יודען גרייט זעלבסטשטענדיג ארויסצוטרעטען אין שוץ פון זייערע אינטערעסען. ביז איצט האט מען זיי דאס פערוועהרט. די בריטישע ארמעע האט אלזא איצט דעם חוב צו בעווייזען, אז זי איז א גענוגענדע גאראנטיע פון דער זיכערקייט אויף די וועלט־מערק פון אימפעריום.

לעצטענס האט מען שוין אויפגעהערט צו רעדען וועגען דעם, אז די געשעהענישען אין ארץ־ישראל זענען א רעזולטאט פון דער איטאליענישער פראפאגאנדע צווישען די אראבער. דאס צושרייבען איטאליען אזא איינפלוס אין פאלעסטינא, וואלט געווען א איגאנצען נישט פערדינטער קאמפלימענט אויפ'ן אדרעס פון רוים. עס זעהט אבער אויס צו זיין זיכער, אז דער וואורצעל פון בייז געפינט זיך אין קאאירא, אין עגיפטען. וואו די נאציאנא־ליסטישע אראבישע בעוועגונג איז געווארען שטארק אקטיוו. אויף די געשעהענישען אין פאלעסטינא האבען אן איינפלוס די עגיפטישע אינטעלעקטו־אליסטען; זיי בלאזען דאס אויף דעם פלאם, און פערשטארקען איהם מיט עצות און געלד. און דאס איז נאך א סיבה, אז ענגלאנד זאל נישט נאכגעבען. ווייל גרויסזינענדיג שוואכקייט אין ירושלים, וועט די ענגלישע רעגירונג שווערער מאכען איהר לאגע ביים נילוס.

דער ענגלישער הויך־קאמיסאר ביי דער עגיפּטישער רעגירונג, סער לאמפסאן, איז איצט טאקע אנגעקומען קיין לאנדאן, בכדי אפצוגעבען א בע־ריכט וועגען זיינע געשפרעכען מיט די ארטיגע פאליטיקער. ווי בעוואוסט בעמיהען זיך די עגיפּ־טישע נאציאנאליסטען זייט א רייה יאהרען צו בעקומען די פולשטענדיגע אומאפהענגיגקייט און פטור ווערען פון דעם ענגלישען מיליטער אין עגיפ־טען, און אויך, אז ענגלאנד זאל נישט האבען קיין רעכט זיך אריינצומישען אין די אויסערליכע ענינים פון עגיפּטען. ווען נישט דער סועץ־קאנאל, וואלט לייכט געווען צו קומען צו א לעזונג, אבער אזוי לאנג ווי די הויפּט־ארטעריע פון די גרויסע קאמוני־קאציע־ליניעס לויפט דורך דעם מיטעללענדישען ים, מוז ענגלאנד אויפהאלטען דעם איצטיגען צושטאנד — מיט'ן הסכם אדער אהן הסכם פון די עגיפּטישע נאציאנאליסטען.

עס איז נאך פערהאן א פראגע פון סודאן, דער דאזיגער ריזיגער פראווינץ, וועלכער ווערט נאמינאל רעגירט דורך דעם ענגליש־עגיפּטישען שותפות, פון וואו מען האט אבער שוין פון לאנג בעזייטיגט דאס עגיפּטישע מיליטער און מאכט."

* * *

אין דער פרעסע האט זיך געהאט בעוויזען א ידיעה, וואס שטאמט פון דייטשע קוואלען, וועגען אן אולטימאטום פון וויצמאנ'ען צו וואוקאפ'ן. די דאזיגע ידיעה איז שפעטער אפגעלייקענט געווארען אבער אין לעצטען נומער פון „פעלקישען בעאבאכ־טער" געפינט זיך נאך פאלגענדער בעריכט וועגען דאזיגען ענין:

„אונטער א שטארקען דרוק פון דער „הגנה" (יודישע זעלבסטשוץ פון מיליטערישען כאראקטער), איז וויצמאן געצוואונגען, פאר'ן אפפאה־רען קיין לאנדאן, פארצושטעלען דעם הויך־קא־מיסאר די יודישע פאדערונגען, וואס זענען אלץ שארפער. וויצמאן האט מיט וואוקאפ'ן אפגע־האלטען צוויי געשפרעכען, אין וועלכע ער האט זיך פרינציפיעל בעגרעניצט צו צוויי פראגען.

וויצמאן האט געפרעגט:

— פארוואס איז אין 1933 געלונגען אין משך פון א קורצער צייט צו מאכען א סוף צו די אומ־רוהען, און דאס געלינגט נישט ביי א פיל גרעסע־רער קראפט־אנווענדונג אין יאהר 1936?

דערויף האט דער הויך־קאמיסאר גארנישט געענטפערט.

צום צווייטען מאל האט וויצמאן בעזוכט דעם הויך־קאמיסאר, א טאג פאר זיין אפפאהרען קיין לאנדאן. בעת דער דאזיגער קאנפערענץ האט ער ערקלערט פאלגענדעס:

— די אראבישע מארדען און טעראר־אקטען וועלכע די רעגירונג וויל בעוואוסטזיניג אויפהאלטען דורכדעם, וואס זי שטעלט זיך מיט גארנישט זיי אקעגען, האבען געשאפען אין פאלעסטינא א צו־שטאנד פון אנארכיע, וואס איז גלייך צו א פול־שטענדיגער קאפיטולאציע פון דער רעגירונגס־מאכט פאר דער גאס.

דער יודישער צוטרוי צום גוטען ווילען פון דער רעגירונג אין דער ריכטונג אויפצוהאלטען די עפענטליכע רוה, איז פולשטענדיג ערשיטערט גע־ווארען. די יודישע יוגענד (הגנה) וועט אין פאל פון בעדערפעניש אליין צוטרעטען צו שיצען די איי־גענע אינטערעסען, אויב ביז דעם 10 יוני וועט די רעגירונג זיך נישט קיין עצה געבען מיט דער ענטשטאנענער לאגע.

און ווי נאר די יודען וועלען זיך דעצידירען צו זעלבסטשוץ, וועלען זיי שוין זארגען צוריק־צושטעלען די פולשטענדיגע רוה. זייט א חודש צייט און לענגער בעגעהט דער אראבישער „שבאב" (יוגענד־ארגאניזאציעס) געוואלד־אקטען ב ב צענדיג זיך מיט פרימיטיווע מיטלען און פרימיטיווער טעכ־ניק. די יודישע זעלבסטשוץ, אויב זי וועט זיין געצוואונגען ארויסצוטרעטען, וועט זיך בענוצען מיט מאדערנע מיטלען און מאדערנער מיליטערישער טעכניק.

איך צייג די אויפמערקזאמקייט פון הויך־קאמי־סאר אויף דעם פאקט, אז די יודען, וואס זענען גע־קומען קיין פאלעסטינא, האבען היינטער זיך פער־ברענט אלע בריקען, און זייער קאמף וועט זיין א פערצווייפלונגס־קאמף. שוין איצט געלינגט נאר מיט גרויסע שוועריגקייטען דער יודישער פאליטישער ליי־טונג אויפצוהאלטען די יודישע הגנה אין די גרעני־צען פון דיסציפלין.

אויף די דאזיגע וויצמאנ'ס ווערטער האט וואו־קאפ געגעבען דעם לאקאנישען ענטפער:

— ווי שעל סי! (מיר וועלען זעהן!)

ווען וויצמאן האט אבער צוזאמענגענומען נאכ'ן דא־זיגען געשפרעך, טעזאלט אפפאהרען פון חיפה'ער פארט, איז פלוצלינג אנגעקומען דער הויך־קאמיסאר וועלכער איז אין א עראפלאן געקומען צופליהען קיין חיפה בכדי זיך צו „געזעגענען" מיט וויצ־מאנ'ען. ביי דער דאזיגער געלעגענהייט האט ער איהם מיטגעטיילט, אז ער האט ארויסגעפאדערט מי־ליטערישע הילפס־כחות פון עגיפּטען, און אז די דאזיגע הילף וועט אנקומען נאך פאר דעם 10 יוני.

אויף דער דאזיגער ערקלערונג פון הויך־קאמי־סאר האט ווידער וויצמאן געענטפערט:

— ווי שעל סי! (מיר וועלען זעהן!)

קיין לאנדאן האט וויצמאן מיטגעטיילט דער ענגלישער רעגירונג וועגען די דאזיגע זיינע געשפרע־כען, פארשטעלענדיג גלייכצייטיג דעם שטאנדפונקט פון דער יודישער אנפיהרונג אין פאלעסטינא. דער ביי איז איהם געלונגען צו העכערגרייכען, אז סי דאס בויען א פארט אין תל־אביב — א אלטע יודישע פא־דערונג — ווי אויך האט איינשטעלען די מליהאמ־טען אין תל־אביב זענען אפראפירט געווארען אין געהעריגע אינסטרוקציעס זענען איבערגעשיקט גע־ווארען דעם הויך־קאמיסאר. א חוץ דעם האט דער הויך־קאמיסאר בעקומען א דירעקטיווע בעפעהל פון לאנדאן, אז ער זאל תיכף אנטעמען ענערגישע מי־טלען געגען די צעשטעלעווטע אראבער.

דער כח פון דער יודישער הגנה וואס איז מיט א קורצער צייט צוריק געשאצט געווארען אין 5 ביז 10.000 מאן, בעטרעפט איצט 60.000 מאן.

קענענדיג אלזא די הינטער־קוליסען פון פאלע־סטינער פאליטיק — גיט צו צום סוף דער אפיציעלער היטלעריסטישער ארגאן — ווערט פולשטענדיג פערשטענדליך די פלוצלינגע מאסען־ארעסטען פון די אראבער".

מנהגים פון ווייטען מזרח, וואס ס'וואלט כדאי געווען נאכצוטון

אויף די יאפאנישע באהנען קומען אויף יעדע פאר סטאציעס אריין דינער מיט בעזימס און וואשען דעם וואס פיהרען ארויך אין די וואגאנעס א גרינד־ליכע רייניגונג, די פאדלאגע איז אזוי ריין אז די וויר־טע קימאנעס פון די פרויען וואס שלעפען זיך נאך אויף זיי ווייזען נישט ארויס די קלענסטע שפור פון שמוץ און שטויב. אין פארט פון יאקאהאמא טראג־טען די קולים ווייסע קענדשעס אין די גרויסע שפייכ־לען וואס איז אלע אנדערע פארטען פון דער וועלט ווערען זיי הערשטיקע אין שטויב און אונריינקייט, זענען לופטיג און ריין אויסגעקעהרט ווי די זאלען פון א טאנץ זאל, אויף אלע יאפאנישע וואקזאלען. אפילו אין די קלענסטע קען מען קויפען די „בענ־טאס", א פעקעל שפייז. דער בענטא בעשטעהט פון א ווייסע פאפ־שאכטעל וואס בעשטעהט פון א האלצערן קעסטעל מיט געקאכטע רייז און די נויטיגע שטע־קעלעך חערצו. די איבריגע דעליקאטעסען זענען גע־פאקט אין ווייסען זיידען פאפיר; דערצו קומט נאך צו א פאר ציילאנס טיי קאהן מיט א טאסע און דאס אלץ איז קינסטליך פערפאקט מיט דער בעקאנטער יאפאנישער מייסטערשאפט און אויף דעם פאפיר געפינט זיך די אויפשריפט: „מיר וויסען אז דער דאזיגער בענטא איז א קליינער כבוד פאר איך, אבער דאך בעטען מיר איך צו זיין אזוי גוט און איהם ווצצונעהמען". אויב מען געפינט עפעס א פעה לער אין בענטא, בעהאלט מען איהם אויב מען האט שוין פון איהם אנגעהויבען צו עסען, ביז אויף דער צווייטער סטאציע און דארט ווערט ער אהן שום צואהלונג אויסגעטוישט אויף א נייעם.

אין די געשעפטען אין טאקיא און קיוטא נעמט מען אויף דעם קונה ווי א קליינעם קעניג: פערבוי־גונגען, קאמפלימענטען, עס קומט צו לויפען דער שעף פון דער אפטיילונג, מען פרעגט א שאלה... דער צערעמאניאל ענדערט זיך אויך דאן נישט ווען דער קונה ערקלערט, אז ער וויל קויפען נאר 5 פאסט־קארטלעך. פון קיין געשעפט ווערט דער אויסלענדער נישט ארויסגעלאזט, אז מען זאל איהם נישט געבען קיין מתנות. אויף די וואקזאלען און פאסטאמטען געפינען זיך פערשידענע אויפשריפטען וועלכע דער אויסלענדער קען אבער נישט איבערלייענען, עס איז אבער גענוג אז ער זאל פאר א פאסטפעגסטערעל נעבען צו פערשטעהן אז ער איז אונבעהאלפען און באלד וואקסט אויס ווי פונא ונטער דער ערד א בעד אמטער, וואס הגם ער פערשטעהט נישט קיין שום אייראפעאישע שפראך, קלערט ער אבער באלד אויף דעם פרעמדען דורך מומיק און זשעסטען אלץ וואס איז נאר נויטיג און ער בעגלייט איהם אפילו ביז צו דער באהן וויזט איהם נאך אן אין וועלכען צוג ער דארף פאהרען. דער פאסט־בעאמטער וואלט זיך גע־פיהלט זעהר בעליידיגט ווען מען וואלט איהם גע־וואלט בעלוינען פאר זיין מיה, אמבעסטען איז צו שענקען איהם א פאפירענע פיגור, וואס מען פער־קויפט איהר כמעט בחנם אויפ'ן צוג.

די כינעזישע שניידער פון סינגאפור האבען אפען זייערע געשעפטען א גאנצע נאכט. בעשטעלונגען ווע־רען אנגענומען צו יעדער צייט בייטאג און ביינאכט. און אין משך פון 5 שעה אהן איין איינציג מאל צו פאסען, אפגעליפערט. ווער עס הערמאהנט זיך 6 פאר נאכט אז ער האט נישט קיין ווייסען סמאקינג קען שוין 11 א זייגער אין אוונד זיך בעווייזען אין א העכסט מאדערנעם אנצוג. זעהר וועלטען פאסירט אז דער אנצוג וואס ווערט אויפגענעהט אין אזא רעק־קארד־צייט זאל נישט ליגען ווי אנגעגאסען.

אין סינגאפור האבען איין גאס די אנהענגער פון בודא בראהמא, קאנפוציוס, מאכמעד און קריסטוס זייערע געבעטהייזער. די מענשען פון איין גלויבען שהרען די מנהגים און יום טובים פון אלע אנדערע רעליגיעס און אויף דעם קלייטעם שאכפערט פיל די פעלקער וואס ס'שטעלט זיך פאר סינגאפור אין זיינע דריי הונדערט יאהר שוין נישט פארגע־קומען קיין רעליגיעזע קאמפען.

די אויטאמאביליסטען אין האנקאנג זענען גע־ווען אזוי טומעלדיג אז דער גובערנאטאר האט ער־געזעהען געצוואונגען ארויסצושרייבען א קאנטרא־ליגען וועלכעס אויטא עס וועט אין משך פון דריי מאנאט דורכפאהרען די וויקטאריא גאס נישט מעהר ווי דריי מאל סיגנאלען וועט בעקומען א פריי־מיע. דאס האט געווירקט. דריי טעג לאנג האט דער וויקטאריא גאס געהערשט א אידילישע שטיל־קייט. אין א וואך ארום האט זיך בעוויזען א ניי־ע פארארדנונג: אזוי ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען, מען קען פאהרען אין אויטאס אויך אהן א הופּ, וועט דער שאפער וואס וועט געבען מעהר סיגנאלען ווי דאס איז אונבעדינגט נויטיג אויפן ארט שטראפט ווערען.

אין צוויי גרויסע סאנאטאריומס פון האלאנד־אינדיען אין דעם וואונדערבארען קוראָרט ביי די הימאלאיער ווערען אנגענומען געסט נאר אין פאל ווען זיי שרייבען אונטער א פערפליכטונג דאס בעת זייער אויפענט־האלט אין סאנאטאריום וועלען זיי נישט רעדען וועגען פאליטיק. פאר איין פאליטישען וואָרט ווערט געצאהלט א שטראף וואס ווערט צוגעשטעלט צו דער רעכענונג.

א גרויסער באזאר אין דעלהי האט אנגעזעטצט נאר אריסלענדישע פערקויפען פון וועלכער יעדער פערקויפט נאר די סחורות פון זיין פאטערלאנד.

ערשטער מאסען שמד — פון יודען

דער אנפאנג פון שרעקליכען סוף פון יודענטום אין שפאניען

דעם 6־טען יוני, איז געווארען 545 יאהר זינט ס'איז פארגעקומען א שרעקליכע הריגה אין סעוויל, שפאניען.

הריגות אויף יודען זענען געווען זעהר פיל אבער די דאזיגע הריגה האט א בעזונדערע בעדייטונג. מען בעטראכט איהר אלס דעם ווענדעפונקט אין דער געשיכטע פון יודען אין שפאניען. קודם כל האט זי גלייך נאכגעפיהרט צו דעם ערשטען מאסען־שמד פון יודען; און צווייטענס ווערט זי בעטראכט אלס דער אנהויב פון שרעקליכען סוף פון יודענ־טום אין יענעם לאנד.

סעוויל איז נאך מאהריד די גרעסטע און שענס־טע שטאט אין שפאניען. זי איז אמאל געווען די הויפטשטאט פון א קעניגרייך, וואס האט אויך גע־הייסען סעוויל; און אלס אזעלכע איז זי שעהן גע־בויט און ענטוויקעלט געווארען. דארט האט זיך גע־פונען איינע פון די גרעסטע יודישע געמיינדעס. אויך אויף סעוויל זאגט מען, ווי אויף טאלעדא און באר־סא, אז יודען האבען זיך דארט בעזעצט גלייך נאך דער צושטערונג פון בית שני.

אין דעם קאנטראל פון די יודען. נאכדעם איז די יודען דערפון ארויסגעקומען צרות. אבער אזוי געהט עס שוין אין דער וועלט: מען קען נישט שפילען קיין ראלע אהן צו האבען צרות.

מיין פונקה איז דא נישט צו דערצעהלען די גע־שיכטע פון די יודען אין סעוויל, נאר זיך אפשטע־לען אויף יענער געשעהעניש פון 1391, וואס האט אזא טראגישע בעדייטונג אין דער יודישער גע־שיכטע.

די יודען אין סעוויל זענען פאר פיל יאהרהונ־דערטער געווען בעשיצט. די שפאנישע קעניגען האבען זיך צו זיי גוט בעצויגען. עס פלעגען פארקומען פון צייט צו צייט אנפאלען אויף יודען, אבער די מאכט האט זיך פאר זיי אנגענומען. אין פירצענ־טען יאהרהונדערט האבען זיך געפונען אין סעוויל לערך 7000 יודישע פאמיליעס. דאס איז געווען א גאנץ בעדייטענדע יודישע בעפעלקערונג איבער־הויפט פאר יענער צייט. אין 1341 האט מען איינ־געפיהרט א געזעץ, אז ווער עס וועט פערוואנדלען

וויזט שוין, ווי די יודען זענען ארום יענע צייט געווען בעשיצט אין סעוויל. אין דריטען פערטעל 14־טען יאהר אין דער האט נעגען יודען גע־ווארען אין סעוויל; עס איז אויפגעקומען א פאנאטישער גייסטליכער, פעראנד מארטינעז, ... כער האט ווילד געהעצט געגען יודען.

אט וועגען דעם גייסטליכען פעראנד מארטי... איז פערצייכענט, אז ער איז געווען איינער פון ערגסטע שונאים, וואס די יודען האבען זיך ... געהאט. ער איז גראד געווען זעהר פאפולער ביי קריסטען, ווייל נישט נאר ער איז געווען א ... פרעדיגער, נאר ער האט אויך געטייטלט צדקה ... שוין זיי. אבער יודען האט ער געהאסט מיט ... שנאה, וואס איז כאראקטעריסטיש פאר די ... המנ'ס.

ווערענדיג דער הויפט־געהילף גייסטליכער ... דעם ערציבישאף בארוכא פון סעוויל, האט ... מארטינעז זיך גענומען דאס רעכט צו באלעבאטען ... ווען איבער די יודען פון יענעם קווארטאל ... זיין וואס פאר א שאדען ער האט נאר געקענט ... צו העצען, אז מען זאל זיי פערניכטען אין ... טרייבען. די יודען פון סעוויל האבען נישט ... קיין אנדער ברירה ווי זיך צו ווענדען צו קעניג ... די דעם צווייטען פון שפאניען פאר שוץ. דער ... האט געשיקט א בריף צו דעם דערמאנטען מארטינעז און איהם בעפוילען ער זאל לאזען די יודען רוה און זיך נישט מישען אין זייערע געשעפטען. יודען פון סעוויל זענען בעפולמעכטיגט געווארען קעניג, דאס זיי זאלען זיך נישט אונטערווארפען מאכט פון דעם דאזיגען גייסטליכען. פעראנד מארטינעז האט זיך אבער גארנישט גערעכענט מיט בעפעהלען פון קעניג, און ער איז אנגעגאנגען זיין ארבייט צו שעדיגען די יודען און צו ... נענען זיי.

די יודען פון סעוויל, פרי צו בעשיצען ... זייערע רעכט, וואס דער קעניג האט זיי ... האבען אנגעקלאגט דעם ווילדען העצער, ... מארטינעז, צום געריכט.

היסטאריקער

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia SAFES
na dogodnych warunkach, poczynając od 4 złotych miesięcznie
WYJEZDZAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

אין דער יוגענד א פּאסטוך

אויף דער עלטער א רבי

פון מנשה אונגער

ר חסידישע לעגענדע דערציילט, אז דער רבי ייב שרה'ס האט ארומגעוואנדערט פון ארט צו ארויסצוציהען די ניצוצין הקדושין, די הייליגע ן, וועלכע זענען אריינגעפאלען אין די הענד ר סטרא אחרא פון „יענע לייט", און זיי מעלה זיי דערהויבן און צוריקפירען צו זייער הויי שורש...

אין אמאל דער רבי ר' לייב שרה'ס געקומען אין לאנגען וואנדערען, קיין אונגארן, איז ער אנגע ן קיין סערענטש, און איינגעשטאנען ביי דעם ן נגיד ר' יעקב פיש, וועלכער איז שוין געווען ר, אין געהיים, א חסיד. האט דער רבי ר' לייב ס פלוצלונג דערזעהען אן אכט־יעהריג יודישע לע פאשעט גענז אויף דער לאנקע ביים טייך, ר רעדט עפעס צו זיך אליין און שפרינגט אי־ א קליין קאלוזשע וואסערל הין און צוריק.

ער רבי ר' לייב שרה'ס דערפיהלט אז דאס יונ־ איז נישט סתם קיין פאסטוכעל, איז ער ארויסגע ן אויף דער לאנקע האט ער דערהערט ווי דאס ס קליין פאסטוכעל רעדט צו זיך אליין: „לי־ הארציגער גאט, איך וויל עפעס טון פאר דיר! י האסט מי געגעבן צו פאשען, וועל איך זיי דיר פאר נתנם! איך ווייס נישט מיט וואס דיך דיך יענען, ליבער גאט אין הימעל, איך קען נישט קיין , איך קאן אבער זעהר גוט שפרינגען, איך בין פעטער שפרינגער צווישען אלע פאסטוכער פון טש, שפרינג איך פאר דיר, ליבער גאט, נאר ריכטווענען..."

ער רבי ר' לייב שרה'ס וואס האט צוגעהערט פילה פון דעם קליינעם פאסטוכעל האט גלייך הלט אז די נשמה פון דעם פאסטוכעל איז א ט און ער דארף זי מעלה זיין, זי דערהויבען און רון — איז ער צו איהם צוגעגאנגען און איהם געט: „זאג מיר, יונגעלע, וועמעס ביזטו?"

„איך בין ייזעל דער אלמנה'ס" האט דאס פאס ל געענטפערט.

איז דער רבי ר. לייב שרה'ס אוועק מיט דעם לכעל צו דער אלמנה און זי געבעטען זי זאל אוועקגעבען דאס קינד און ער וועט איהם אויפ . צוערשט האט די אלמנה נישט געוואלט הער ערפן: „וואס הייסט איך וועל אוועקגעבען קינד אין פרעמדע הענט? און ווער וועט פאשען ז און שאף?"

ער רבי ר' לייב שרה'ס האט אבער זעהר גע־ האבען דאס קינד צווישען די חסידים, האט ער ר געבעטען און געזאגט: „איך בין איך ט אז אייער זוהן וועט בלייבען א פאסטוך, נאר פון גענז, נאר פון מענשען". און ער האט דער אזוי לאנג איבערגערעדט ביז זי האט מסכים און איהם געגעבען איהר קינד.

האט דער רבי ר' לייב שרה'ס גלייך פערלאזט שטעטעל סערענטש און איז גלייך אפגעפאהרען דעם קינד קיין ניקעלספורג צום רבין ר' שמעל־ וועלכער האט דארטען געפיהרט א גרויסע ישי־ און האט אויסגעשטעלט א דור פון תלמידים, ים, לומדים און רביים.

ער רבי ר' לייב שרה'ס האט אויפן גאנצען וועג ער איז געקומען קיין ניקעלספורג, געהאלטען קינד נעבען זיך און האט פון איהם קיין אויג אראפגעלאזט, אזוי ווי ער וואלט א גרויסען צר געפיהרט, און ווען ער איז מיטן קינד אריינ ען צום רבי ר' שמעלקע, האט ער געזאגט:

„איך האב דיר געבראכט א נשמה, וואס איז פון עולם השירה, אט האב איך ארומגעזוכט אלע מיינע יאהרען..."

דאס פאסטוכעל יצחק אייזיק'ל האט זיך די ער־שטע צייט זעהר שלעכט געפיהלט אין דער ניקעלס־בורגער ישיבה, ער פלעגט זעהר וואפ פערפאלען ווע־רען אויף גאנצע טעג און מען האט נישט געוואוסט וואו ער איז אהינגעקומען, ביז מען האט איהם גע־טראפען זיצען אין וואלד איינער אליין און זיך צוהע־רען צו די סוויטשעריען פון די זינג־פייגעל, און אמאל האט מען איהם געטראפען זיצען צווישען די פאסטוכער אויף דער לאנקע און פאר זיי זינגען אונ־גארישע לידער, אבער מיט דער צייט האט ער אנגע־הויבען מעהר צו לערנען אין דער ישיבה, ביז אין א פאר יאהר ארום איז ארויסגעגאנגען א שם איבער דער גאנצער שטאט, אז אייזיקעל וואקסט אן עילוי.

אזוי איז אייזיקעל אפגעווען אין ניקעלסבורג, אין רבי ר' שמעלקעס ישיבה א היפשע פאר יאהר, ביז ער איז אהיימגעפאהרען און חתונה געהאט מיט אן ארים מיידעל, ער האט אבער שוין נישט געקאנט בלייבען אין אן אונגאריש מתנגדיש שטעטעל, איהם האט געצויגען צו אן ארט פון חסידות, און ער איז אוועקגעפאהרען צום רבין, ר' אלימלך פון ליזשענסק און דארט געלערנט חסידות.

און ווען ער איז נאך א פאר יאהר אפגעווען אין דער פרעמד צוריק אהיים געקומען האבען די בעלי־בתים פון שטאט מעהר נישט דערקענט איהם און אלע האבען זיך געחידושט: „אט דאס איז רייזעל דער אל־מנה'ס פאסטוכעל?" ווייל מיט זיין חריפות און גאו־נישקייט אין לערנען האט ער שוין גע'שמט אין גאנץ אונגארן. ר' יצחק אייזיקל האט אבער געוואלט ווי־טער צוריקגעהן אין שטעטעל, און ווערען א פאס־טוך אין שטעטעל. איהם האט מעהר געצויגען צו זי־צען אין וואלד ציגישען די בערג, ווי צו זיין אין בית־המדרש. אבער די שטאט בעלי־בתים האבען איהם געוואלט מאכען פאר א רב. און ווען עס איז פריי געווארען דער כסא־הרבנות אין קאלעוו, האבען זיי איהם געבעטען ער זאל דארטען ווערען רב. ר' יצחק איזיק'ל האט אבער נישט געוואלט הערען דער־פון, ביז דער נגיד ר' יעקב פיש איז געפאלען אויף אנ'אויפטו, און האט פון איהם צוריק געפאדערט דאס גאנצע געלד וואס זיין ווייב האט זיך ביי איהם געהאט אנגעבארגט פאר דער גאנצער צייט, וואס ער איז געווען אין דער פרעמד.

פאר אין ברירה איז ר' יצחק אייזיקל געווארען רב אין קאלעוו און אזוי ארום געווארען א ראש און א מנהיג ביי יודען.

דער הויפט הוך פון קאלעווער רבי'ן אין חסי־דות איז געווען זינגען, מיט זיין שעהנער שטימע און פערפאסען פערשיידענע חסידישע נגונים האט ער צוגעצויגען די חסידים, ער האט זעהר א סך נגי־נעט לידער אין אונגאריש און יודיש, אזוי למשל איז בעקאנט אין גאנץ אונגארן זיין חסידיש אונגאר־ריש לידעל: „שאל קאקאם מאר" (עס קרעהט שוין דער האהן), וואס איז א ליד וועגען דער שכינה, וואס וואריט אויף די יודען. דער קאלעווער רבי פלעגט אפט ארויסגעהן איינער אליין, אין וואלד און אמאל מיט געהמען זיינע חסידים און זיך צוהערען צו די לידער פון די פאסטוכער און דערנאך זיי איבערזינגען שבת ביי די זמירות, אזוי איז אויך בעקאנט זיין ליד, וואס ער האט אמאל געהערט זינגען א פאסטוך אין די בערג, א פערבענקט לידעל מיט אט די ווערטער:

„בארג, בארג, ווי גרויס ביזטו?
כלה, כלה ווייווייט ביזטו?
בארג, בארג, ווער אפגענומען,
וועל איך, כלה, צו דיר קומען".

דער קאליווער רבי האט געזאגט צו זיינע חסי־דים: „דער פאסטוך הערט טענער, וואס קומען פון עולם הניגון, השתוקקות, טענער פערבענקטע טענער, נאר ער ווייס נישט, וואו זייער אמתער שורש איז, דערפאר זינגט ער צו דער כלה, אבער ריכטיג דארף מען עס זינגען אזוי:

„שכינה, שכינה, ווי ווייט ביזטו?
„גלות, גלות ווי גרויס ביזטו?
גלות, גלות ווער אפגענומען,
וועל איך שכינה, צו דיר קומען".

„און דאס איז דער ניגון", האט דער קאליווער רבי געזאגט, „וואס די כנסת ישראל זינגט צו דער שכינה".

דער קאליווער רבי האט אויך איינגעפיהרט א תקנה, אין זיין גאנצער געגענד, אז קיין שום חתונה טאר נישט זיין אהן איהם, און ער מוז ביי יעדער התונה זיין מסדר־קדושין, און אומעטום אויף יע־דער חתונה איז ער טאקע אליין געקומען און האט נישט געקוקט טאנצען צוזאמען בחורים מיט מייד־לעך. ער אליין האט געלערנט די קלעזמער ניגונים וואס צו שפילען פאר דער חופה, און האט געוויזען די בחורים וואסערע טענץ מען זאל טאנצען, און דער קאליווער רבי אליין האט געטאנצט אויף די חת! ונות פערשיעדענע פאלקס־טענץ.

דער קאליווער רבי האט אויך זעהר א סך מקיל געווען אין א שאלה, ווען עס האט זיך געהאנדעלט וועגען אנ'ארימאן, אזוי ווערט דערציילט, אז איינ־מאל איז א יודענע ערב־שבת אריינגעקומען איהם פרעגען א שאלה אויף אנ'עוף, דער קאליווער רבי האט געגעבען א קוק אויפן עוף און עס גלייך מתיר מתיר געווען. דערנאך, ווען די יודענע איז ארויסגע־גאנגען האט ער געזאגט צו זיין תלמיד ר' שאול: „דיר איז זיכער א חידוש וואס איך האב אזוי שנעל מתיר געווען דאס עוף. זאלסט וויסען זיין, אז די יודענע איז זעהר ארים און מען האט געמוזט האם עוף מאכען כשר". און ער האט דערנאך דערציילט פאר די חסידים א מעשה, אז איינמאל איז נפטר גע־ווארען ערם שבת א רב. נאר א גרויסער צדיק, וועל־כער האט געהאט זעהר א שעהן קול. מען האט דעם רב אויפגענומען אויף יענער וועלט מיט גרויס כבוד, און די מלאכים האבען איהם פערבעטען ער זאל אריין אין גן־עדן מקבל שבת זיין פארן עמוד: אבער פלוצ לונג איז אין הימעל געווארען א גרויסער רעש. עס איז געקומען צו לויפען א יודענע מיט אנ'עוף אין דער האנט, און האט זיך בעקלאגט פארן בית דין של מעלה, אז איינמאל איז זי געקומען צו דעם רב מיט א שאלה אויף דעם עוף ערב שבת פארנאכט, האט דער רב זיך נישט געוואלט מטריח זיין צו געפינען א היתר אויפן עוף און האט עס טריף געמאכט און די יודענע איז געבליבען גאנץ שבת און א גאנצע וואך אהן א שטיקעל פלייש, ווייל זי איז געווען ארים האט מען אין הימעל גע'פסקנ'ט אז צוליב דעם וואס דער רב האט זיך נישט מטריח געווען און טעועהען אז אנ'ארימע יודענע זאל יא האבען א שטיקעל פלייש אויף שבת, וועט מען אהם נישט צולאזען צום עמוד „נו", האט דער קאליווער רבי אויסגעלאזט „וויל איך נישט אז מען זאל אויך מיך נישט צולאזען „אויי־בען" צום עמוד"...

פערציג יאהר איז דער קאליווער רבי געווען אין קאלעוו. דאס רוב זיינע יאהרען האט ער פערבראכט אין בעט גרויסע יסורים, נאר פון צייט צו צייט האט מען איהם ארויסגענומען אין וואלד אריין, דארט פלעגט ער אפליגען איינער אליין א פאר שעה זיך צוהערען צום געזאנג פון די פייגעל און צו די פערשידענע לידער פון די פאסטוכער, און ווען מען האט איהם צוריק אהיימגענומען האט ער גלייך גע־זונגען א פריש ניגונדעל וואס ער האט פערפאסט, האבען די חסידים געזאגט אז דער רבי האט מחבר געווען דעם ניגון פון פערשידענע טענער. וואס בלאנ־קען ארום אויף דער וועלט, פון זיי ארויסגעשיילט די קליפה, די שאלעכץ, און זיי צוריק געבראכט צו זייער שורש. און די חסידים האבען דערנאך מיט גרויס דביקות געזונגען דעם קאליווער רבינס ניגון...

און הגם דער קאליווער איז געווען אזא גרויסער רבי, האט מען אויף זיין מצבה נישט מעהר אויפגע־שריבען ווי: „היה יכול ללמד על הדף והיה ערליכער יוד" (ער האט געקענט לערנען אויפן דף און איז געווען אנ'ערליכער יוד) — ווייל אזוי האט דער קאליווער רבי אנגעזאגט פאר זיין פטירה, אז מען זאל אויף איהם קיין שבחים נישט שרייבען.

די התונה

(ענדע פון דער 6־טער זייט)

טשאטילעני וועט זיין ווייב זיין.

פרויען ברענגען גרויסע שווארצע טעפ מיט קאפער־קארן־ביר. דאס ביר איז גוט. ס'איז גע־דיכט און קיהל. ס'קריגען צום ערשטען די עלטערע מענער, און פרויען, דערנאך די יונגע מענער. מען טאנצט דעם ביר־טאנץ, יונג און אלט מישען זיך אויס אין א שטורמישען טאנץ. ס'איז א פרייד־גע־און פרייער טאנץ, שיין איז די וועלט און ס'איז גוט צו לעבען.

די זוהן איז שוין ווייט אויף מערב־זייט פון הימעל, א קיהל ווינטעל בלאזט פון איין בערגעל צום אנדערן נאר איצט פיהרט מען צוזאמען שאסע גין מיט אמבאבען. די טענער פון די קאפער־פיאנעס און טאסטאמס ווערען פערשוויגען.

די קסאלולום, וואס געפינען זיך אין טאל געז־זעגענען זיך און צעגייען זיך אהיים. אלט און יונג זענען פריילעך און צופרידען. מען שפאצירט פאמע־לעך, ווי מען וואלט קיין חשק נישט געהאט צו פערלאזען דעם פלאץ.

טשאטילעני איז אויפ'ן צווייטען בארג. זי קוקט זיך אום. מאלאקוואנא שטייט נאך אלץ אויפ'ן זעלביגען פלאץ. ער הויבט אויף א האנט און בע־גריסט זי שעהנער פון אלע מענער איז מאלאקוואנא וועט ער קומען נאך איהר?

…ער ווייב'ס געבורטסטאג

(סאוויעטישער פעליעטאן)

פון מ. זאשטשענקא

איך בין אמאל געפאהרען קיין בארקי. א י אזא. איך האב דארט געדארפט זיין צוליב געשעפטען.

פון דער אייזענבאהן־סטאציע ביז צום דארף ווקא נישט ווייט. אוודאי נישט מעהר ווי א ווערסט. אבער געהן אהין צופוס האב איך קיין חשק נישט געהאט. עס איז אויפ'ן וועג ך א בלאטע ביז די קני.

ביי דער סטאציע, וואס געפינט זיך נעבען קאאפעראטיווער קראם, איז געשטאנען א פוי־ פוהרעל. א מיטעל־יאהריגער פויער מיט א נער קוטשמע אויפ'ן קאפ האט זיך געדרעהט דען פערד.

— העי, פעטערל, — האב איך איהם געגע־ זאג. — אפשר וואלסטו מיך צוגעפיהרט בארקי?

— דאס קען מען. — האט דער פויער גע־פערט. — אבער דיך פיהרען אומזיסט איז נישט חשבון. דאס וועט דיך קאסטען נישט וועניגער חבל. דער וועג איז א שווערער. בלאטע א סך. איך האב זיך ארויפגעזעצט אויפ'ן וואגען דער האבען זיך געלאזט פאהרען.

דער וועג איז ווירקליך געווען א שלעכטער. ז זיך געדרוכט, אז געמאכט האט מען איהם, וועג, ספעציעל צוליב דעם, אז אלע בלאטעס גאנצען געגענד ארום און ארום זאלען זיך זאמלען.

— דאס איז שוין איינמאל א בלאטע! — ך מיר געגעבען א זאג.

— יא, שוין איינמאל א בלאטע, — האט דער מיט מיר איינגעשטימט.

קוועסען איז ער פון פארענט, האלטענדיג די ארונטערגעלאזט און די גאנצע צייט האט ער אויפגעהערט צו צאקען מיט דער צונג צום דאס פערד איז שוין געווען אזוי צוגעג־דערצו, אז אלע מאל, ווען ער האט אויפ־ט צו צאקען מיט דער צונג, האט עס זיך קוקט און זיך, גוטמוטיג אפגעשטעלט.

געפאהרען אקעגען א הונדערט שפאן, האט בען מיר דערהערט א קוויטשיג קול פון א פרוי, וועלכע איז ארויסגעלאפען פון דער קראם.

אנגעטון אין א גרויען שאל, און מאכענדיג מיט די הענד און זידלענדיג זיך אויף וואס די וועלט שטעהט, איז זי נאכגעלאפען דעם פוהרעל, און מ'האט געזעהן, ווי ס'איז איהר שווער צו לויפען אין דער בלאטע.

— א בראנד דיר אין די ביינער, — האט זי פון דערווייטענס געשריגען. — יעמען האסטו דארט אויפגענומען אויף דער פוהר? ווארט, יווארט, דו רוח איינער, וועסט שוין פון מיר האבען אויס־געריסענע יאהר!

דער פויער האט זיך אויסגעדרעהט מיט'ן פנים צו מיר, און שמייכלענדיג אין בערדעל אריין, האט ער געזאגט:

— נו, האט דאס א מויל! אין שילטען קען זיך קיינער צו איהר נישט פערגלייכען...

— און וואס וויל זי? — האב איך געפרעגט.

— דאס שווארץ יאהר ווייסט זי. — האט דער פויער געענטפערט, שניידענדיג די נאז, — נישט אנדערש נאר זי וויל, מ'זאל זי אויך ארויפ־נעהמען אויפ'ן וואגען. זי האט נישט קיין חשק צו געהען צופוס אין אזא בלאטע!

— נו, נעם זי ארויף, — האב איך געזאגט.

— ניין, דאס קען מען נישט. — האט דער פויער געענטפערט. — אין אזא בלאטע וועט דעם פערד זיין שווער צו שלעפען דריי מענשען.

פעררייסענדיג דאס קליידעל ביז איבער די קני, האט די פויערטע געפרובט לויפען שנעלער. אבער זי האט אונז נישט געקאנט אניאגען.

— זי האט דיך אודאי נאך פריהער בעדונגען אז דו זאלסט זי אפפיהרען קיין בארקי, — האב איך געפרובט טרעפען.

— זי האט מיך בעדונגען? — האט דער פויער געצויגען מיט די אקסלען. — ווי האט זי מיך געקענט דינגען, אז איך בין איהר מאן און זי איז מיין ווייב?..

— דיין ווייב? יואס רעדסטו — האב איך זיך געוואונדערט — אויב אזוי, איז צו יואס האסטו זי מיטגענומען צו דער סטאציע אין אזא בלאטע?

— כ'ווייס? זי האט זיך צוגעטשעפעט צו מיר. איהר פערשטעהט, ס'איז היינט איהר געבורטסטאג, און דאס זענען מיר היינט געפאהרען אין קאאפע־ראטיוו איינקויפען זאכען... אט, זעה, זעה, ווי זי לויפט נאך! כא־כא־כא, ס'איז נישטא ווער ס'זאל לאכען!..

מיר, א שטאטישען מענשען, איז געווען זעהר אונאנגענעהם צו זיצען אויפ'ן וואגען. און נאך מעהר אונאנגענעהם איז דאס מיר געווארען, ווען איך האב דערהערט ווי די פרוי, וועלכע האט היינט איהר געבורטסטאג, שילט וואס אמאל העכער און שטארקער אי מיך, אי אלע קרובים מיינע, און אויך איהר האלב־בכבוד יגען מאן.

האב איך געגעבען דעם פויער א רובל, און ארונטערשפרינגענדיג פון וואגען, האב איך איהם געזאגט:

— זאל דיין ווייב פאהרען. איך וועל שוין בעסער געהן צו פוס.

דער פויער האט צוגענומען דעם רובל און איהם אריינגערוקט אין היטעל.

דאס ווייב האט ער אויף דעם וואגען דאך נישט ארויפגענומען. צאקענדיג מיט דער צונג צום פערד איז ער געפאהרען ווייטער.

איך האב געשפאנט צופוס, האלטענדיג זיך מיט דער האנד ביים וואגען. נאכדעם האב איך איהם געפרעגט:

— נו, פאר וואס נעמסטו זי נישט ארויף?

דער פויער האט געגעבען א טיפען זיפץ:

— א שלעכטער וועג, זעהר א שלעכטער. זאל זי שפאנען, דאס ווייב מיינס... זי האט גענוג כוח, כ'וועט איהר גארנישט שאדען..

איך בין ווידער ארויף אויפ'ן וואגען, און אזוי זענען מיר צוגעפאהרען צום דארף. די גאנצע צייט, וואס איך בין אויפ'ן וואגען געזעסען, האב איך זיך געסטארעט מיט אלע מעגליכקייטען נישט צו קוקען אויפ'ן פויער און אויך נישט אויף זיין ווייב, וואס איז נאכגעלאפען, פראוועדיג אויף אזא שטייגער דעם געבורטסטאג איהרען..

אויפ'ן וועג האט דער פויער מיר געזאגט:

— דו פערשטעהסט, דער אמת איז, אז איך האב רחמנות אויפ'ן פערד... דו דארפסט נישט פערגעסען, אז מיר ביידע, דאס הייסט, איך און מיין ווייב, זענען נישט אינ'ם קאלכאז, מיר זענען פריוואטניקעס... אויף א פערד פונ'ם קאלכאז יואלט איך נישט רחמנות געהאט, און וואלט ארויפגענומען מיין ווייב אויפ'ן וואגען. אנ'אייגען פערד אבער דארף מען שאנעווען... און זי, דאס ווייב מיינס, קען געהן צופוס אויך, זי האט גענוג כוח. זי איז פון יענע פרויען, וואס קענען געהן צופוס אפילו אויף די ערגסטע וועגען... ס'וועט איהר גארנישט שאדען..

מאך איך צום פויער:

— אבער היינט איז דאך איהר געבורטסטאג. דו האסט זי היינט געדארפט שאנעווען און זיין גוט צו איהר.

— דאס וועל איך שוין טון אין דערהיים, — האט מיר דער פויער געענטפערט. — דארט וועל איך זיין גוט צו איהר. דא אבער איז דאס אונ־מעגליך. דער וועג איז א שלעכטער. און דערצו ביזטו נאך אהער אויפ'ן וואגען אריינגעקראכען...

עס האט געדויערט א האלבע שעה און מיר זענען אנגעקומען.

דער פויער האט געזאגט:

— א שלעכטער וועג. זעהר א שלעכטער. ביי א טאטישען מענשען דארף מען פאר אזא וועג נעהמען נישט וועניגער ווי א דרייערל... האסט דאך געזעהן, אז איך האב דאס אייגענע ווייב אויפ'ן וואגען נישט ארויפגענומען...

דערויף האב איך איהם געענטפערט:

— גערעכט. ס'האט די ווערט א דרייערל.

און איך האב פון קעשענע ארויסגענומען געלט איהם צו בעצאהלען.

ווען איך האב געהאלטען אין בעצאהלען, איז צום וואגען צוגעקומען ס'ווייב, וואס האט היינט געהאט איהר געבורטסטאג. ס'האט ביי איהר פונ'ם פנים גערונען דער שוויס. זי האט שווער געסאפעט און אויסגעלייכענדיג דאס קליידעל, וואס זי האט פריהער געהאלטען פערריסען ארויף, האט זי שטיל און לייטיש געפרעגט דעם מאן:

— נו, ארויסנעהמען די פעקלעך?

— געוויס, געוויס, — האט דער פויער איהר געענטפערט. — וואס דען, לאזען די פעקלעך אין וואגען?

זי האט מעהר נישט געשריגען, זי האט מעהר נישט געשאלטען און ארויסנעמענדיג די פעקלעך פון וואגען, האט זי זיי אריינגעטראגען אין שטוב אריין.

ס'איז געווען איהר געבורטסטאג...

פון רוסיש: מ. א.

איינער פון אסך

פון לעבען אין א"י אין שפיגעל פון דער דארטיגער ליטעראטור

פון נ. י. גאטל

ארץ ישראל איז דאס קלאסישע לאנד פון גע־שיכטע. אין דער הינזיכט איז א"י איינע פון די רייכסטע — אויב נישט דאס סאמע רייכסטע לאנד. און רייך מיט געשיכטע איז נישט נאר דאס אלטע, טויזנטער יאהריגע א"י, נאר אויך דאס שפאגעל־נייע, דאס נאר יונגיטשקע דאס גרין־צעפריליגטע...

די שטעל־פיבערדיגע, מאהנענדע א"י געשיכטע הערט נישט אויף, אויף א רגע, אויף א סעקונדע. געשיכטע, וואס ברויזט מיט היינט און יעדע סעקונ־דע פון היינט, וואס ווערט געשיכטע.

... וועט זיין דעריבער אויסערגעוויינליך אינטער־רעסאנט, ווען ס'וועט קומען (שוין לאנג צייט!) דער גרויסער געשיכטע שרייבער פונם מאהנענדעם א"י און וועט אונז אויפוויקלען געריכט־פערשרייבענע בלעטער... דערווייל אבער האבען מיר נאך גאר וויניג פון דעם מין — פונם מין געשיכטע און מע־מוארען־בעשרייבונג פונם נייעם א"י.

איך האב דורכגעלייענט א בוך פון איינעם א יונ־גען א"ידישען שרייבער, וועלכער דערציילט זיינע אינטערעסאנטע זכרונות פונם נישט וויטען עבר — איינגאנצען מיט 15 יאהר צוריק. דער מחבר איז א. בן חורין און זיין בוך רופט זיך „אחד מני רבים".

„אחד מני רבים" — איינער פון אסך — אזוי בּיטולידיג רופט זיך גופא דעריונגער העברעאישער מחבר וואס איז אלס פייעהדיגער חלוץ געקומען קיין א"י מיט דער דריטער עליה. ער איז איינער פון א סך, פון א ברייט־שטראמיגער מאסען־בּאוועגונג, וואס האט זיך פונאנדערגעוואקסען תיכף נאך דער באל־פור־דעקלאראציע און האט צייטענווייז אנגענומען „סטיכישע פארמען".

א. בן חורין פרעטענדירט נישט אויפ'ן טיטול „היסטאריע־שרייבער". ער איז אויך נישט אויסען מיט זיין בוך זכרונות די ריין קינסטלערישע זייט פון שרייבען. פון מאלען און שילדערן. ער איז אויסען צו דערציילען וועגען זיך, ווי וועגען „איינעם פון א סך", וועלכע האבען געהאלפען שאפען ברויזענדיגע געשיכטע אין א"י... און גראד אין די צייט, וואס א. בן־חורין בעשרייבט, א העכסט אינטערעסאנטע — פאר אונז, פאר אונזערע איצטיגע א"י־טעג. יענע צייט — מיט 15 יאהר צוריק — איז געווען אנאלאַ־גיש צו אונזערע איצטיגע אומרוהיגע. בן־חורין איז אנגעקומען קיין א"י ערב דעם „שווארצען ערש־טען מאי" פון יאהר 1921, אין פריהלינג, ווען עס איז פארגעקומען דער פאגראם אין יפו, פתח תקוה, כפר סבא, חדרה: ווען ס'איז געהרגעט געווארען ברענער, גיסין און א סך אנדערע... ס'איז אינטע־רעסאנט צו לייענען וועגען דעם נשמה־צושטאנד פון טויזענדער עולים, וועלכע קומען אן אין היימלאנד אין אזעלכע טעג...

בן חורינ'ס בוך איז אבער אינטערעסאנט נישט נאר צוליב דעם, אין בוך האט איהר פאר זיך א שטיק צאפלדיגע געשיכטע פונם יודישען ישוב אין א"י אין יענער צייט און פון דער ציוניסטישער באוועגונג בכלל.

אט ווי בן חורין נעמט זיך דערציילען זיינע צאַ־פּעלדיגע זכרונות: אין איינעם א טאג איז זיין טאטע, דער אדעסער באלעבאס, געקומען אהיים מיט א בשורה:

— קינדער, איך האב געהערט, אז מען פאהרט קיין ארץ ישראל!..

ס'איז געווען דאן די צייט פונם בירגער־קריג. רוסלאנד איז אלע וויילע אריבער פון די „ווייסע" צו די „רויטע" און צוריק. אוקראינער יאהען הא־בען דורכגעמאכט איינע פון די סאמע בלוטיגסטע צייטען אין זייער געשיכטע... הונדערטער שטעט און שטעטלעך זענען פארפלייצט געווארען מיט יודיש בלוט... דערצו האט געפושעוועט די מורא'דיגע טיפוס־מגפה און דער נאך שרעקליכער הונגער... אט אין דער צייט האט זיך די בעוועגונג קיין ארץ ישראל גענומען פיבערדיג פונאנדערוואקסען. טוי־זענדער יונגעלייט חלוצים און חלוצות, האבען דאס לעבען איינגעשטעלט און „סמאגאנוועט" דעם רוסי־שען גרעניץ, געשוואומען אין סכנת־נפשות איבערן דניעסטער, אריבערגעפעקלט זיך קיין רומעניען און פון דאנען — קיין א"י.

ווי שווער ס'איז דאן געווען אזא מין וועג קענט איהר ערשט זעהן פון בן חורינ'ס בוך. נישט איין חלוץ און חלוצה זענען אומגעקומען אין וועג. איין־מאל זענען 23 חלוצים דערטרונקען געווארען אין די וואסערן פון דניעסטער.. נישט איינער פון דער־א יוגענד איז געהרג'עט געווארען דורך די גרעניץ־היי־טער... און אויך דער מחבר האט געהאט היפש אויס־צושטיין, איז געוואַרען בעגנב'עט, בערויבעוועט, ביז ער איז בשלום אריבער דער גרעניץ.

אין רומעניען, דערנאך אין טערקיי, איז איהם — מיט א סך אנדערע — אויסגעקומען זעהר פיל צו ליידען: הונגער, מחלות, בעליידיגונגען, חשד אין באלשעוויזם וכדומה. דער אידעאליזם פון דער א יוגענד איז אבער געווען אין־לשער. אפילו דאן, ווען זיי האבען — שוין אויפ'ן שיף — געהערט די שעה־נע א"י־גרוסען...

און אט זענען זיי אין לאנד. מען איז נאר־וואס אראפ פון שיף.. אבער די אויפנאהמע איז גארנישט קיין פאראדנע:

— שא, אל רעש !... בעיר אין שקט... חס מלדבר... את החגל צריך לקפל אין אנו מעונינים ברעש...

הערט א געשיכטע: יונגע, אידעאליסטישע חברה פול מיט ברויז פון שאפונג, פון בויאונג, שטעלט דעם ערשטען טראט אויף דער טייערער היימלאנד־ערד; ווייל, פערשטעהט זיך, א הייס־ערן זינג טאן; צע וויקעלט א פייערליכע פאן — קומט מען און משתיקט זי איין:

— אל רעש !..

ווארום ס'איז ערב „דעם שווארצען ערשטען מאי", א פאגראם אין לאנד. אראבער שטעכען, שניי־דען און שיסען... יודיש בלוט גיסט זיך, קלאגנישים בהשגען... און דער מחבר דערציילט ווייטער:

— כך זכינו בחודש השני לבואנו ארצה להיות עדים לפוגרום במולדת !..

אבער אויב איהר מיינט, אז די אקארשטראַנ־געקומענע עולים האבען זיך אפגעשרעקט און טענער מען אויסקירעווען דעם דישעל צוריק — האט איהר א טעות. די חלוצים האבען זיך גענומען ארומקוקען און — בעזעצען זיך, פארפעסטיגען זיך. די אויפבוי־ארבייט האט זיך אנגעהויבען...

... און ארבייטען איז דאן געווען שווער, מורא'־דיג שווער. איצט איז פיל גרינגער פאר'ן עולה, ווען ער קומט קיין א"י און טרעפט טריטע שטעט, היי־זער, וועגען בעארבייטע פעלדער און גערטנער, אלע מאחורגע איינריכטונגען... שווער איז עס אבער גע־ווען איינם נישט ווייטען עבר, אינגאנצען מיט 15 יאהר צוריק... דאס לאנד איז נאך דאן געווען היפש וויסט און ארבייט איז געווען פערבונדען מיט קרחת, מיט אנדערע וויסטע קרענק...

בן חורין איז אוועק ארבייטען ביי „חצל". עס איז אויסגעקומען היפש אונטערצוהונגערן. די ווינ־טען ארום די געצעלטען האבען געגעבען אומזיסטע קאנצערטען...

— „ועכשו אצלנו „קונצרט של הרוח"...

נאך די געשעהענישען פון פריהלינג 1921 האט דימאנדאטערען מארט אפגעשטעלט די עליה. דער־נאך האט זי בכלל בעגרעניצט די צאהל סערטיפיקאַ־טען. זי האט די שולד פון די פאגראמען ארויפגע־לייגט אויף די יודען... אין לאנד איז געווען א קריזיס. צוליב הונגער זענען א סך חלוצים אוועק אר־בייטען ביים ענגלישען מיליטער, וואס איז דאן איינ־געשטאנען אין לאנד. געארבייט האט מען ווי שקלא־פען, ווי ארעסטאנטען... אין א לאנגער אהן ארום־געצוימטען מיט יעטעכיגען דראט.. און די ארבייט גופא איז געווען א דערנידעריגענדע. מען האט גע־דארפט בעדינען די ענגלישע סאלדאטען. ראמען זייער שמוץ, אויסלאדען פאר זיי פראוויאנט, וכו' עבודת־פרך... און בן־חורין דערציילט, ווי שלעפע־דיג איינמאל מיט פיל אנדערע חברים שמוץ־זעק פאר די בריטישע סאלדאטען, האט זיך ביי איהם אומפראוויזאטאריש ארויסגעריסען אנשטאט:

שאו ציונה נס ודגל,
דגל מחנה יהודה,
אזעלכע פאר שורות:
שאו, בחורים, שקי תבן
תבן מחנה הבריטים...

מען האט געלעבט אונטער א שטרענגען [...] מאמער איז עמיצער קראנק געווארען, האט איהם טעהייגלט מיט איין רפואה: ריצינאייל [...] האט געמוזט ארבייטען אויך אום שבת... אבער [...] האבען די חלוצים פערש־דריקט... דאס איז [...] א — „מחר לא בטלל פרוטות, כי אם לשם זכות לאומות הנוח בשבת"... און די חלוצים [...] דעם ש־רייק געוואונען... כאטש זיי זענען [...] אין גרוים סכנה בעשטראפט צו ווערען [...] בריטישער מאכט מיט מורא'דיג הארבע שט[...] אט זענען א פאר שטראפען וואס בן־חורין [...] געזעהן; שטראפען איבער פערשולדיגטע [...] סאלדאטען, וועלכע האבען געדינט אין [...] מישער ארמעי...

— אטט מצרים לויפען אין א קרייז [...] יעחיגען פון זיי — א האלבער זאַק [...] ס'שוועהט איבער אפ כאפט פונם אויפגע[...] א ביטש... אדער: א שטייג אהן א דאך [...] — א מצרי, כמעט א נאקעטער.. ער מוז [...] שטיין און שטיין א גאנצען טאג אהן עס[...] פאר דער ארץ־ישראלדיגער מורא'דיגער היץ.

די חלוצים האבען דאן געהאט פיל מוטי[...] צוזעהען, ווי אזוינד, מען האט זיך אבער [...] נאך נישט אפגעשראקען און די ארבייט[...] נישט פערלאזט. ווייל גרוים איז דאן געווען [...] דעאליזם אדן די התלהבות פון „כבוש [...] כבוש העבודה" — אויף נייע, פראדוקטיוו[...]

אזא צייט איז עס דאן געווען, א צייט פון [...] אליזם און בעגייסטערונג, א צייט — אינגאנצ[ען] 15 יאהר צוריק... א נישטדווייטע צייט, [...] שוין געשיכטע, אבער וואס איהר ווירק[...] היינט צו טאג, ווארום אט זעהען מיר, ווי [...] מאדערנע ארץ־ישראל געשיכטע חזרט זיך [...] פונקט ווי אין יאהר 1921 זענען אין די [...] טעג אנגעקומען טויזענדער עולים און פאר[...] זיך נישט אפגעשראקען. אזוי אויך איצ[ט...] לאנד איז נאך פול מיט בלוט און מיט פייע[ר...] שווימען צו איהרע ברעגעס נייע [...] עולים, וועלכע זענען טרייע אויף אלץ. א[...] די נייע געשיכטע פון ארץ ישראל, וועלכ[...] בעטט זיך להודות מיט רוהמפולע, דערהוי[...] טען און נצחונות.

די חתונה*) (שילדערונג פון נעגער־לעבען)

=== פון ===

ראכמיעל פעלה[...]

(סוף)

די ערוואקסענע מיידלעך זענען געשטאנען פונ־דערווייטענס און נישט מיטגעזונגען. ס'איז נישט פאר זייערע אויערן געזאגט געווארען. אויסגעפוצט זענען אלע מיידלעך געווען אין זייערע שעיסטע און בעסטע קרעלען־בענדער. די הענד, פיס און העלזער זענען כמעט איינגאנצען בעדעקט געווען מיט די קרעל־שנורען. זייערע יונגע, גראציעזע קערפערס האבען געאטעמט מיט לעבענס־לוסט. עפעס ווי זייערע קערפערס וואלטען געזונגען יענעם טאג פון זייער אייגענער חתונה.

געשטאנען איז צווישען זיי טשאטילעני — די שענסטע פון אלע קסאלולו־מיידען. זי האט אלעמענס אויפמערקזאמקייט געצויגען און געריצט. יעדער גליד פון איהר קערפער און יעדער שטריך אויף איהר פנים איז געווען אויסגעטאקט, זי האט זיך שטארק אויסגעטיילט פון אלע איבעריגע מיידלעך. מיט'ן שכל האט מען איהר שיינקייט נישט פערשטאנען. מען האט זיך געוואונדערט: דאכט זיך, זי פער־מאגט נישט די אייגענשאפטען, וואס טיילען אפ, לויט'ן באנטו — בעגריף וועגען פרויען — שעהנקייט — די שעהנע פרוי פון איהרע שוועסטער: זי איז נישט פעט, האט נישט קיין ברייטען געזעס און אויך נישט קיין גראבע ליפען. די גאר אלטע האבען געקוקט אויף איהר און אומצופרידען געשאקעלט מיט די קעפ. אלץ ווערט פערדארבען, אפילו דער באנטו־בעגריף וועגען שיינקייט, זי איז נאך א גאר יונג, נישט ענטוויקעלט מיידעל — וואס קוקט מען אויף איהר אזוי? פון וועמען מען מאכט דאס א וועזען.. אלע האבען גוטמוטיג געלאכט פון דעם אבער די מענערישע בליקען זענען נישט אפגעווענ־דעט געווארען פון איהר, און טשאטילעני אליין איז געשטאנען א פעסטע, בעוואוסטזיניג וועגען אלעמענס אויפמערקזאמקייט, אבער נישט געריהרט. זי האט זיך שטיל דורכגערעדט מיט א הארע חברטעס, שטיל צוגעלאכט, זי איז געשטאנען אויפ'ן זעלביגען ארט און געשפילט זיך מיט די הונדערטער קרעלען־שנורען ארום איהר קערפער.

צווישען די קרעלען פון האלז איז אראפגעהאנ־גען א „ליבעס־בריף" — דאס איז א בייטש קרעלען מיט אנ'עקיגען פיל־קאלירטען מוסטערשטיק, וואס הענגט אראפ פון איהר.

דאס איז געווען אנ'אנזאג פאר אלע מענער, אז זי איז שוין פער'קנסט. די קסאלולוס האבען עס געוואוסט, אבער שפעטער־צו, יעדן די מענער פון יאדלאלע האבען זי דערזעהן, האט דער „ליבעס־בריף" אנגעפיהלט זייערע הערצער מיט טיפען וועה־טאג. אלע מענער פון ביידע צדדים האבען איצט געטאנצט. איין צד געגען דעם אנדערן. די מוזיק האט דערגרייכט איהרע העכסטע טענער. די קאפער פיאנעס און פויקען האבען זיך אויסגעמישט, כדי צו דערוועקען דעם עקסטאז פון די טענצערס. יעדען איינעמס טאנץ האט עפעס דערציילט: מען האט איבערגעלעבט פאסירונגען, אמתע צי אויסגעטראכ־טע, און אלץ האט דערצעהלט פון שלאכט און נצחון: אט אזוי האבען אונזערע טאטעס געקעמפט מיט'ן שובא, אט אזוי איז מען איהם בייגעקומען, אט אזוי האט אונזער מעכטיגער שעף געטויט דעם מעכטיגען גבור. און אט אזוי האב איך אליין זיך געשלאגען מיט די און די העלדען... די פאנטאזיע האט זיך געשטארקט; וואס היציגער מען איז געווארען, אלץ גרעסערע העלדנטאטען האט מען איבערגעגעבען אין די טאנץ־בעוועגונ־גען. דאס איז געווען דער טאנץ פון די מאנסבילען. דער שוואונג און ריטם איז ביי אלעמען געווען דערוועלביגער, אבער נישט אלע האבען פון דער זעלביגער זאך דערצעהלט. דאך איז די הארמאניע געווען א פולשטענדיגע. ס'איז נישט קיין טאנץ, וואו שכל דיקטירט דעם טראט; ס'איז דער טאנץ פון גאנצען וועזען, אין וועלכען אלע גלידער, איי־בערלעבונגען און פארשטעלונגען גיסען זיך צו־זאמען אין איינ'בּרויזענדיגען אויסדרוק.

מען האט זיך געשלאגען פאר'ן טאנץ פון די מאנסבילען. אז די קסאלולוס אדער די יאדלאלעס זאלען זיך נישט דערמאהנען אין זייערע שלאכטען איינער געגען צווייטען. און דאס וואלט אודאי געווען. אבער דער טאנץ איז אדורך בשלום. נאכ־מעהר — מען האט זיך געגעבען קאמפלימענטען: עס קאנען נאר טאנצען די יאדלאלעס, עס זענען נאר העלדען די קסאלולוס.

דער חתן און זיין סוויטע קומען אריין צווישען עולם. עס ווערען טאנצען די קסאלולו־מיידען מיט דער כלה. די יאדלאלעס האבען שוין מיט גרויס אומ־געדולד געווארט אויף אט דעם טאנץ. געהערט האבען די יונגעלייט פון די יאדלאלעס, אז שעהן זענען די טעכטער פון קסאלולוס.

שאסעני, וועלכע איז די גאנצע צייט געזעסען ארומגערינגעלט מיט פרויען, שטעלט זיך פאראויס. זי וועט זיין די אנפיהרערין פון טאנץ.

שאסעני איז א גרויסע און א גראבע, זי בע־וועגט זיך לאנגזאם אבער גראציעז, א חוץ די פו־לע ביישען קרעלען, טראגט זי אויך א שווארצע פעל ארום איהרע לענדען. דאס דערמאהנט קוים א קורץ קליידעל. אין דער ריטמישער, לאנגזאמער בעוועגונג פיהלט זיך, אז עפעס איז נישט אין אר־דענונג מיט דער גראבער שאסעני. שוין זיבנט חדשים איז שאסעני טראגענדיג פון איהר חתן אמ־באבא. אט אזוי פיהרט זיך שוין ביי די יאדלאלעס: נאכדעם ווי די עלטערן קומען אדורך מיט'ן לאבאלא און אלץ איז אפגערעדט און בעשטימט און א טייל אקסען זענען שוין אפגעפיהרט צום מיידעל'ס פאטער, בעזוכט דער חתן די היים פון דער כלה, און נאר דאן, ווען די כלה ווערט שוואנגער, בע־שטימט מען די חתונה־צערעמאניע.

שאסעני בעמיהט זיך אויסצורוקען איהר צו־שטאנד אין טאנץ. ס'איז נאך פערהאן ביי איהר עפעס מיידעלשעס. זי וויל נאך אויסנעהמען, געפעלן, רייצען. אין דערזעלביגער צייט בעהערשט זי די גע־לאסענקייט פון א פרוי, וואס דארף אין איהרע בעשיידענע בעוועגונגען אויסדריקען איהר צושטאנד.

שאסעני פירט דעם טאנץ און די מיידלעך בע־גלייטען, אלע ווי איינע מיט א מאנאטאנער איבער חזרונג די זעלביגע טריט - בעוועגונגען. די קאַ־פער־פיאנעס בעגלייטען שטיל און וויינענדיג, די פויקען זענען פערשוויגען, און פלוצלונג רינגעלט מען ארום שאסענין און מיט א ווילדען אימפעט לאזען זיך די מיידלעך אוועק אין א טאנץ, וואס ווארפט אראפ פון זיי די ערנסטקייט, וואס שא־סעניס טאנצען האט מיט זיך ארייגעבראכט.

שנעל ווי א בליץ איז געווען דער איבערגאנג פון טאנץ, און אויגען האבען זיך אנגעצונדען. זייערע דינע שטימען האבען זיך מיט די טאם־טאמס אויסגעמישט: זעהט, וואס פארא שעהנע טעכטער האבען די קסאלולוס. קומט, קומט, מענער, פון יאדלאלע, און נעמט די טעכטער פון קסאלולוס פאר ווייבער ווי עס האט געטון דער קלוגער, דער העל־דישער אמבאבא. גוטע ווייבער זענען די קסאלולו־טעכטער און גוט איז צו זיין א מאן פון א קסאַ־לולו־פרוי: זי ארבייט פאר איהם פון פריה ביז שפעט און קינדער א סך געבוירט זי איהם, וואס נאך ערגעץ קענט איהר אזעלכע ווייבער קריגען?

און ווי אנ'ענטפער אויף דער פראגע, האבען אין דעם שטויב פון די טאנצענדיגע א שפרונג געטון די מיידען פון יאדלאלעס שבט. די קסאַ־לולוס האבען אפגעשטעלט זייער טאנץ און זיך אפ־גערוקט אן א זייט. די יאדלאלע־מיידען, אויפגערעגט פון די קסאלולעס, האבען מיט א ווילדען אימפעט א טופע געטון מיט די פיס, און שטייענדיג אין צווי שורות, האבען זיי אנגעהויבען א טאנץ אין וועלכען די פיס האבען זיך נישט בעוועגט, נאר די קערפערס האבען זיך געוויגט, ווי יונגע, דינע ביימלעך אין א שטורם־ווינט.. דאס ליד, וואס זיי האבען געזונגען, האט זיך הארמאניש צוזאמענגע־גאסען מיט זייער טאנץ: קלוג איז שאסעני, גוט איז איהר, וואס זי האט דעם יונגען לייב אמבאבא פאר א מאן בעקומען. א יאדלאלע־ווייב וועט זי זיין און יאדלאלע־קינדער וועט זי געבוירען. גרוי־סע און שטארקע זענען די יאדלאלע ווייבער. זיי־ערע געזעסען זענען ברייטע, זייערע לענדען — מעכ־טיגע. זיי זענען מוטערס פון העלדען. נו, מענער, פון קסאלולו, קלייבט זיך אויס א ווייב צווישען אונז קומט צו אונזערע טאטעס, רעדט זיך [...] לאבאלא. צען מאל צו צען אקסען איז [...] אונז ווערט.

ווען דער טאנץ האט זיך פערענדיגט [...] די מיידען פון ביידע צדדים צעוויגט אין [...] ליכען טאנץ. געזונגען איינער דער אנד[ערער...] געזאנגען און מיט דעם אויסגעדריקט [...] ליע קרובה־שאפט פון ביידע שבטים.

נאכ'ן טאנץ איז די אנגעשטרענגטע [...] צווישען די מיידלעך אינגאנצען פערשוו[...] האט א סך און פריי געשמועסט, [...] די קרעלען־בענדער און בראזלעטען. [...] האט א יונגערמאן זיך ארייגעמישט, [...] האבען צניעות'דיג געקייכט פון זיינע רייצ[...] לימענטען. ארום טשאטילעני זענען ג[...] סך יאדלאלע־מיידלעך און פון דערווי[...] די יאדלאלע־בחורים, מען האט זיך [...] אויף טשאטילעני, מען האט געשטעל[...] מיט איהר אליין האט מען נישט גערע[...] חבר'טעס האבען אויף אלץ געענטפער[...] אקסען לאבאלא קריגט איהר טאטע. נא[...] קונפטיגער מאן איז אנ'עלטערער מ[...] האט שוין דריי ווייבער, רוימט אריין [...] עטליכע יאדלאלע־בחורים אין די אויק[...]

— אומגליקליך איז טשאטילעני, [...] געמאן. זי וויל א ערשט ווייב זיין, [...] זיך געפינען א פאסיקער שידוך און [...] איהר פאטער געבען צוויי מאל צו צוי [...] וואיט [...] איצט אפילו צייט געווע[...] [...] פארזשומערט אנ[...] צו — און אפשר וואלט זיך געפונען [...] יונג, וואס וועט איהר ארויסגנבענען [...] אנטלויפען? — אט אזוי רייצט זי [...] יו־בטי, מאלאקואנא — א יונג, ווי [...] דעמב, שטייט ווי צוגעשמידט צו [...] לאט נישט אראפ זיין בליק פון דער [...] טשאטילעני. ער פרעגט קיין פראגעס נישט, הערט זיך צו צו אלץ, וואס מ'רעדט נאר [...] וואלט זיין פאטער, דער שעף איהם [...] מאי צעהן אקסען? צי וואלט איהם [...] דער שידוך? און אויב נישט — צי וואלט [...] געגנוג מוט זי ארויסצוגנבענען? ער [...] ליגע צייטען פלעגען מוטיגע מענער [...] איצט קוקט מען קרום אויף דעם.

טשאטילעני ווייס, אז דער שיינ[ער...] אויף איהר, ער גייט דורך נאהענט [...] וויל זעהען, וואס פארא מין „ליבעס־ב[ריף...] אויפ'ן האלז, ער איז צופרידען: ס'איז [...] צייכען פון פערקנסונג. זיי קוקען זיך [...] לענג לאזט אראפ די אויגען פערשע[...]

(ווייטער זעה 7־טע זייט)

*) זעה אין פרייטאג־נומער 135 „נ. פאלקסבלאט".

רעכט און לעבען

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאלקסבלאט"

נאָטיצען

אָרימקייט - רעכט

א מערקווירדיגע טענדענץ לאזט זיך אבסער־
[...]ען אין אונזער רעגיר־יורקליכקייט.

אויב מ'נעמט זיך, ביי אונז צו אַ נייעם קורס,
[...] אונטערשיד אויף וואסערען געביט פון עפענטלי־
[...] לעבען, זעצט מען איהם דורך מיט דער אַב־
[...]לוטער ריקזיכטלאָזיגקייט און גראַדליניגקייט.

נעמען מיר אלס ביישפיל די קאנצעפציע וועגען
[...]בסטאויסקום.

[...]באַלד, ווי דער דאָזיגער לאָזונג איז באַר גע־
[...]רען פאָפולער, האָט מען זיך ביי אונז אן איהם
[...]געכאַפּט, ווי אין עפעס אַ ישועה און גלייך איהם
[...]געהויבען צו רעאַליזירען אין גאַנצען פערבעהם
[...] דער מלוכה־בעל בתישקייט אפילו אויך אויף
[...]עלכע אָפּשניטן, וואו דער בעטרעפענדער סיסטעם
[...]ר בשום אופן נישט, צוליב אלגעמיינער צוועק־
[...]סיגקייט אָנגעוואנדען ווערען.

מיר מיינען דאָ קודם־כל דאָס געריכטס־וועזען.

טאקע אָט אויף דעם באָדען האָט זיך געשאַפען
[...] מאָדנע לאגע: פון איין זייט שטייט די קאנסטיטו־
[...], דער פונדאמענט פון דער מלוכה־אָרדנונג,
[...]עלכע גאראנטירט אַלע בירגער א צוטריט אין גע־
[...]ט, גיט די מעגליכקייט יעדען בע'עוולהטען
[...] א געריכטליכען וועג צו בעקומען א געהע־
[...] סאטיספאקציע. פון דער אנדערער זייט שטע־
[...] זיך אבער אוועק א רייה מיניסטע־יאלע פאר־
[...]יפטען, וועלכע פיהרען איין פאר די געריכטס־
[...]טוגען אזעלכע הויכע אָפּצאָהלען, אַז א געריכטס
[...]נעס צו פיהרען ווערט א לוקסוס, אויף וואס נאָר
[...] מעגליכע, בעסער סיטואירטע שיכטען קאָנען
[...] דערלויבען, פאר די ברייטע מאסען ארבייטער,
[...]ייטענדע און ארימע איז דאָס געריכט פאקטיש
[...]ארען אַ נישט צוגענגליכע איינריכטונג, ווי
[...] אלזאָ אויס צו ביי[...]ען רעכטליך הילפלאָז.

אמת, דער געזעצגעבער האָט זיין ביר[...]גערליך
[...]יסען בערוהיגט, איינגלידערענדיג אין די דער־
[...]טע פאָרשריפטען די בעשטימונג וועגען ארימ־
[...]רעכט. אויפ'ן סמך פון וועלכער אונבעמיטעלטע
[...]ען דאָך בעפרייט ווערען פון די אייגעשטעלטע
[...]אָהלען.

איז אבער די מעשה, וואס די פאָרשריפטען וועגען
[...] ארימקייט־רעכט זענען אזעלכע הארבע און דער
[...] פון נאָך די געריכטען אין דער פראקטיק אזוי
[...]ג בודק'נען די מאטע־יאלע לאגע פון די פע־
[...]ען, אַז זעלטען אייגער ווערט אנערקענט פאר
[...] צו געניסען פון דעם חסד אזוי, אַז די גאנצע
[...]סטיטוציע קאָן שיער נישט בעטראכט ווערען פאר
[...]שוטע פיקציע.

צו דארף מען א בעסערען בעווייז פון דער אומ־
[...]מאַלקייט פון דער געשילדערטער לאגע, אַז
[...] רוב פאַלען ערטיילט דאָס געריכט אנ'אָפּלייג
[...] אנ'עקסמיסיע צוליב ארבייטסלאָזיגקייט אָדער
[...]יסערגעוועהנליכע ארימקייט, בעת דאָס זעלבע
[...]ריכט ענטזאגט די זעלבע פעטענטען צו אנערקע־
[...] אָרימקייט־רעכט או' זיי זעיעי געצווינגען צו
[...]וועצען די לעצטע שמאטע זייערע בכדי זיך צו
[...]שאַפען די פאָר גילדען אויף גערייכטס אפצאָהל

דער איצטיגער צושטאנד טאָר לענגער נישט
דויערן מיר פערשטייען; די שווערע פינאַנציעלע
לאגע פון דער מלוכה, דער „זעלבסט אויסקום"
וואָלט באמת געקאָנט ענטלאַסטען דעם בודזשעט,
די דאָזיגע סגילה לאָזט זיך אָבער נישט אויף אַלע
געביטען אָנווענדען, בפרט אין געריכטס־וועזען.

אויב דאָס געריכט זאל קאָנען ווירקליך דער־
פיהלען זיינע הויכע אויפגאבען, טאָר עס נישט
בלויז גלייך טראַקטירען יעדען בירגער ביים
אויסמעסטען גערעכטיגקייט, נאָר עס מוז אויך
דע מעגליכען יעדען בירגער א גלייכען צוטריט
צו זיך.

אָדער די הויכע געריכטס־אָפּצאָהלען דאַרפען
פערביליגערט ווערען אָדער דאָס אַנערקענען ארימ
קייט רעכט מוז געמילדערט ווערען.

דאָס ליגט נישט בלויז אין די אינטערעסען
פון דער געזעלשאַפט, נאָר אויך פון דער מלוכה.

י. א.

קורצע אויפקלערונגען פון אַקטועלע רעכטליכע פראַגען

ווען דארף מען צאָהלען דירה-געלד ?

אין לאַדז איז פון קדמונים איינגעפיהרט צו צאָה־
לען דירה געלד קוואַרטעלוויז, דער דעקרעט פון לאָ־
קאַטאָרען שוץ האָט געגעבען דעם לאָקאַטאָר די
הנחה אַז ער מעג איבערגיין לויט זיין איינזעהן און
בעקוועמליכקייט, אויף חודש־געלד, די נאָוועלע צום
דעקרעט פון לאָקאַטאָרען שוץ פון 14 נאָוועמבער
1935 גיט די זעלבע הנחה אויך דעם הויזוויהרט.

דערפון איז אַלזאָ געדרונגען אַז דער איבערגאַנג
פון קוואַרטאל אויף חודש־געלד דאַרף נישט פאָרקו־
מען לויט דער הסכמה פון ביידע צדדים, נאָר ס'איז
גענוג אַז איין צד זאָל האָבען פערלאַנגט, און העכער
פונקט אזוי ווי דער הויזוויהרט איז מחויב אַנצונעה־
מען דירה געלד חודש־וויז, אויב דער לאָקאַטאָר
שיקט איהם צו, מוז אויך דער לאָקאַטאָר בעצאָהלען
דירה געלד יעדען חודש ווי באַלד דער הויזוויהרט פער
לאַנגט דאָס פון איהם.

געווים מוז האָבען דער הויזוויהרט פון לאָקאַטאָר
בפירוש פערלאַנגען כל זמן דער הויזוויהרט פערלאַנגט
נישט פון לאָקאַטאָר, אַז ער זאָל איהם צאָהלען דירה
געלד דווקא יעדען חודש, מעג דער לאָקאַטאָר ווייטער
צאָהלען ווי איהם געפעלט, קוואַרטעלוויז אָדער
חודש־וויז.

דער פערלאַנג פון הויזוויהרט איבערצוגעהן אויף
חודש־געלד מוז אומבעדינגט פריהער אָנגעקינדיגט ווע־
רען דעם לאָקאַטאָר, דער אָנזאָג מוז נישט דווקא זיין
א שריפטליכע, ס'איז גענוג אז ער'איז געמאכט געוואָר־
רען אפילו מינדליך ממילא אויב ר'וועט געמאכט
שריפטליך, מוז נישט דורכאוים דערויף זיין די בע־
שטעטיגענדיגע אונטערשריפט פון לאָקאַטאָר.

די אונטערשריפט פון לאָקאַטאָר אויף דער צוגע־
שיקטער מעלדונג צו צאָהלען דירה־געלד חודש־וויז
בעדייט נישט אַז דער לאָקאַטאָר האָט דערויף געגעד
בען זיין הסכמה. חאָס קינדיגען דעם צאָהלונגס טער־
מין קאָן, ווי געזאָגט פאָרקומען איינזייטיג. לחיטן פער־
לאַנג פון לאָקאַטאָר. די אונטערשריפט פון לאָקאַטאָר
אויף דער מעלדונג פון הויזוויהרט איבערצוגיין אויף
חודש־געלד קאָן פערשטאַנען ווערען בלויז אין
דעם זין אַז דעם לאָקאַטאָר איז וועגען הויזוויהרטס
דערמאָהנטען פערלאַנג מיטגעטיילט געוואָרען — אַז
ער האָט אזא מעלדונג דערהאַלטען.

דער דאָזיגער אומשטאַנד דאַרף אָבער נישט בע־
ווייזען ווערען דווקא מיט דער איינגעהענדיגטער אונ־
טערשריפט פון דערהאַלטער, נאָר ר'קען אויך בעשטע־
טיגט ווערען דורך אנ'עדות.

אויפ'ן סמך פון געזאָגטען קאָן מען מאכען פאָל־
גענדע אויספיהרונגען :

אויב א לאָקאַטאָר האָט א שריפטליכען אָפּמאַך
מיט א לויפענדען טערמין צו צאָהלען קוואַרטעל־
וויז, קאָן דער הויזוויהרט פון איהם נישט פערלאַנגען
אַז ער זאָל איבערגיין אויף חודש־געלד, כל זמן דער
טערמין פון דאָזיגען קאָנטראַקט איז אין לויף.

אויב א ווירט האָט נישט פערלאַנגט פון א לאָקא־
טאָר אַז ער זאָל אָנהויבען צו צאָהלען דירה־געלד
חודש־וויז, מעג ער ווייטער צאָהלען דירה־געלד
קוואַרטעלוויז.

אין אַלע אַנדערע פאַלען איז דער לאָקאַטאָר
מחויב צו צאָהלען דירה געלד יעדען חודש.

ווען מוז געקינדיגט ווערען א הויז־ווירט די דירה ?

אויב א לאָקאַטאָר האַלט זיך ביים ארויסציהען
פון א לאָקאַל איז ער מחויב וועגען דעם פריהער מיט־
צוטיילען דעם הויזוויהרט, ס'ענטשטעהט א פראַגע, ווען
דאַרף אַזאַ מיטטיילונג געמאַכט ווערען? א קוואַרטעל
אָדער א חודש פריהער ?

לויטן נייעם התחייבות־קאָדעקס דאַרף א דירה
אָפּמאַך געקינדיגט ווערען לויטן טערמין פון צאָהלען
דירה־געלד. אויב מ'צאָהלט דירה געלד קוואַרטעל־
וויז, דאַרף אָפּגעזאָגט ווערען דעם ווירט די דירה
א קוואַרטעל פריהער. קוים צאָהלט מען אָבער חודש
געלד, קאָן געקינדיגט ווערען דער דירה־אָפּמאַך א
חודש פריהער.

אין דער געריכטס־פראַקטיק האַלט מען זיך אָבער
ביים פרינציפּ פון טראַדיציע. אזוי ווי אויפן שטח פון
לאָדז איז איינגעפיהרט צו קינדיגען א דירה־קאָנט־
ראַקט א קוואַרטעל פריהער, משפּטען די געריכטען
לויטן דאָזיגען כלל, אומאָפּהענגיג פון אומשטאַנד
צי מ'צאָהלט דירה־געלד חודש־וויז אָדער קוואַרטעל־
וויז, סיידען דער לאָקאַטאָר האָט א בפירוש'ן אָפּ־
מאַך צו קינדיגען די דירה בלויז מיט א חודש
פריהער.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

אָרימקייט-רעכט.

דאָס געריכט מעג נישט אַנערקענען אָרימקייט
רעכט א פּעטענט אין א ציווילען פּראָצעס, אויב די
הרוגדלאָזיגקייט פון דער תביעה ווייזט זיך בולט
ארויס.

דער אומשטאַנד וואָס דעם פּעטענטס הויז געפינט
זיך אונטער א סעקוועסטער, גיט נאָך נישט קיין גע־
נינגענדען גרונד איהם צו אַנערקענען אָרימקייט־רעכט.

וועגען אַנערקענען אָרימקייטס־רעכט מעג מען
בעטען דעם געריכט אין יעדען סטאַדיום פון פּראָצעס

דער פערהיינטט פון די קינדער אפילו מינדער־
יעהריגע איז נישט קיין מניעה צו אַנערקענען ארימ־
קייט־רעכט דעם פאָטער.

א פרוי איז מחויב אויסצוהאַלטען חעם ארבייטס
לאָזען מאַן בלויז מיט עסען און נישט מיט קיין
אַנדערע אויסגאַבען בפרט מיט געריכטס אָפּצאָהלען,
ממילא דאַרף אַזאַ מאַן אַנערקענט ווערן ארימקייט־
רעכט.

היפּאָטעק - מאָראַטאָריום.

אויב דער בעל־חוב פון א מאָראַטאָריטען היפּאָטעק
חוב צאָהלט נישט אין משך פון 3 חדשים קיין ציג־
זען מעג איהם דער חוב פאַרן טערמין געקינדיגט
ווערען, די סאַנקציע דאַרף פערשטאַנען ווערען אין
דעם זין, אַז געגען אַזאַ איינעם מעג מען פערפיהרען
א געריכטס־פּראָצעס און דאָס טעריסט קאָן אויך אזאַ
תביעה צומשפּטען, די צוגעמשפּטע סומע טאָר אָ־
בער נישט פּרהך עקזעקוציע אויפגעמאָהנט ווערען,

כל זמן דער מאָראַטאָריום איז אין קראַפט.

פּרעטענציעס ביי האַנדעלס - טראַ־ זאַקציעס.

וויבאַלד מען האָט גענוצט די מעגליכקייט פאַרן
שליסען די טראַנזאַקציע זיך צו בעקאַנטען מיט דער
קוואַליטעט אָדער צו קאָנטראָלירען דעם קוואַנטום
פון דער סחורה, קאָן מען שפּעטער נישט קומען מיט
קיין טענות; הלמאי דער פערקויפער האָט גאַראַנטירט
אויף דער סחורה און אויף דעם סמך פאָדערען אַז
ער זאָל צוריקגעבען דאָס געלד אָדער דיפערענץ.

אַרבייטס-שוץ.

אנ'אונטערנעהמער טאָר נישט אָראָפּציהען פון
אויסצוצאָהלענדען אַרבייטס־לוין לטובת דעם פער־
זיכערונגס בעטרעף מעהר ווי פאַר צוויי צייט־אָפּשני־
טען. קוים האָט ער אין משך פון 2 צייט אָפּשניטען
נישט אָראָפּגעצויגען דעם אַרבייטער פון זיין שכירות
מוז ער דעקען דעם בעטרעף פון איינענער קעשענע.

לאָקאַטאָרען שוץ.

נישט בלויז אויף א האַנדעלס־לאָקאַל נאָר אויך
אויף אנ'אַרבייטס־לאָקאַל איז גילטיג א געשלאָסענער
קאָנטראַקט.

אזא קאָנטראַקט איז אָבער געווען גילטיג בנוגע
דער הייך פון דער סומע דירה געלד און אויך בנוגע
דעם אופן פון צאָהלען אָבער בשום אופן נישט בנוגע
דער נעגוטענער אויף זיך התחייבות נאָכ; טערמין צו
פערלאָזען דעם לאָקאַל.

אויסגעליטערטע נשמות!

סענסאַציאָנעל שפּאַנענדער ראָמאַן פון יודישען לעבען

[...] פעליקס איז אַוועקגעגאַנגען, איבערלאָזענדיג
[...] זאָמערפעלד מיט זיין טאָכטער אין אַ פּעלע־
[...]קייט. סאָניע האָט נישט אינגאַנצען געקענט
[...]גרייפען וואָס דאָ קומט פאָר. פון איין זייט האָט
[...] מורא געהאַט פאַר אַ פּראָוואָקאַציע, פון דער
[...]ערער זייט ווידער האָט זי גוט געקענט דעם
[...] אָזשעלאָווסקי און געוואוסט, אַז פאַר געלד
[...] ער זיין אייגענעם פאָטער פערקויפען און...
[...] זי האָט נישט געוואָלט מעהר טראַכטען וועגען
[...], ווייל שוין זייט אַ געוויסער צייט האָט סאָניען
[...] געלאָזען רוהען די[...] געדאַנק, אַז דעם מאָרד
[...] מאַרילאַ און איה[...] קינד איז בעשטעלט גע־
[...]רען נישט דורך קיין אַנדערן, ווי דורך דעם
[...] אָזשעלאָווסקי אַליין. הגם דאָס האָט זיך
[...] נישט געלעגט אויפ'ן שכל, ווייל זי האָט נישט
[...]קענט דערגעהען די סיבות וואָס האָבען בעוואויגען
[...]שעלאָווסקי'ן צו טון אַזאַ עקעלהאַפטע זאַך.

— ווי מיינסטו, שרהלע, — האָט מרדכי זאָ־
[...]פעלד געזאָגט צו זיין טאָכטער, — אפשר וואָלט
[...]ען אַ יושר אַרויסצוהעלפען דיד'ן פון דעם
[...]מגליק. ס'געהט נישט אַזוי ווייט וועגען דיד'ן
[...] וועגען דעם אַלטען רב, וועלכער וועט דאָס נישט
[...]יסהאַלטען.

— טאַטע, ביזט געוואָרען מיטאַמאָל אזוי סענ־
[...]מענטאַל. מיטאַמאָל האָסטו זיך אָנגעהויבען צו
[...]אינטערעסירען מיט אַנ'ענין, וואָס איז נישט
[...]עקט נוגע דיך און דיין נאָהענטסטע פאַמיליע.

— ס'איז דאָך אַ גרויס רחמנות אויף דעם
[...]ילען יונגענמאַן און אויך אויפ'ן רב. ווען דו
[...]וואוסט, ווי אומגליקליך ער איז, ווי ער
[...] זיך אויס זיינע בלינדע אויגען, אַז ס'פער־
[...] ביים האַרצען פשוט.

— דו ווייסט טאַטע, אַז אויב דו וועסט אָנ־
נעהמען דעם דאָזיגען פאָרשלאַג, וועט עס דיך
קאָסטען זעהר פיל געלד. מאַריאַן אָזשעלאָווסקי
איז געוואוינט צו אַ סך געלד. מיט קלייניגקיי־
טען וועט מען ביי איהם נישט אָפּקומען.

— ווען איך וואָלט נאָר געוואוסט, אַז דאָס וועט
העלפען, אַז דער דאָזיגער הולטאַי וויל אונז נישט
בעשווינדלען. ביי איהם איז דאָס מעגליך.

— איך בין צופרידען, טאַטע, אַז דו פער־
שטעהסט דאָס. מ'טאָר זיך נישט איילען. אָבער קודם
כל דאַרף מען וויסען, צי מ'קען צו־פשטעלען דאָס
געלד, וואָס וועט דערצו נויטיג זיין.

— איך וואָלט געווען גרייט צו געבען דאָס
געלד, אַליין אָדער מיט נאָך עטליכע מענשען אין
שטעטעל, אָבער...

— האָסט עפּעס אַ בעדינג, טאַטע?

— כ'האָב אַ בעדינג.

— דהיינו?

— אַז דאָס בעפרייען דיד'ן און דאָס אָפּ־
וואַרפען דעם בלבול אויף יודען, וואָס וועט זי־
כער געשעהען נאָך דיד'ס בעפרייאונג זאָל ווירקען
דערויף, אַז דו זאָלסט זיך אומקעהרען אַהיים, מיר
דוכט זיך, אַז נאָר צוליב דעם האָסטו פערלאָזען
דאָס הויז פון דיינע עלטערן. ווען נישט די גע־
שיכטע מיט דעם מאָרד, וואָלט דאָך אפילו נישט
געווען קיין רייד וועגען דעם.

— אויב אַזוי, דוכט זיך, אַז ס'וועט פון דעם
גאָרנישט ווערען. אויב מ'קען זיך אַזוי
אויסדריקען. מ'דאַרף נישט פערבונדען איינס מיט'ן
אַנדערען. אויב דו ווילסט אויפטון אַ גוטע זאַך,
דאַרפסטו דאָס טון מיט'ן גאַנצען האַרצען און נישט
אין זינען האָבען קיין שום אַנדערע זאַכען. אויב
נישט איז דאָס נישט קיין שום טובה און קיין
שום גוטהאַרציגקייט.

— אויב אָבער מ'קען צונויפבינדען איינס
מיט'ן אַנדערען...

— טאַטע, דו רעדסט גאָר אַנדערש ווי דו
האָסט אַמאָל גערעדט. אינדערהיים בין איך גאָר־
נישט געוואוינט געווען צו אַזעלכע רייד. ביי אונז
אין שטוב האָבען מיר קיינמאָל נישט גערעדט וועגען
ענינים, וועלכע זאָלען קאָנען אינטערעסירען.

— שרה'לע, ס'איז גאַנץ אַנדערש געוואָרען.
ס'איז שוין נישט אַזוי ווי ס'איז געווען אַמאָל, אפשר
איז עס דיין פערדינסט, וואָס מיר האָבען אָנגעהויבען
אַנדערש צו טראַכטען און רעדען, וואָס מיר האָ־
בען דערפיהלט, אַז ס'איז פערהאַן נאָך עפּעס אַנ־
דערש, ווי די אייגענע היים, די אייגענע שטוב און
דאָס אייגענע לעבען. מיר האָבען זיך ערשט איצט
געכאַפּט דערויף. אַז ס'איז נאָך פערהאַן עפּעס
אַנדערש אין לעבען, פאַרוואָס עס לוינט זיך צו
טראַכטען.

סאָניע איז געווען באמת איבער־ראַשט. זי האָט
זיך גאָרנישט געקענט פאָרשטעלען, אַז איהר פאָ־
טער זאָל קענען זיין פעהיג אַזוי צו רעדען. און אַז
ער האָט אין זיך אַ רעזערוו פון אַזעלכע געדאַנקען.
ס'איז געווען פאַר איהר אנגענעהם זיך צו דערוויסען
וועגען דעם. זי האָט דאָס ווירקליך גענומען אַלס
איהר פערדינסט און איז געווען זעהר צופרידען
דערמיט.

אויב ס'איז אַזוי, — האָט סאָניע געענטפערט
— אַז איב דו טראַכסט אַנדערש ווי אַמאָל, וואָס איך
האָב אוין אַרויסגעדריגגען פון דיינע ווערטער,
דאַרפסטו פערשטעהען, אַז דו וואָלסט מיך נישט
געדאַרפט צורעדען צוריקצוקומען אַהיים. מיר רע־
דען דאָך דאָ צווישען זיך נישט ווי אַ פאָטער מיט
אַ טאָכטער, נאָר, זאָלען מיר זאָגען, ווי צוויי אַלטע
גוטע פריינד. ווען די וועסט נאָר איין מינוט פער־
געסען וועגען דעם, אַז דו רעדסט מיט אַ טאָכטער,
וועסטו אַליין קומען צו דער איבערצייגונג, אַז
מ'דאַרף די פראַגע אוועקשטעלען אַזוי, ווי איך
פערשטעה דאָס.

אין דעם דאָזיגען געשפּרעך האָבען זיי
דערווייל פערגעסען אין דער הויפּט־טעמאַ, אַז מען
דאַרף דעבאַטירען וואָס צו ענטפערן דעם שליח פון
מאַריאַן אָזשעלאָווסקי. פיל צייט דערויף איז נישט
געווען, ס'איז אויך נישט געווען קיין פראַגע פון
בעראַטען זיך מיט אימיצען וועגען דעם, ווייל אַזעל־
כע זאַכען קען מען נישט דערצעהלען פאַר וועמען
עס איז. אויב דער דאָזיגער פאָרשלאַג פון מאַר־
יאַנען וואָלט אויסגעקומען געוואָרען וואָלט מען דאָס
אויך געמוזט האַלטען שטאַרק בסוד.

— אַלזאָ, — האָט מרדכי געזאָגט צו זיין
טאָכטער, נישט קענענדיג געפינען קיין ענטפער
פאַר איהר, — וואָס וועסטו ענטפערן דעם מענש,
ווען ער וועט מאָרגען נאָכאַמאָל צו דיר קומען?

— איך וועל צוערשט האַלטען אַנ'עצה מיט
מיין אַדוואָקאַט.

— מיט וועלכען אַדוואָקאַט? — האָט מרדכי
זיך געוואונדערט.

— איך שטעה אין קאָנטאַקט מיט אַ יודישען
אַדוואָקאַט, וועלכער האָט זיך שטאַרק פאַראינטערע־
סירט מיט דעם גאַנצען ענין. ער וועט בעסער
געפינען דעם אויסוועג צו דער געשאַפענער לאַגע.

— ווי איך זעה, זיצסט דו נישט לעדיג. האָסט
שוין בעוויזען עפּעס צו טון אין דעם ענין?

— געטון האָב איך נאָך גאָרנישט, — האָט
סאָניע בעשיידען געענטפערט, אַביסעל געשמייכעלט
פון איהרע איינפאַלען, — אָבער אַ פּרוב האָב איך
געמאַכט. דו דאַרפסט דיר שוין איינמאָל פאַר
אַלעמאָל אַרויסשלאָגען פון קאָפּ, אַז איך בין אוועק
פון שטעטעל נאָר פאַר אייגענע בעקוועמליכקייטען
בכדי איך זאָל זיך קענען ווילען און גוט פער־
ברענגען די צייט. ס'איז מיר מעהר נודנע דאָ אין
דער גרויסער שטאָט, מיט איהרע רוישיגע שטענע
גאַסען, מיט איהרע לאַמטערן, קינאָס און פערוויי־
לונגס־ערטער, מיט דעם זידיגען לעבען, ווי ביי
אונז אין קליינעם שטעטעל. דאַרפסט דאָס דער־
צעהלען דער מאַמען און זאָל זי זיך נישט נעהמען
צום האַרצען, איך בין נאָך נישט געשטאָרבען. וועל
לעבען און פאַר עפּעס לעבען. אָבער לאָזט מיך
צורוה. גיט מיר די מעגליכקייט צו [...], וואָס
איך וויל, און צו טאָן, ווי איך פיהל דאָס אַליין,
איך בין בערופען.

(המשך קומט)

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

„ליגע צו שיצען די רעכט פון מענש און בירגער"
געגרינדעט אַן אָפּטיילונג אין לאדז, און געוועהלט אַ פערוואַלטונג

(א) עהערנעכטען אין אָוונד איז אינ'ם לאָקאַל פון „טור" (פּאָלודניאָווע 28), אונטערן פאָרזיץ פון פּוּלק. ד"ר ווינצקאָווסקי פאָרגעקומען די ערשטע אָרגאַניזאַציאָנעלע אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון דער „ליגע צו שיצען די רעכט פון מענש און בירגער".

אויף דער דאָזיגער פערזאַמלונג זענען נעקומען פאָרשטעהער פון פערשידענע געזעלשאַפטליכע און פראָפעסיאָנעלע שיכטען, ובפרט זענען צאָהלרייך געקומען פאָרשטעהער פון דער פראָפעסיאָנעלער בעוועגונג.

פאַר די פערזאַמעלטע האָט אַ לאַנגען רעפעראַט געהאַלטען דער וויצע-פרעזעס פון דער „ליגע" אין וואַרשאַ, ד"ר מאַליניאַק. אינ'ם רעפעראַט האָט ער בעהאַנדעלט די לעצטע געשעהעני־שען אין לאַנד און געשילדערט די וויסטע פאַר־ווילדערונג פון די זיטען, וואָס האָט געבראַכט דערצו, אַז „מענש פאַר מענש איז געוואָרען אַ וואָלף" (די וועלפישע ראַסע דאַרף זיך פיהלען בעליידיגט, ווארום די פערווילדערונג און שווי־נעריי פון אונזער מענשען-מין איז אַ דוגמא אין פערגלייך מיט דעם, וואָס עס קומט פאַר אויף אונזערע אויגען טאָג-איין און טאָג-אויס!..).

אויף שריט און טריט — האָט דער רעדנער דערקלערט — פערמינערט מען דעם כבוד פונ'ם מין מענש. מען פערניכטערט זיין ווערט, טראָץ דעם, וואָס דער מין מענש איז די גרעסטע מדרגה און עשירות פונ'ם מין פאָלק!

איבער'ן רעפעראַט פונ'ם ד"ר מאַליניאַק האָט זיך ענטוויקעלט אַ שטאַרקע דיסקוסיע, בעת וועלכער די רעדנער האָבען זיך אַרויסגעזאָגט וועגען דער נויטווענדיגקייט צו בילדען אין צענטער, ווי לאָדז איז, אַן אָפּטיילונג פון דער „ליגע", און זיי האָבען אויסגעדריקט די גרייטקייט מיטצואַרבייטען איבער דער אויפקלערונג פון געזעלשאַפט.

נאָך דער דיסקוסיע איז בערופען געוואָרען די פערוואַלטונג פון דער אין לאָדז געגרינדעטער אָפּטיילונג, אין וועלכער עס זענען אַריין: [illegible] פורטאַל, פּוּלק. ד"ר ווינצקאָווסקי, געוו. [illegible] פון לאָדזער שטאָטראַט — עדוואַרד אַנדזשעיעווסקי, אַדוו. הארטמאַן, אַרבייטס אינספּעקטאָר [illegible] באָרסקאַ, ד"ר מאַרגאָליס, עאוגעניוש איינער, רעד. עמיל צערבע, אינזש. פּיליפּקאָווסקי, קונסטמאָלער קאַראָל הילער.

א גרויסע פאבריקס-שׂרפה
אין דער זאקען-פאבריק פון ס. לאנדוי

(א) נעכטען האַלב 9 אינדערפריה איז אויסגעבראָכען אַ גרויסע שׂרפה אין דער זאָקען-פאַבריק פון ס. לאַנדוי אויף גדאַנסקאַ 79.

דאָס פייער איז, מחמת נישט פעסטגעשטעלטע סיבות, ענטשטאַנען אין דעם מאַגאַזין פון זייד און גאַרן-אָפּפאַל, אויפ'ן דריטען שטאָק, און מחמת דעם לייכט-ברענענדען מאַטעריאַל, האָט דאָס [illegible] בעדראָהט דעם גאַנצען בנין.

עס זענען באַלד אָנגעקומען 3 פייערלעשער אָפּטיילונגען, וועלכע האָבען דאָס פייער לאָקאַליזירט, און נישט צוגעלאָזט צו די נידעריגע שטאָקען.

אין רעזולטאַט זענען אַוועק מיט'ן [illegible] גרויסע זאַפּאַסען פון אָפּפאַל, און זיידען-גאַרן, אויך אַ שטיב פון דאַך. דער היזק זאָל בעטרעפען אַן ערך 15 טויזענד זלאָטעס.

פאָליציי האָט פעראָרדענט אַן אויספאָרשונג. מ'איז זיך משער, אַז די שׂרפה איז ענטשטאַנען מחמת אומפאָרזיכטיגקייט.

—*※*—

צו אלע!

ס'וועט אַלעמען בעקאַנט געמאַכט, אַז שוין דאָנערשטאָג, דעם 18-טען ד. מ. הויבט זיך אָן די ציהונג פון דער ערשטער קלאַס פון דער גרויסער 36-טער מלוכה-לאָטעריע! יעדער איינער, וואָס זאָרגט פאַר דער צוקונפט פון זיך און זיין פאַמיליע, מוז אונבעדינגט קויפען אַ לאָס אין דער גרויסער האַלעקטור

נ. יאטקא

פּיעטריקאָווער 22
פּיעטריקאָווער 66
נאַוואָמיעסקאַ 1

פאָהרט א יוד קיין ארץ-ישראל
פאַלט ער אריין צו 3 שווינדלער און בלייבט שטעקען אין גדיניע

(—) לעאָן כענטשינסקי (פּילסודסקיעגאָ 18) האָט אומבעדינגט געוואָלט פאָהרען קיין א"י. ער האָט ממש געזוכט יעדע מעגליכע געלעגענהייט, אַבי צו פאָהרען...

גראָד האָט זיך געמאַכט. אַז כענטשינסקי האָט זיך בעקענט מיט אַ געוויסען לעאָן מילער, וועלכער האָט דערקלערט, אַז ער האָט 2 חברים, וועלכע קענען איהם פאַר אַ געוויסע סומע געלד מאַכען אין גדיניע אין ענגלישען קאָנסולאַט אַ ליע גאַלע וויזע קיין ארץ ישראל.

און אַזוי איז טאַקע געווען. מילער האָט כענטשינסקי'ן בעקענט מיט זיינע חבר'ים הענעך ריבאַק און מאַקס ריינערט, וועלכע האָבען מספּים געווען פאַר 600 זל. איהם צו „מאַכע" די דאָזיגע וויזע אין ענגלישען קאָנסולאַט אין גדיניע.

אין גדיניע האָבען זיי כענטשינסקי'ן געהייסען „אַ ווייל" צוואַרטען ביז זיי וועלען ערלעדיגען די פאָרמאַליטעטען אין ענגלישען קאָנסולאַט.

ווען כענטשינסקי האָט אָפּגעוואַרט עטליכע [illegible] און די חברה לייט זענען נישט צוריקגעקומען, [illegible] ער זיך אַרומגעזעהן. אַז ער איז געפאַלען [illegible] פון שווינדלער און האָט וועגען דעם [illegible] דער פּאָליציי. די שווינדלער האָט מען [illegible]

זיי האָבען זיך נעכטען געהאַט צו [illegible] דיגען פאַר'ן שטאָטישען געריכט. דאָס [illegible] הענעך ריבאַק'ן פער'משפּט אויף אַ יאָהר [illegible] מאַקס ריינערט אויף 8 חדשים תּפיסה און [illegible] מילער'ן אויף 6 חדשים תּפיסה.

אז ער האט זיך טרייף-געמאכט
האט ער אנגעהויבען צו מאכען לינקע געשעפטען

(—) נעכטען איז אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק אין קרייז-געריכט געזעסען אַ געוויסער סטאַניסלאַוו וואָלסקי אַ געוו. קאָנטראָלער פון דער פינאַנץ-קאַמער.

וואָלסקי איז בשעת' בעזייטיגט געוואָרען פון זיין אַמט צוליב פערשידענע מיסברויכען, און איז געבליבען אַרבייטסלאָז.

דעם 14. פעברואַר ה. י. איז אין געשעפט מרדכי נאָוואָטני (בזשעזשינער 7) געקומען עפּיס אַ פּערשוין, וועלכער האָט ערקלערט, אַז ער איז אַ קאָנטראָלער פון דער פינאַנץ-קאַמער, און ער האָט בעקומען אַן'אויפטראָג צו קאָנטראָלירען אַלע האַנדעלס-אונטערנעהמונגען.

נאָוואָטני'ן איז אָבער דער דאָזיגער „קאָנטראָלער" נישט געפעלען געוואָרען. און ער האָט פון איהם פערלאַנגט אַ לעגיטימאַציע. אַז ער האָט דערצו רעכט.

דער געקומענער חביה-מאַן האָט דעמאָלסט אַרויסגעצויגען פון דער קעשענע אַ צייגניש פון דער האַנדעלס-קאַמער אין לאָדז, אויפ'ן נאָמען פון אַ געוויסען טאַדעאוש קאַרסקי. דער דאָזיגער דאָקומענט איז געוועזען אונטערגעשריבען דורכ'ן פערטרעטער פון נאַטשעלניק פון דער פינאַנץ-קאַמער — שאַסלאַנד.

אָבער אויך דער דאָזיגער דאָקומענט האָט זיך נאָוואָטנין אויסגעוויזען פאַר אויפפאַלענד און ער האָט בעשלאָסען צו רופען אַ פּאָליציאַנט, בכדי פעסטצושטעלען, צי דער פּערשוין איז טאַקי אַ פינאַנץ-בעאַמטע, ווי דער פויגעל האָט דער־הערט פון אַ פּאָליציאַנט, איז ער אַרויסגעלאָפען פון נאָוואָטניס געשעפט און געוואָלט נעלם [illegible] מען האָט איהם אָבער געפּאַקט.

ס'האָט זיך אַרויסגעוויזען. אַז דאָס [illegible] אַן'אַלטער אַפעריסט מיט'ן נאָמען סטאַניסלאַוו וואָלסקי

אין זיין וואוינונג האָט מען געפינען שירענע געפעלשטע דאָקומענטען פון פערשיידענע אינסטיטוציעס.

דאָס געריכט האָט איהם פערמשפּט [illegible] יאָהר מיט 10 חדשים תּפיסה.

—*※*—

די ליבע, וואס... ברענט
אזוי ווערט געטון צו א חתן, וואס נישט חתונה-האבען

(א) אַ געוויסע קאַזשימיערזש קאָלאָ[illegible] (וואַרשאַווסקאַ-גאַס 12) האָט שוין אַ לענגערע צייט אַ חתן, עדוואַרד נעמעס. האָט דער חתן נישט קיין שטאַרקען חשק שנעל חתונה צו האָבען, און דעריבער קומען צווישען זיי אָפט מחלוקת'ן...

נעכטען איז עס געקומען דערצו, אַז [illegible] האָט אַרויסגעכאַפּט אַ פלאַש מיט אַזאָט-זויער [illegible] אַרויסגעגאָסען עס אויפן באָלאָמוטשעדיגען [illegible] מיט אַ געפעהרליך אָפּגעבריהטען [illegible] הענד און האַלז האָט מען איהם אָפּגעפיהרט [illegible] און די כלה האָבען פּאָליציאַנטען אונטערגע[illegible] — אין טורמע.

Dr. med.
[illegible]adokierski
כירורג פון צייהן און יאסל[illegible]
[illegible]otrkowska 164 tel 114-20

טעאטער
„ראזמאיטאשטשי"
ציגעל - גאס 27. טעל. 112-25
דיר.: דוד צעלמייסטער.

לעצטע נאכטשפּילען
פון איינציגען קליינקונסט-טעאטער
„אראראט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.

היינט, זונטאג, 4 נאכמ. און 9 אוונט
דער צווייטער שלאגער - פּראגראם:
„משה קאפּויער"
רעזשי: ש. דזשיגאן און י. שומאכער.
קאָמפּאָזיטאָר: וול. גאדיק. בינע-לייטער: ב. שווארצשטיין.
דיריגענט: ד. בייגעלמאן. אדמיניסטראטאר: אברהם האלפּערן.

זונטאג, 14 יוני
כ"ד סיון תרצו
זון-אויפגאנג 3.13
זון-אונטערגאנג 7.59

קיין ארץ-ישראל
גרופּענוויז און אינדיווידועל.
ביליגע פּרייזען. גוטע בעדינגונגען.
פּינקטליכע בעהאנדלונג.

ים-אויספלוג לאנדאן-אמסטערדאם
דעם 7/7-16/7 פון 210 זל.

„פיארדי—נארוועגי"
דעם 19/7-30/7 פון 330 זל.

אויסלענדישע הנחה-און קורציע-פּעסער.
פארשטעהערשאפט פון „אינטוריסט"
אויספלוגען און רייזעס קיין רוסלאנד.
ברענגען קרובים פון רוסלאנד קיין פּוילען.

אינפארמאציעס ערטיילט
דאס יודישע רייזע-ביורא
Union Lloyd
Piotrkowska 42, tel. 107-87.

דער שול-יאהר ענדיגט זיך

(א) די וואָך ענדיגט זיך דער שול-יאָהר 1935-1936.

אין די יודישע שולען-פרייטאָג, דעם 19, און אין די קריסטליכע-שבת, ד. 20 ה. ח.

דעם 22 ד. ח. בעקומען די שילער זייערע יאָהר-שיינען.

שפּעטער הויבען זיך אָן די זומער-פעריען, און דעם 3 סעפּטעמבער וועלען זיך אָנהויבען די לימודים פון נייעם שול-יאָהר.

נייע 6 מלוכה'שע פאך-שולען אין לאדז

(א) אין הסכם מיט'ן פּלאַן פון דער נייער שול-אָרדענונג, האָט דאָס קרייז-שול-קוראַטאָריום ענדגילטיג בעשטעטיגט די פּראָיעקטען פון אָרגאַניזירען אין לאָדז נייע 6 מלוכה'שע פאַך-שולען.

אפּטייקען.
היינטיגע נאכט - דיזשורען

(א) היינט ביינאַכט דיזשורירען: מ. קאַספּער-קיעוויטש (זגערזשער 54), א. ריכטער און לאַבאַרא (11 ליסטאָפּאַד 86), י. זונדעלעוויטש (פּעטריקאָווער 25), פּאַיאַרסקי און שאַט (פּזשעיאַזד 19), מש. ריי־כעל (קאָפּערניקאַ 26), מ. ליפּשיץ (פּעטריקאָווער 193), וו. קלאַפּאַטאָווסקי (זשגאָווער 147).

19,593 דינסט-מיידלעך אין לאדז

(—) ווי ס'ווייזט אַרויס די סטאַטיסטיק, זענען אין לאָדז בעשעפטיגט 19.593 דינסט-מיידלעך.

19,000 משפּחות, וואָס בעשעפטיגען דינסט מיידלעך, זענען פון מיטעלשטאַנד און די איבע־ריגע זענען זעהר פערמעגליך און בעשעפטיגען פון צוויי ביז דריי דינסט-מיידלעך.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16

היינט אנהויב 12 א זייגער בייטאג

היינט פּרעכטיג מייסטערווערק
פון ERNEST LUBICZ
„לעצטע וואך"

אין דער הויפּט-ראָלע:
GARY GRANT

דאס געהיימניש פון א בריטישער עקספּע־דיציע אין אפריקא.
דער פילם איז גרעסער ווי „BENGALI"

אויפרוף פון לאָדזער וואָיעוואָדע

וועגן זומער-קאָלאָניעס פאַר אָרימע קינדער

ייט אַ רייה יאָהרען פיהרט די בעפעלקערונג אַ דער לאָדזער וואָיעוואָדשאַפט אַ גרויסע אַקציע ער זומער־קאָלאָניעס. זייט אַ רייה יאָהרען קומט י בעפעלקערונג מיט הילף פאַר די צעהנדליגער יענדער אָרימסטע קינדער, אַרויסשיקענדיג זיי יף זומערדיגע קאָלאָניעס און האַלב־קאָלאָניעס. ן פאַרשטענדניש פאַר דעם דאָזיגען פּראָבלעם האָט בעפעלקערונג דערפיהרט די אַקציע פון די זומער־ אָלאָניעס צו אַזאַ ענטוויקלונג, אַז, למשל, אין יגאַנגענעם יאָהר האָט מען אַרויסגעשיקט אויף ער־אָפּרוה אַנ׳ערך 30 טויזענד שוואַכע קינדער אָס זענען בעדראָהט מיט שווינדזוכט. די קאָס־ ן פון דער דאָזיגער אַקציע האָבען בעטראָפען ער אַ מיליאָן זל. דערפון האָט 154 טויזענד געגעבען די רעגירונג, 400 טויזענד דער אַר־ טס־פאָנד און איבער אַ האַלב מיליאָן זל. די פּעלקערונג. דאָס איז דער בעסטער בעווייז, אַזוי די בעפעלקערונג שאַצט אָפּ די בעדייטונג די זומער־קאָלאָניעס פאַר דער צוקונפט פון לק און דער מלוכה.

היי־יאָהר דאַרף מען אַרויסשיקען אויף די אָלאָניעס אַנ׳ערך 40 טויזענד קינדער. די בעפעל־ קערונג מוז ווידער קומען צו הילף. דערביי זעט י בעפעלקערונג מוזען היי־יאָהר טראָגען גרעסערע קוסטען פון דער דאָזיגער אַקציע. די מלוכה־ ...ט, וועלכע האָט צו ערלעדיגען פּראָבלעמען פון יסודות׳דיגער בעדייטונג, ווי למשל די אַרבייטס־ לאָזיגקייט, קען נישט העלפען מיט דער ברייטער האַנד די זומער־קאָלאָניעס.

זאָל דער רוף וועגען הילף פאַר די זומער־ קאָלאָניעס דערגעהן צו די ברייטסטע שיכטען, זאָל ער וועקען אַלע בירגער פון אונזער וואָיעוואָדשאַפט. בירגער! געדענקט וועגען דער צוקונפט פון אונ־ זערע יונגסטע און וועגען דער פליכט, וועלכע לאַס־ טעט אויף אייך בנוגע די קומענדיגע דורות אין פוילען. גיט אייערע נדבות פאַר די זומער־קאָלאָניעס אין די רעדאַקציעס פון די צייטונגען און פון ק. ק. אָ. פאַר די זומער־קאָלאָניעס.

פאָרזיצער פון דער וואָיעוואָדישער קאָמיסיע פאַר זומער - קאָלאָניעס
אַלעקסאַנדער האַוקע - נאָוואַק
לאָדזער וואָיעוואָדע.

אייער צוקונפט און וואוילשטאנד איז געזיכערט,

אויב איהר קויפט א לאס נור אין דער איבעראל בעוואוסטער און גליקליכער קאלעקטור פון

I. H. Littman

לאדז, פיעטריקאווער 32, טעל. 144-72 און 244-69

דורך אונז קענט איהר געווינען

1.000.000 זל.

(א מיליאן)

אכטונג ה״ה שפילער! מיר גיבען איך איבער א ליסטע פון די געווינסען, וואס רעדט פאר זיך און דאס וועט אייך איבערצייגען, אז קויפען זאלט איהר א לאס ביי אונז:

אויסצוג פון די לעצטע געווינסען פון אונזערע גליקליכע לאסען:

300.000 זל. אויף נומר	42630	300.000 זל. אויף נומר	26014
50.000	144482	50.000	101750
15.000	182813	15.000	95652
15.000	36938	15.000	138923
10.000	25227	10.000	74729
10.000	5685	10.000	74736
10.000	25230	10.000	74742
10 000	26004	10.000	113580
10.000	60939	10.000	136222
10,000	42615	10.000	12087

און א סך, א סך אנדערע צו 2.000, 3.000, 5.000 א. ז. וו.

די ציהונג פון דער 1-טער קלאס 36-טער מלוכה-לאטעריע קומט שוין פאר דעם 18-טען ד. ח. כל הקודם זכה!

די מאטורע-עקזאמענס

אין י. קאצענעלסאנ׳ס מענער-גימנאזיום

דעם פערגאנגענעם פרייטאג זענען פערענ־ דיגט געווארען די מאטורע-עקזאמענס אין יצחק קאצענעלסאנ׳ס מענער-גימנאזיום, זאוואדזקא 43. אלע צוגעלאזטע צום עקזאמען, שילער האבען בע־ קומען מאטורע-צייגנישען, נעמליך: וואלאדאווסקי שלמה, מענדעלסאן שלמה, יאקובאוויטש טוביה־ יוסף, רייזמאן זיסמאן בערוש, גוטמאן יעקב-לייב, מארקאוויטש ישעיה, בארנשטיין שמואל-יעקב, אלס־ טער חיים-יוסף, ראזענבלום שמחה.

האנדעלס-מיניסטער ראמאן קומט קיין לאדז

צום צוזאמענפאהר פון די האנדעלס קאמערען

מיטוואָך דעם 17 יוני קומט קיין לאָדז דער האַנדעלס־מיניסטער אַנטאָני ראָמאַן.

מינ. ראָמאַן וועט אנטיילנעהמען אין צוזאַמענ־ פאָהר פון די האַנדעלס־קאַמערן, וועלכער וועט פאָרקומען אין לאָדז, אויף דער איינלאַדונג פון פּרעזעס פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער גענ. מאַטשישעווסקי.

דער האַנדעלס־מיניסטער ה׳ ראָמאַן וועט אנ־ טיילנעהמען אין דער פלענאַר־זיצונג פון צוזאַ־ מענפאָהר און נאָכמיטאָג וועט ער אויפנעהמען די פאָרשטעהער פון די ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס בעקענענדיג זיך אויף דעם אופן דירעקט מיט די אַקטועלע פּאָסטולאַטען פון לאָדזער אינדוסטרי־ קויין.

פערחתמעט פּראָפעסיאָנעלע אַרבייטער-פעראיינע?

די מאַכט האָט עהערנעכטען פערחתמעט פאָל־ גענדע לאָקאַלען: פּראָפעסיאָנעלער פעראיין פון כעמישער אינדוסטריע (פּילסודסקיעגאָ 67), פּראָ־ פעסיאָנעלער פעראיין פון דרוקער־אַרבייטער (פּיל־ סודסקיעגאָ 67), פּראָפעסיאָנעלער פעראיין פון דער בעקליידער־אינדוסטריע (שענקעוויטשאַ 22), פּראָפע־ סיאָנעלער פעראיין פון ערנעהרונגס - אַרבייטער (סטאַרי רינעק 10) און די אָפּטיילונג פון פעראיין פון די אַרבייטער אין „דזשענטעלמען" (פּילסודסקיע־ גאָ 67).

געשטיגען די חיונה-קאסטען

אונטער׳ן פאָרזיץ פון פּרעזעס פון דער גע־ זונדהייטס־אָפּטיילונג ביי דער וואָיעוואָדשאַפט, ד״ר לאַדינסקי, איז נעכטען פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פעסטצושטעלען די חיונה־קאָסטען פון אַ פאַמיליע.

ס׳איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז אין פער־ גלייך מיט די פריהערדיגע חדשים זענען די אויס־ האַלט־קאָסטען אין חודש יוני געשטיגען מיט 1,9 פּראָצענט.

ס׳איז טייערער געוואָרען ברויט, מעהל, קאַר־ טאָפעל, וואורשט, אייער און פלייש.

א באנדיטען-אנפאל

(א) נעכטען 2 בייטאָג האָבען זיך עטליכע פערמאַסקירטע באַנדיטען, בעוואָפענטע מיט רע־ וואָלווערען, אַריינגעריסען אין דער ווילע פון ב׳ם סטאַרשי פון קריסטליכען פליישער צעך, אורבאַנסקי און וואויטשעך אין דאָרף ראָגי, הינטער לאָדז און טעראָריזירענדיג די אַנוועזענדע צוגערויבט אַ סך חפצים און געלט געוואָרען:

די פּאָליציי האָט פאַרארדנעט אַנ׳אַבלאַווע.

ער דרייט איז ביינדלעך...

(א) אויף פּילסודסקיעגאָ גאַס איז פערהאַל־ טען געוואָרען דער 35־יעהריגער יעקב פּישלע־ וויטש. ער איז אַרעסטירט דערפאַר, ווייל ער האָט געפיהרט אַ פאַלשע שפּיל אין ביינדלעך.

אקופאציע-שטרייקען

(א) אין דער פירמע „וויצזשבאָוויאַנקאַ", ...יקוסבאָוואַ 18, איז צוליב דער געפלאַנטער אַר־ ...יטער־רעדוקציע אויסגעבראָכען אַנ׳אָקופּאַציע־ ...טרייק און 130 אַרבייטער האָבען פערנומען די ...ראָן פון דער פאַבריק.

מיט דער ליקווידאַציע פון סכסוך פערנעמט ... דער אַרבייטס־אינספּעקטאָר.

* * *

(א) נעכטען האָט זיך, נאָך 6 וואָכען פּע־ ...רינט דער אָקופּאַציע־שטרייק אין דער מעכאַני־ ...ער וועבעריי פון ווייכסעלפיש׳ן (צ׳ל. 1. מאַי 59).

נעכטען זענען שוין די אַרבייטער צוגעטראָ־ ...ן צו דער אַרבייט.

...נפערענצען ביי׳ם ארבייטס-אינספעקטאר

...ען אויסמיידן אקופּאציע שטרייקען

ביים אַרבייטס־אינספּעקטאָר וויזשיקאָווסקי איז ...רגעקומען אַ ווייטערדיגע קאָנפערענץ מיט די ...דוסטריעלער און פאָרשטעהער פון די פּראָפעסיאָ־ ...לע אַרבייטער־פעראיינען וועגען אָננעהמען אַ ...טהפות׳דיגען רעגולאַמין, וועלכער זאָל דערפיה־ ...ן צום אויסמיידען פון אָקופּאַציע־שטרייקען.

פאר שטרייק-טעראר

(א) פאַר טעראָריזירען די אַרבייטער בעת׳ן ...אָגראַפען שטרייק און דער ליטאָגראַפיע פון ...למוד קאַפּ. (זשעראָמסקיעגאָ 14) איז אַ געוויסער ...מאָנט קאָניעווסקי פער׳משפט געוואָרען אויף 3 ...דשים אַרעסט.

ה. מלאך

דאן=דאמינגא

ראמאן

נאָכדרוק אין אַ טאָג - צייטונג, אפילו טיילווייז — פערבאָטען.

...ערטים, וואָס דאָניע האָט זיך אויסגעגעבען, אַז ...אין אַ פוילישער, איז שוין גע׳חתמ׳עט געוואָרען ...זיין גורל, אי דער גורל פון דעם מיידעל, וואָס ...יע האָט זיך אַזוי איינגעשטעלט פאַר איהר.

...זענט נאָך דעם קאַמף מיט די „טמאים" האָט ...עפּעס נישט איינגעשטעלט קיין איבעריג פריינד־ ...אַפט און נאָך מעהר נישט קיין גוטע מיינונג אין ...די קאָלאָניע, וואָס איז בעשטאַנען מיינסטענס פון ...סאַראַבער, צו די עטליכע פוילישע יודען, וואָס ...בען זיך אָנגעהויבען בעזעצען אין ריאָדע־זשאַ־ ...ייראָ און זיך פערנומען מיט איינענעם מסחר, — ...טלעריי.

...אָך ווען אפילו עס האָט באַלד נאָך דער מל־ ...מה אָנגעהויבען צו גיין אַ שטאַרקע אימיגראַציע ...פוילישע יודען אין ריאָ, האָט מען אויף זיי גע־ ...קט, ווי דורך די פינגער, זיך געהיט און געהאַלטען ...וייטערט, די יודישע „טמאים", אַריבערגעקומער ...פון פוילען, האָבען מיט זיך אפילו אַנגעטראָגען ...פרישקייט פון נייע לעבען, ענערגיע צו געזעלשאַפט־ ...בען אויפבוי, אָבער דער שאַטען פון די „טמאים" ...ט זיך אויסגעהאַנגען איבער זיי. די בעסאַראַבער ...אָבען געדרונגען, אַז ווי באַלד די „חברה־ליזש" ...ען אַלע פון פוילען, דאַרף מען נישט זיין אַזוי ...נאָענט צו די „פוילישע" און זיי נישט אַזוי ...שטאַרק מקרב זיין, ווי מען טוט עס מיט אַנ׳איינע־ ...ם פון בעסאַראַביע.

נאָכדעם, ווי דער, וואָס האָט געפּרעגט, צי דאָניע ... אַ פוילישער, האָט שוין מעהאַט אַרויסגעצויגען ... צווייטען פוס צו גיין און עטליכע האָבען גער ...ט נאָכמהן זיין ביישפּיל, האָט זיך ביי אַ צווייט ...ישעל אָנגעהויבען דער „ליטוואַק" פון דער קאָלאָ־ ...ע, און האָט אַזוי געזאָגט:

— וואָס לויפט איהר אַזוי, וואָס? וואָס האָט ... אַ משיח׳ניק מיט פוילישע, סמוילישען! אַז מען דערציילט אייך אַ מעשה וועגען אַ פערגאַנגענער מיי־ דעל, ווילט איהר חאָס פריער געהמען? מען דאַרף אויסהערען ביזן סוף און עפּעס טון!

דער ליטוואַק האָט מעהר גאָרנישט געערהט, זיך אפילו נישט אומגעקוקט צו זעהען, וואָס פאַר אַ ווירקונג זיינע ווערטער האָבען געמאַכט. ער איז זיך געזעסען ווי פריהער ביי זיין טישעל, אַ נישט אָנ־ געריהרט טעפעלע קאַווע איז געשטאַנען פאַר איהם (ער האָט געהאַלטען, אַז קאַווע צעשרויפט די נער־ ווען, דעריבער האָט ער נישט געטרונקען, ווען ער איז אַריינגעקומען אין קאַפע, און הוקא דריי מאָל אַ טאָג. האָט דער קעלנער איהם אָנגעמאָסטען אַ קאַ־ ווע פאַר יוצא־זיין, כדי עס זאָל נישט הייסען, אַז ער זיצט אומזיסט....). ער האָט מיט אַ דיקער פען געצייכענט עטליכע יודישע אותיות אויף אַ פּאַ־ פּיר, דאָס האָט ער געטון צוליב דער נייגעגרינדער־ טער „סאָפידאָר", און אַזוי ווי מען האָט געדאַרפט אין שטאָט אַ יודישען שטעמפּעל און קיין יודישע דרוקעריען זענען נישט געווען, האָט ער דעריבער אויסגעדרוקט מיט דער האַנד אַ מוסטער פאַר אַ חתימה, כדי דערנאָך עס פאָטאָגראַפירען פאַר אַ קלישע (אַגב, שפּעטער האָט דער גוי׳אישער דרוקער עס סידורי איבערגעדרוקט מיטן קאָפּ אַראָפּ בעת׳ן דרוקען....).

דעם „ליטוואַקס" רייד האָבען געווירקט. אָנשטאָט אַוועקצוגיין, איז מען צו צום ליטוואַקס טישעל, הע־ רען, וואָס ער האָט צו זאָגען, נאָר דער ליטוואַק האָט געזאָגט:

— וואָס עפּעס מאַכען אַנ׳אַסיפה דאָ, אין דער „שענק". די גאַנצע וועלט דאַרף עס הערען? איז מען אוועק מיט דאָניע׳ן אויף רואַ וויסקאָנדע איטאַ־ נאַ, אַריין אין אַ הינטער־קליאָט פון אַ יובעליר־געשעפט און דאָרט אָנגעהויבען אַנ׳אמת׳ע אסיפה מכוח דעם ענין.

דער ליטוואַק האָט געהאַט געפּונג נאָר „צווייי ווער־ טער", דאָס איבעריגע האָט ער זיך אַליין שוין פאַר־ געשטעלט און עס איבערהערציילט אין אַ קלאָרער שפּראַך פאַר דעם עולם. דאָניע האָט נאָר צוגעשאָ־ קעלט מיטן קאָפּ, אַז אַלץ, וואָס אָט דער זאָגט איז אמת.

איז געבליבען, אַז מען מוז גיין מיט דער „גע־ רעכטיגקייט", און באַלד „אָנשפּאַרען ביים קאָפּ". מען געדענקט נאָך גוט די „הילף" פון דער קאָמי־ סאַריע, אַז דאָס איז איין האַנד מיט די „רופיאַנעס". איז גלייכער זיך ווענדען צום „דעפּאַרטאַמענט" און צו הָשם צוועק איז אַ דעלעגאַציע, וואָס איז בעשטאַ־ נען פון ליטוואַק, דעם יובעליר (צוגעטיילט דעם כבוד האָט מען איהם, ווייל ער האָט דערלויבט אַלע אסי־ פות צו מאַכען ביי זיך, אין הינטער־געשעפט) און נאָך איינעם. מען האָט אויך מיטגענומען דאָניען אַלס „זאַכליכען בעוויז", און מען איז נעפאָהרען אין צענטער אַריין, זיך זעהן מיט ד״ר אַלפאָנזאָ אבנר מכוח דעם.

ד״ר אבנר האָט ווידער קיין גרויס חשק נישט געהאַט זיך „אַריינצולאָזען" אין די זאַכען: עס איז אפילו נישט שיין געגוג צו קומען צו קריסטען מיט אַזוינע אָנקלאָגעס, פשיטא, נישט שיין אַרויסצו־ ברענגען, אַז אונז אינטערעסירט דער ענין, אָבער דער ליטוואַק האָט נישט געוואָלט וויסען פון גאָר־ נישט, מען דאַרף ראַטעווען אַ יודישע טאָכטער!

האָט שוין ד״ר אבנר זיך דורכגערעדט אויפן טע־ לעפאָן מיט ד״ר אַלפרעדאָ ריאָ מאַטאַראַזאָ, וועלכער האָט איצט זיך בעשעפטיגט מיט אַדוואָקאַטור (ער האָט זיך צוריקגעצויגען פון פּאָליטישען לעבען נאָך דעם, ווי ער האָט דערגרייכט זיין ציל. צוליב דער צענזור האָט מען ווייניג, כמעט ווי גאָרנישט זיך צו שרייבען איבער זיין טאָט. די פּאָליטיקער אַרום דער רעגירונג האָבען געוואָרעט, אַז זיין שווייגען איז ווי פאַר אַ שטורעם. דעריבער האָט ער זיך נישט קיין ריהר געטאָן, אַז שפּיאָנען זאָלען איהם נישט פערפאָלגען). ד״ר ריאָ מאַטאַראַזאָ האָט זיך גלייך אָנגעכאַפּט אין דעם ענין, און ווי אַ געניטער יוריסט נישט געלאָזט קיינעם ריידען און איבער דערציילען, ווי עס האָט געוואָלט טאָן קודם כל דער ליטוואַק. ער האָט געפאָרשט פון דער ערשטער קוועלע, בריוט אויס געפרעגט און פונאַנדערגעפרעגט דאָניען.

מאַטאַראַזאַ האָט זיך נישט צופרידענגעשטעלט מיט דער פּשוט׳ער דערקלערונג, וואָס האָט דעם פערגע־ סטען שייכות צו דער זאַך, נאָר ווייטער און טיפער אַריינגעדרונגען. ער האָט שוין דורך גאַנץ אומשול־ דיגע אָנמערקונגען און אויספרעגען זיך דערוואוסט פּרטים פון דאָניעס איינען לעבען, ווי אַזוי ער קומט צו דער חברה און פונוואַנען ער קומט. אַ צייט האָט זיך אפילו אויסגעוויזען, אַז מען איז אינגאַנצען אַראָפּ פון דער טעמע.

אָבער ד״ר מאַטאַראַזאַ איז פלינק און נעשיקט צוריק אַרויף אויפן וועג פון אַ צווייטען ענין. ער האָט פון דעם יונגם רייד הערפאַהרען, אַז ער האָט געהאַט אַ שייכות מיט די „רעוואָלוציאָנערען" פון ריאָ נעגראָ. האָט דאָניע דערציילט וועגען זיין זיין אין ריאָ נעגראָ; וועגען זיין קומען קיין ריאָ דע זשאַנ־ ניירא, וועגען דער בעקאַנטשאַפט מיט די „געסלעך", וועגען בית־עולם. ער האָט קלאָר און דייטליך גע־ שילדערט זיין איינדרוק פון דער מצבה מיטן אויס־ געקריצטען בילד.

ער האָט אויך דערציילט וועגען דער שוהל, דאָס איז געווען נייטיג, כדי ער זאָל קענען שילדערען זיין בעגעגעניש מיט דעם מיידעל פעליע. פאַראייע־ וועגס האָט ער שוין אַריינגעוואָרפען וועגען פּאַל און דערנאָך — מיט פעזונדערער התמדה — זיך גענומען מאָהלען זיין טרעפען זיך מיט פעליען אין איהר „הער פאַרטאַמענט", דערנאָך: — חאָס געשלעג מיטן שיר געץ (הגם ער האָט נישט צוגעגעבען, אַז ער האָט יענעם צעטרייבערט, האָט מען עס גלייך געדרונגען, ווייל די אויגען זיינע האָבען זיך אַזוי צעשפּילט, ווי געשליפענע שפּיגלען קעגענאיבער העלע לאָמפּען). ער האָט אויך דערציילט וועגען דער קאָמיסאַריע און צום לעצט — וועגען דעם, וואָס מען האָט איהם „אַריינגעצייגט" אין דער שטוב, וואוהין גאַנצע האָט איהם געבראַכט.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז דאָניע, ד״ר מאַטאַראַזאַ און דער ליטוואַק זאָלען גיין אויסגעפי־ נען, וואו דער פּלאַץ איז, און דאַן וועט מען אָפּ־ רופען דעם „דעפּאַרטאַמענט" נאָך פּאָליציייאישע הילף.

ד״ר מאַטאַראַזאַ האָט געהאַלטען, אַז מען דאַרף כאַפּען דעם גנב און איהם ברענגען אין דער פּאָלי־ ציי, וועט מען איהם אפשר אַרעסטירען....

(פאָרטזעצונג קומט)

אינוואַלידן-פערבאַנד זאָל בעקומען די אויסשליסלעכע קאָנצעסיע צו האַנדלען מיט ביינווער רויה-שטאָפּן

(אג) דער לאָדזער רויה-שטאָף מאַרק איז אַלאַרמירט געוואָרען דורך דער ידיעה, וואָס איז זי זאָל זיך בעשטעטיגען וואָלט דאָס גורם געווען צו אַ איבערקערעניש אין דעם לאָדזער האַנדעל מיט באַוואָל, וואָל און שמאַטעס. עס האַנדעלט זיך נעמליך אין דעם, אַז אין די נאָהענטסטע טעג זאָל דער האַנדעל מיט טעקסטיל - רויהשטאָפן צענטראַליזירט ווערן אין איין האַנד, דערביי זאָל די אינסטיטוציע, וואָס וועט בעקומען די קאָנצעסיע אויפ'ן אימפּאָרט פון טעקסטיל רויהשטאָפּן זיין דער פערבאַנד פון די אינוואַלידען פון דער פּוילישער רעפּובליק. די דאָזיגע ידיעה איז אָהן שום ספק די סענסאַציע. די אימפּאָרטערען קריייזען בעטאָנען, אַז דער דאָזיגער שריט וואָלט געווען אין הסכם מיט דער גאַנצער איינשטעלונג פון דער רעגירונג לגבי דעם האַנדעל מיט רויהשטאָפּן. די דאָזיגע איינשטעלונג בעשטעהט אין דעם, אַז די רעגירונג האַלט, דאָס עס איז בכלל נישט נויטיג קיין האַנדעל מיט טעקסטיל-רויהשטאָפּן, און אַז דער אימפּאָרט פון רויה-שטאָפן דאַרף פאָרקומען דירעקט, אָהן דער פערמיטלונג פון הענדלער - אימפּאָרטערען.

ווען דער פּראָיעקט זאָל פערווירקליכט ווערען, דאַן איז מעגליך, אַז די הענדלער אימפּאָרטערען זאָלען פולשטענדיג עלימינירט ווערען פון מאַרק, ווייל דער אינוואַלידען - פערבאַנד וואָלט בעקומען די גרעסטע רעוויזען - צוטיילונגען און ערלויבענישען אויפ'ן אַרייבפיהר אין קאָנטינגענטען און די פּריוואַטע וואָלטען אַזעלכע ערלויבענישען נישט בעקומען. דאָס וואָלט געווען אַ פולשטענדיגע קאָנטראָל פון דער מלוכה איבערן אימפּאָרט, ווי אויך איבער דער רעגולירונג פון פערקויף פון די אימפּאָרטירטע רויה-שטאָפּן, און חורבן געהאַט אויך דעם קאָנטראָל איבער דער מיטעלער און קליינער טעקסטיל-פּראָדוקציע אין לאָדז.

עס איז אָבער אויך מעגליך, אויב דער אינוואַלידען-פערבאַנד וועט נישט האָבען קיין אייגענע קאַפּיטאַלען זעלבסטשטענדיג איינצופיהרען רויה-שטאָפּען, דאַן וועט ער זיך בעראַטען מיט די אַלטע אימפּאָרטערען, וועלכע ער וועט אָפּטרעטען די ערלויבענישען אויף רעוויזען, קאָנטינגענטען און אַרויספיהר ערלויבענישען, און עס וועט צוקומען נאָך אַ רינג אין דער קייט פון דער פערמיטלונג.

אין שייכות דערמיט איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון דער אימפּאָרטערען - סעקציע ביים סוחרים-פעראיין, אויף וועלכען עס איז פעסטגעשטעלט געוואָרען די שעדליכקייט פון פּראָיעקט און עס איז בעשלאָסען געוואָרען זיך מיט אַלע מיטלען צו בעמיהען, דאָס דער פּראָיעקט וועלכער דראָהט מיט'ן חורבן דעם גאַנצען האַנדעל מיט רויהשטאָפּען, זאָל נישט רעאַליזירט ווערען.

טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי" צעגעלניאַנע 27.

געז. „קולטור-ליגע" זאַכאָדניאַ 68.

מיטוואָך, דעם 17-טען יוני 9 אָוונד
איין איינציגע הנחה-פאָרשטעלונג פון
„אַראַראַט"
אין זיין נייעסטען פּראָגראַם א. נ.
„משה קאַפּויער"
בילעטען פון 54 גר. ביז 1.70 זל. צו בעקומען אין „קולטור-ליגע" זאַכאָדניאַ 68.

אַזוי לעבען שכנים...
אַ שויבען-ברעכער פאַר'ן געריכט

(ז) נעכטען איז אין שטאָטישען געריכט גע-משפּט געוואָרען אַ געוויסער סטאַניסלאַוו אַנדזשעיעווסקי (לאַגעווניצקאַ), וועלכער איז אַ בעקאַנטער כוליגאַן, און איז שוין בשעת' דורכ'ן סטאַראָסטווע-געריכט פערמשפּט געוואָרען אויף 14 טאָג אומבע-דינגטען אַרעסט פאַר אַנטי-יודישע צוואַנטורעס.

נעכטען איז ער געמשפּט געוואָרען אויף דער אָנקלאַגע פונ'ם געוועזענער יאָסעף גליקסמאַן (זגערזשער 136) אַז אַנדזשעיעווסקי האָט בעת'ן אויסהאַקען די שויבען אין זיין געוועלב און פער-וואונדעגען איהם אין קאָפּ-פאַרוואָס ער האָט בע-קומען צוגעפּסקנט 14 טאָג—אויך איהם גע-סטראַשעט, אַז אויב ער וועט זיך נישט אַרויסציהען גיכטווייליג פון דער זגערזשער גאַס, וועט מען איהם פון זיין געוועלב אַרויסטראָגען אין אַ טרומנע...

אַנדזשעיעווסקי'ס אַנ'ערות, אַ געוויסער לוצ-יאַן נאַגאַזשעווסקי האָט דערקלערט, אַז קורץ נאָך די „געשעהענישען" האָט ער זיך צוזאַמענגעטראָ-פען מיט גליקסמאַנס איידעם, מענדעל גליקסמאַן און יענער האָט איהם צוגעזאָגט צו געבען אויף בראַנפען, אויב ער וועט אַרויסנעמען אַנדזשע-יעווסקי'ן הינטער דער שטאָט, און דאָרט צוזאַמען מיט זיין משפּחה „אויספּערטיגען" אַנדזשעיעווסקי'ן. אַנדזשעיעווסקי איז פריי געשפּראָכען געוואָרען

ווייטערדיגע געריכטס-פערהאַנדלונג
וועגען די מיסבראויכען אויף דער בעהעלטעניש אין לאַנאַגאַ

(א) נעכטען, נאָך אַ וואָכיגער הפסקה, האָט דאָס קרייז-געריכט ווייטער בעטראַכט דעם פּראָצעס געגען געוו. לייטער פון דער באַהן-סטאַציע אין גלאַוו זי, סטאַניסלאַוו קאָזלאָווסקי, וועלכער איז בע-שולדיגט געוואָרען אין מיסבראויכען.

דאָס געריכט האָט אויסגעהערט 15 ווייטערע עדות.

דער אורטייל זאָל אַרויסגעטראָגען ווערען מאָנטאָג.

פערשטאָפּונג און זייגע פאָלגען
ווי דאָס שלאָגען פון בלוט און קאָפּ ארטן, מיגרען, א. ז. וו. וו. פערשווינדען שנעל נאָכ'ן בענוצן געמוקסטע
פּיגולקעס קאָוועניאַ
(CAUVIN'A)
די דאָזיגע פּיגולקעס זענען דורכרייניגענדע און פערליכטערען די אָרגאַן-פונקציאָנירונגען.
פּרייז פון אַ שאַכטעלע, וואָס אַנטהאַלט 30 פּיגולקעס קאָסט 2.50 זל.
מיר בעטען צו לענקען די אויפמערקזאַמקייט אויף אָריגינעלע פּאַקונג מיט דער אויפשריפט „CAUVIN—PARIS"
צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען.

די שקל אקציע אין לאָדז

דאָנערשטאָג איז מיט דער בעטייליגונג פון פאָרזיצער פון צענטראַל שקל-פערבאַנד אין לאָדז, א. טרעפּמאַן פאָרגעקומען אַ זיצונג פון פאָרשטעהער פון אַלע ציוניסטישע אָרגאַניזאַציע-גרופּירונגען. עס איז בעהאַנדעלט געוואָרען די ... פון פערברייטערן און פערשטאַרקען די אקציע אין אונזער שטאָט.

אַדוו. טרעפּמאַן ווייזט דאַן אויף דער ווי... פון דער צאָהל שוקלים און אונזערע פּאָליטיק און ביים אָרגאַניזירען דאָס יודישע פאָלק... ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע בעת איהר ... ארבייט און איצטיגען מאָמענט און ... אויף אַלע פערזאַמעלטע זיך צו ווידמען ... דער שקל-אקציע כדי זי זאָל קענען פערענדיגט ווערען ביז סוף חודש.

נאָך דער דיסקוסיע, אין וועלכער עס בעטייליגט זיך די ה"ה: טייטעלבוים, ליכטענשטיין, ... בערגער, יאַמניק, ווידאַווסקי, טעמפּעלהאָף ... ווערט בעשלאָסען צו ווידמען אין משך פון וואָכען ביז דעם 1 יולי, די גאַנצע אויפמערקזאַמקייט דער שקל-אקציע און אָנווענדען די גאַנצע ענערגיע כדי צו פערענדיגען דעם שקל-פערקויף מיט געהעריגען ערפאָלג.

פון בני-ציון אין ראַיאָן ... גייערס מאַרק

דאָנערשטאָג איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג פון אָנגעזעהענע ציוניסטען אין ראַיאָן פון ... מאַרק, נאָכדעם ווי ה' שפּירא גיט אָפּ אַ בעריכט ... פון דער לאַגע אין א"י, ווערט געוועהלט אַ ... ווייליגער קאָמיטעט פון בני-ציון, אין וועלכען ... געהען אַריין די ה"ה: משה זאַרעק, י. ... באַהם, אייזמאַן, באַרנשטיין, פּאַמעראַנץ ... ווייסקאָפּ, מאַנעלאַ און וואַגערמאַן.

גרויסער ערפאָלג פון די מלוכה-לאָטעריע!

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער ווייטער אויסבעסערונג פון דעם שפּיל-פּלאַן הערשט טענדע פּראַאינטערעסירונג מיט דער 36-טער לאָטעריע. די נאָכפראַגע איז געוואָנדען ... הויפּט אויף די לאָסען פון דער קאָלעקטור ... צוליב איהרע גרויסע און אָפטע געווינען ... בעקאַנט, איז אין דער פערגאַנגענער 4-טער ... ווידער געפאַלן דאָרט דאָס גרויסע געווינס ... זל. אויף נומ. 138310. די ציהונג פון דער ... קלאַס הויבט זיך אָן דעם 18 יוני.

ראַדיאָ - פּראָגראַם
זונטאָג, דעם 14-טען יוני

8 צייט-סיגנאַל, 8.18 מוזיק פון פּליטען ... אָווענד-ידיעות, 10.30 קאָנצערט זשוטשען, 11.57 סיגנאַל, 12.03 מוזיק. פריהמאָרגען פון ... ספּאָרט-ראַטגעבער פאַר אַרבייטער, 2.45 ... הומאָר און פרעהליכע מוזיק, 3.15 רעקלאַמען ... 3.30 מוזיק פון פּליטען, 3.40 סאָליסטען פון ... קעסטערס (פּליטען), 4.30 ספּאָרט - רעפּאָרטאַזש ... זענד טאָקטען מוזיק, 5.43 הערשפּיל, 6.20 „... דעל פון האַנאַלולו" — אָפּערעטקע אין 3 אַקטען ... פּאָליטישער איבערזיכט, 8.20 קאָנצערט פון ... אָווענד-ידיעות, 9 „אויף די פרעהליכע לעמבערגער ליעס", 9.30 פּאַרטעפּיאַן - קאָנצערט, 10 די ... טערשאַפטס-שפּילען אין פּוילען, 10.20 ספּאָרט ... 10.30 טאַנץ-מוזיק פון טשעכאָטשינעק, 11 ... אָווענד-ידיעות.

גרויסער ביפאַל אין „אַראַ...

„משה קאַפּויער" יובלט מיט ... שטורמדיג ווערט אויפגענומען יעדער נומער ... וויץ, ס'שפּרודעלט מיט הומאָר.

היינט זונטאָג, ווערט געשפּילט 2 מאָל ... „אַראַראַט" שפּילט דעם פּראָגראַם „משה קאַפּויער" נאָר נאָך אַ פּאָר געציילטע טעג און אַלע ... זעהן נישט פערשפּעטיגען און בעזוכען ... קאַפּויער".

Dr. J. Ajzner
CHIRURG
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
ZAWADZKA 30
אונן נעהמט אָן פון 6 ביז 7.30 נאָכמיטאָג

Dr. med. REICHER
פּאָלודניאָווא 28, טעל. ...-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוועכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ ...
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 ...
זונטאָג און חגאות פון 9—1

געהיימניספולער מאָרד אין גער
ווערט אויסגענוצט צו אַ אַנטי-יודישע העצע

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש)
אין גער איז פון אומבעקאַנטע פערזאָנען דערשאָסען געוואָרען דער סעקרעטער פון קאָ-מענדאַנט פון די אָרטיגע פייערלעשער רישאַרד דראַשעוו. די מערדער זענען נישט געכאַפּט גע-וואָרען. דער דאָזיגער פאַקט האָט געגעבען שטאָף צו אַ נייער אַנטי-יודישער העצע. די נעכטיגע פּוילישע וואַרשעווער אָווענד צייטונגען ברענגען וועגען מאָרד אין גער די פאָלגענדע פּרטים:

די אויספאָרשונג האָט בעוויזען, אַז אין טאָג ... דעם מאָרד האָבען צוויי אומבעקאַנטע פער... זיך נאָכגעפרעגט וועגען אַ געוויסען שימאַנסקי, וואָס זיין זוהן זאָל האָבען כלומרשט געוואָרפען אַ באָמבע אויף דער שוהל אין גער. עס ווייזט ... ארויס, אַז שימאַנסקי, וואָס וואוינט אין דעם ... זעלבען הויז, וואָס מוראַשעוו האָט קיין שום ... שייכות נישט מיט יענעם שימאַנסקי, וואָס זאָל ... האָבען אויסגעפיהרט דעם אַטענטאַט. וואַהרשיינליך ... האָבען די אָנפאַלער בעגאַנגען אַ דאָפּעלטען טעות, ... שטענס פערוועקסלענדיג די ביידע שימאַנסקיס ... דאַן נעהמענדיג מוראַשעווען אַנשטאָט ... שימאַנסקין.

דער געהיימניספולער מאָרד איבער מוראַשעוו האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע אויפרעגונג צווישען דער פּוילישער בעפעלקערונג אין גער.

די דאָזיגע ידיעה איז אין „וויעטשור וואַר-שאַווסקי" געגעבען אונטער דעם קעפּעל: „בלוטיגע נקמה אין גורע קאַלוואַריע" און אין „קוריער טשערוואָני" - „געהיימניספולע נקמה נעהמער פון אַ כלומרשטען באָמבען אַטענטאַט".

ווי בעוואוסט איז דעם ערשטען טאָג שבועות אין גערער בית מדרש געוואָרפען געוואָרען אַ פּעטאַרדע. דער זין פון צוזאַמענמישען דעם דאָזיגען פאַקט מיט דעם איצטיגען מאָרד איבער מוראַשעוו איז אַ קלאָרער.

—*❋*—

צעשלאָגן און ווידער פערוואונדעט יודען אין מינסק-מאַז.

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש)
דאָנערשטאָג זענען אין מינסק-מאַז. צעשלאָגען געוואָרען:

חיה זוסמאַן, יוסף רייזמאַן, דער קאַמאַשען-מאַכער יאַנקעל דוד גאָלדשטיין און דער שניידער מלך ראָטשטיין.

הערשל מאַטושעווסקי'ן האָט מען מיט אַ שווערד געשפּאָלטען דעם קאָפּ.

אויף קילינסקי-פּלאַץ האָט מען זיך אַריינגע-ריסען צו יאַנקעל פּלאָטקעוויטש און צושטערט זיין פּרוכטען - געוועלבעל.

פרוי וואַכטער איז שווער צושלאָגען געוואָרען.

אויף שעניצער גאַס זענען צושלאָגען געוואָרען דער בעקער ראַדזינסקי און אברהם הערמאַן. דעם זעלבען גורל האָט אויך געטראָפען דעם גלעזער שמואל זילבערשטיין.

ביים פורמאַן אברהם אָסטזשעגאַ אויף קאַלו-שינער גאַס האָט מען אויסגעהאַקט די שויבען.

אויף נאַדזשעטשנאַ גאַס האָבען 2 מאַן זיך אַריינגעריסען אין דער וואוינונג פון יאַנקעל קירש בוים און איהם צושלאָגען. די פרויען האָבען גע-מאַכט אַ געוואַלט און די אָנפאַלער זענען אַנטלאָפען.

אויף שעניצער גאַס איז אויך בעפאַלען גע-וואָרען יוסף פּולאַיוסקי. ס'איז איהם אָבער געלונ-גען צו אַנטלויפען. די אָנפאַלער האָבען איהם נאָכגעיאָגט, אָבער נישט געקענט כאַפּען.

די אַלע אָנפאַלען האָבען אויסגעפיהרט שוין נישט קיין ציווילע. דריי אָנפאַלער זענען פערהאַלטען געוואָרען. די אויספאָרשונג פיהרט די מיליטערישע זשאַנדאַרמעריע.

פּראָוואָקאַציע פון די קוטנער ענדעקעס
אין „גרינעם דאָנערשטאָג"

קוטנע, 13 (טעלעפאָניש)
אין קוטנע האָבען די ענדעקעס זיך שטאַרק גע-גרייט אַרויסצורופען דאָנערשטאָג, דעם 11 ה. ח., אין טאָג פון קריסטליכען יום-טוב „באָזשע טשאַ-לאָ", ערנסטע געשעהענישען. איניגע טעג פאַרן יום-טוב האָבען זיי אַרויסגעשיקט שפּאָטען אין די נאָהענטסטע דערפער וועלכע האָבען מיט טרומייטערס צוזאַמענגערופען די איינוואוינער און זיי גע-טיילט העצערישע אויפרופען געגען יודען.

דאָנערשטאָג האָט אַ גרויסער שטאָטישער און האָרפישער עולם זיך געזאַמעלט פאַר דער קירכע צו דער פּראָצעסיע איבער דער שטאָט. אין מאָמענט ווען די פּראָצעסיע האָט אָנגעהויבען ריהרען, איז געפאַלען אַ שטיין פון אַן אָפענעם פענסטער פון אַ הויז נאָהענט פון דער קירכע. דער שטיין איז גע-פאַלען אין אַהיג אַריין פון אַ בעאַמטען פון אָרטיגען שטייער-אַמט, וועלכער איז שרעקליך געוואָרען צער-קאַליעטשעט.

ס'האָט זיך געמאַכט אַ גרויסע מהומה. דער עולם האָט זיך אָנגעהויבען פונאַנדערלויפען. פּראָוואָ-קאַטאָרישע פּעחאָנען האָבען מיט פּראָוואָקאַטאָרישע כוונות פערשפּרייט אַ קלאַנג, אַז דאָס האָבען געטון יודען.

ס'איז געוואָרען אַ שרעקליכע פּאַניק. יודען האָ-בען פערקלאַפּט טיר און פענסטער. ענדליך איז גע-לונגען צו בערוהיגען די אָנגעצילטע מאַסען פון דער פּראָצעסיע. די פּאָליציי האָט פעסטגעשטעלט, אַז אַ 10-יאָהריג קריסטליך יונגעל האָט געוואָרפען דעם שטיין פון פענסטער פון דריטען שטאָק. דאָס יונגעל איז אַרעסטירט.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאָלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם
I.
דאָס געהיימניס פון פּעראַק
II.
„אויף סיביר"
אין די הויפּט-ראָלען:
Jadwiga Smosarska i Adam Brodzisz
אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 מיטאָג.

איספּיהר־תקנות צו דער שחיטה־גזירה
ווערן שוין אויסגעפּערטיגט
...ד. דעלעגאַציע אינטערווענירט אין אגראַר־מיניסטעריום אפּצולעגן דאָס געזעץ

וואַרשאַ, 13 (טעלעפּאָניש)

די לעצטע וואָך זענען אין אַגראַר־ און אינערן מיניסטעריום פאָרגעקומען קאָנפערענצען וועגן אויס־ארבײַטן די איספּיהר־תקנות צום שחיטה־געזעץ.

אין שייכות דערמיט איז פרייטאָג אַוועק אין אַגראַר מיניסטעריום אַ דעלעגאַציע מיט דעפּ. הרב רובינשטיין אַלס פאָרשטעהער פון דער „אגודת רבנים", סענאַטאָר טראָקענהיים און אַדוו. פּרילוצקי. הרב רובינשטיין האָט אָנגעוויזען, אַז לויטן באשלוס פון 700 רבנים קען קיין רייד נישט זיין, דאָס שחיטה־געזעץ זאָל קאָנען איינגעפיהרט ווערן אין לעבען. אויב דאָס געזעץ וועט איינגעפיהרט ווערן, וועלען 80 פּראָצענט יודען זיין געצוואונגען אויפצוהערען צו עסען פלייש.

אַדוו. פּרילוצקי האָט אָנגעוויזען, אַז בשום אופן וועט מען נישט קענען צווינגען די יודען עסען דאָס הינטערשטע פלייש און די קאַטוילישע בעפעלקערונג די פאָדערשטע טיילען, פשוט דערפאַר, ווייל עס איז פון אַן ערגערע קוואַליטעט.

די דעלעגאַציע האָט דעריבער געבעטען אָפּצולעגן דאָס איינפיהרען דאָס געזעץ אויף איינציגע יאָהר.

אין אַגראַר־מיניסטעריום האָט מען דער דעלעגאַציע געענטפערט, אַז די איספּיהר־תקנות וועלען שוין פערטיג ווערען אין חודש יולי און דאָס געזעץ וועט איינגעפיהרט ווערען אין יאַנואַר.

אין שייכות דערמיט איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון פערבאַנד פון די אַגראַר־קאַמערן, אויף וועלכער עס איז אַרומגערעדט געוואָרען דער דאָזיגער ענין און עס זענען בעטראַכט געוואַרען די מיטלען, ווי אַזוי צו צווינגען די קריסטליכע בעפעלקערונג צו עסען די פאָדערשטע טיילען.

די יודישע פאָרשטעהער האָבען אָנגעוויזען אויף דער אונמעגליכקייט אַדורכצופיהרען דאָס געזעץ.

אויף מיטוואָך איז גערופען געוואָרען אַ זיצונג פון דער אַפּראָוויזאַציע־קאָמיסיע ביים שטאָטראַט, אויף וועלכער דער ויצע־שטאָט־פּרעזידענט אַלפּינסקי וועט אַרומרעדען די איצטיגע לאַגע אין דער פלייש־בראַנזשע. עס וועלען אויך בעטראַכט ווערען די טעכנישע מיטלען, בכדי צוצוגרייטען די שחט־הייזער צו דער נייער לאַגע.

די דאָזיגע זיצונג וועט האָבען אַ זעהר גרויסע בעדייטונג און זי וועט זיין מאסגעבענד פאַר אַלע אַנדערע שטעט, וואָס זעלען לויט'ן מוסטער פון וואַרשאַ איינפיהרען די טעכנישע ענדערונגען אין די שחט־הייזער. ווי מען הערט גרייט זיך שטאַרק צו דער דאָזיגער זיצונג דער בעקאַנטער אַנטיסעמיטישער ראַטמאַן קרויזע. אויך די יודישע ראַטמענער גרייטען זיך צו דער זיצונג. צו דעם צוועק ווערט אויף דינסטאָג צוזאַמענגערופען אַ ספּעציעלע זיצונג פון די יודישע ראַטמענער.

דעלעגאַציע פון יודישען קאַלאַ אין אינערן־מיניסטעריום
וועגן דער אומגעלומפּערטער ידיעה פון „פּאַט"

וואַרשאַ, 13 (טעלעפּאָניש)

אין שייכות מיט דער אומגעלומפּערטער ידיעה פון „פּאַט" וועגן דעם אינצידענט נאָך סלאַבאָטינסקי'ס פאָרלעזונג, דערוויסען מיר זיך פאָלגענדע פּ־טים: נאָך דער פאָרלעזונג זענען איי־ניגע רעוויזיאָניסטען אַרויס אויף דער גאַס מיט אויסגערופען „נידער מיט דער ענגלישער רעגירונג". די פּאָליציי האָט, זעהט אויס, זיך נישט אָריענטירט וואָס עס האַנדעלט זיך, און האָט אָנגעהויבען אַרעסטירען. בעת דער בהלה, וואָס איז ענטשטאַנען, איז אומגעוואַרפען געוואָרען דאָס מיידעל פרידאַ קלעניעווסקאַ, וואָס איז גראָד אַדורכגעגאַנגען און עס איז איהר אַרויסגעפאַלען פון דער האַנד אַ בילד פון דער הייליגער מוטער, וואָס זי האָט געהאַלטען איינגעוויקעלט אין פּאַפּיר. איינער פון די ענטלויפענדע איז צופעליג דערויף אַרויפגעטרעטען, נישט־וויסענדיג אַפילו, וואָס עס געפינט זיך אין פּאַפּיר.

„פּאַט" האָט נאָך אין דער זעלבער נאַכט די ידיעה צוריקגעצויגען, אָבער אין אַ טייל ציטונגען איז זי שוין געווען אָפּגעדרוקט.

נעכטען איז שוין בעפרייט געוואָרען איינער פון די דריי פאַרהאַלטענע, און נעמליך מאַק, דער פיהרער פון „בית'ר" אין פּוילען.

פרייטאָג איז אַ דעלעגאַציע פון יודישען קאַלאַ אַוועק אין אינערן־מיניסטעריום און שאַרף פּראָטעסטירט געגען דער האַנדלונג פון „פּאַט". די דעלעגאַציע האָט געבעטען דעם מיניסטער, אַז ער זאָל אונטערנעהמען שריט, אַז „פּאַט" זאָל מעהר נישט געבען אַזעלכע טענדענציעזע ידיעות, וואָס זענען עלול אַרויסצורופען אַנטי־יודישע אונרוהען, בע־זונדערס זאָל אָבער געמאַכט ווערען אַן אויספאָרשונג ווי אַזוי אַזאַ ידיעה האָט זיך געקענט בעווייזען אין די ביולעטינען פון „פּאַט".

דער מיניסטער האָט צוגעזאָגט צו פערפיהרען אַן אויספאָרשונג און וועגן רעזולטאַט מיטצוטיילען דעם יודישען קאַלאַ.

די בעשטימונג פון דער נייער סאָוויעטישער קאָנסטיטוציע

מאָסקווא, 13 יוני (ספּ. טעל.)

דער פּראָיעקט פון דער נייער סאָוויעטישער קאָנסטיטוציע, וואָס דער עקזעקוטיוו פון ראַטען־פערבאַנד האָט נעכטען בעשלאָסען, בעשטעהט פון 13 טיילען. די וויכטיגסטע פון זיי זענען פאָלגענדע:

די סאָלכאָזען בעקומען ערד אויף איביגען בעזיץ. גלייכצייטיג מיט'ן סאָציאַליסטישען ווירטשאַפטסיסטעם ווערט דערלויבט פּריוואַט־אייגענטום אויף ערד, געשטיצט אויף פּערזענליכער אַרבייט. די בירגער האָבען רעכט אויף פּערזענליך אייגענטום פון הייזער, קליינע ווירטשאַפטען און זאַכען פון פּערזענליכען געברויך.

אין ראַטען־פערבאַנד טרעטען אַריין 11 רעפּובליקען אָנשטאָט די ביז־איצטיגע 7.

דער העכסטער מאַכט־אָרגאַן פון ראַטען־פערבאַנד איז דער העכסטער סאָוויעט, צו וועלכען עס געהערט די געזעצגעבערישע מאַכט. דער העכסטער סאָוויעט בעשטייט פון 2 קאַמערן: אַן אַלפערבאַנדישער ראַט און אַ נאַציאָנאַליטעטען־ראַט. דעם אַל־פערבאַנדישען ראַט קלויבען אויס די בירגער לויט דער נאָרמע פון 1 דעפּוטאַט אויף 300 טויזענד איינוואוינער. דער נאַציאָנאַליטעטען־ראַט ווערט אויסגעקליבען דורך די העכסטע אָרגאַנען פון די בעזונדערע רעפּובליקען, ביידע קאַמערן האָבען גלייכע רעכט.

די קאָמפּעטענץ פון פּרעזידיום פון העכסטען ראַט איז זעהר אַ ברייטע. דאָס פּרעזידיום קאָן ענדערן די העכסטע אָנפיהרונג פון די בעוואָפענטע כוחות, דאָס דערקלערען מלחמה, שליסען שלום, ראַטיפיצירען אינטערנאַציאָנאַלע אָפּמאַכען א. אז. וו. דיעפּוטאַטען פון העכסטען סאָוויעט האָבען גאַראַנטירט פּערזענליכע אונבערירליכקייט. אַ דעפּוטאַט קאָן נישט ווערען אַרעסטירט אָדער צוגעצויגען ווערען צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט אָהן אַ דערלויבניש פון העכסטען סאָוויעט אָדער פון זיין פּרעזידיום. דער העכסטער סאָוויעט ווייט אויס אַ רעגירונג — דעם קאָמיסאַרען־ראַט, וועלכער איז פעראַנטוואָרטליך פאַרן סאָוויעט. די רעגירונג איז מחויב במשך פון 3 טעג צו ענטפערן אויף אַן אינטערפּעלאַציע פון אַ דעפּוטאַט.

די געריכטען ווערען אויסגעקליבען דורך די בירגער אויפ'ן סמך פון 4־עקיגען וואַהל־רעכט אויף 3 יאָהר צייט.

די קירכע איז אָפּגעטיילט פון דער מלוכה און די שול פון דער קירכע. די קאָנסטיטוציע גאַראַנטירט די פרייהייט פון רעליגיע און די פרייהייט פון אַנטי־רעליגיעזער פּראָפּאַגאַנדע. ס'איז אויך גאַראַנטירט די פרייהייט פון וואָרט, פּרעסע, פערזאַמלונגען. די בירגער פון ראַטען־פערבאַנד ווערט גאַראַנטירט די פרייהייט פון אָרגאַניזירען זיך.

די קאָמוניסטישע פּאַרטיי איז דער הויפּט־אָרגאַן פון די אַרבייטענדיגע. זי איז דער פיהרענדיגער צענטער פון אַלע אָרגאַניזאַציעס, סיי סאָציאַלע, סיי מלוכה'שע.

די סאָוויעטישע בירגער ווערט גאַראַנטירט פּערזענליכע אונבערירליכקייט. קיינער קאָן נישט ווערען אַרעסטירט אַנדערש, ווי אויפ'ן סמך פון אַ גערי־כט־בעשלוס אָדער לויט אַ בעפעהל פון פּראָקוראָר. עס ווערט גאַראַנטירט די אונבערירליכקייט פון וואוינונגען און די געהיימקייט פון קאָרעספּאָנדענץ.

יעדער בירגער אין עלטער פון איבער 18 יאָהר האָט אַקטיווע און פּאַסיווע וואַהל־רעכט. די וואַהלען זענען אַלגעמיינע, גלייכע, דירעקטע און געהיימע. רעכט אַרויסצושטעלען קאַנדידאַטען האָבען געזעל־שאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס, קאָמוניסטישע פּאַרטיי אָרגאַניזאַציעס, פּראָפ. פעראייניגן, קאָאָפּעראַטיוון, יוגענד־אָרגאַניזאַציעס און קולטור־אינסטיטוציעס.

***

וואַן־זעעלאַנד געשאַפען אַ נייע רעגירונג
וואַנדערוועלדע וויצע פּרעמיער. — דע מאַן — פינאַנץ מיניסטער

פּאַריז, 13 (ספּ. טעל.)

„האַוואַס" מעלדעט פון בריסעל, אַז פּרעמיער וואַן־זעעלאַנד האָט געשאַפען פאָלגענדען קאַבינעט: וואַן־זעעלאַנד — פּרעמיער, וואַנדערוועלדע — וויצע־פּרעמיער, ספּאַק — אויסערן־מיניסטער, פּינאַנסען — דע־מאַן.

אין נייעם קאַבינעט זענען פערהאַן 6 סאָציאַ־ליסטען, 4 קאַטאָליקען, 3 ליבעראַלען. פּרעמיער וואַן־זעעלאַנד און מיניסטער פאַר נאַציאָנאַלע פער־טיידיגונג געהערען נישט צו קיין פּאַרטיי.

דער נייער פינאַנץ־מיניסטער דע־מאַן איז דער אויטאָר פון אַ בעקאַנטען ווירטשאַפטליכען פּלאַן וועלכער ווערט גערופען דער דע־מאַן־פּלאַן.

MAOK PŁYN TEPI ROBACTWO

לעצטע דעפּעשען

סאָסנאָוויץ, 13 (טעלעפאָניש)

אין דער וואוינונג פון בעאַמטען געליבטער האָט מען געוואָרפען אַ באָמבע. די באָמבע האָט עקספּלאָדירט, 5 פּערזאָן זענען פערוואונדעט געוואָרען דערונטער 3 שווער. די סיבה פון אַטענטאַט איז נישט אויפגעקלערט.

וואַרשאַ, 13. (טעל.)

דער הילפס־קאָמיטעט פאַר די מינסקער יודען האָט זיך געווענדעט צום וואָיעוואָדע יאַראָשעוויטש וועגען לעגאַליזירען דעם קאָמיטעט. דער וואָיעוואָדע האָט ערקלערט, אַז די לעגאַליזאַציע וועט שוין זיין פערטיג מאָנטאָג. אין שייכות דערמיט טרעט צו דער קאָמיטעט שוין צו דער אַקציע.

זונטאָג פאָהרט אַרויס אַ דעלעגאַציע פון קאָמיטעט קיין מינסק מאַז. בכדי אויסצואַרבייטען דעם פּלאַן פון דער הילפס־אַקציע. עס וועט אַרויסגעגעבען ווערען אַ אויפרוף צו אַלע יודען אין פּוילען און אין דער וועלט וועגען קומען צו הילף די מינסקער יודען.

ווילנאַ. 13. (יט"א טעל.)

דער ווילנער „טאָג" האָט געזאַמעלט נדבות פאַר די מינסקער יודען. דאָס געלט איז קאָנפיסקירט געוואָרען און איבערגעגעבען געוואָרען דער יודישער קהלה. די צייטונג איז בעשטראָפט געוואָרען מיט 50 זל.

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש)

נעכטען איז אויף רוג נאָוואָליפּיע און סמאָטשע אַ יודישער יונגערמאַן בעפאַלען געוואָרען פון אַ גרופּע כוליגאַנעס. דעם בעפאַלענעם זענען געקומען צו הילף אַנדערע יודען. עס איז אויסגע־בראָכען אַ גרויס געשלעג בעת וועלכער דריי יודען און איין קריסט זענען שווער פערוואונדעט געוואָרען.

לעמבערג (יט"א) היינט 4 נאָכמיטאָג איז אין לעמבערג פאָרגעקומען די לויה פון שלמה ראָזענמאַן, דעם יודישען קרבן פון ענדעקישען אָנפאַל אין סטריער פּאַרק פון 29־טען מאַי. אַלע יודישע געוועלבער אין לעמבערג זענען אין דער צייט פון דער לויה געווען געשלאָסען. אין דער לויה האָבען זיך בעטייליגט עטליכע טויזענד פּער־זאָן. אייערנעכטען זענען פון א"י צוריקגעקומען דער פאָטער און ברודער פון ערמאָרדעטען. דער ברודער איז פּרעזעס פון דער רעוויזיאָניסטישער אָרגאַניזאַציע אין לעמבערג. אויפ'ן בית־עולם האָבען זיך אָפּגעשפּילט האַרצרייסענדע סצענעס. צווישען די נושאי־הארון האָט זיך געפינען דעפּ. ד"ר עמיל זאָמערשטיין. דעם קדוש האָבען מספּיד געווען אַלע לעמבערגער רבנים, אָרטאָדאָקסישע און פּראָגרעסיווע.

ווין, 13. (ספּ.)

אין „בורגטעאַטער" איז בעת דער פאָרשטעלונג פון די „אונגעטליכע קאָמעדיע" ווי אויך אין דער אָפּערע, וואו דער בעקאַנטער דיריגענט ברונאָ וואַלטער האָט געפיהרט די פאָרשטעלונג „טריסטאַן און איזאָלדע", זענען געוואָרפען געוואָרען שטינק־באָמבעס.

ברונאָ וואַלטער איז ווי בעוואוסט אַ דייטשער עמיגראַנט.

ירושלים, (יט"א טעל.)

דער 110 יאָהריגער יוד שטיין, וואָס שטאַמט פון פּשיטיק האָט זיך אַזוי איבערגענומען מיט די בעריכטען פון פּשיטיקער פּראָצעס, וואָס ער האָט געלייענט אין די צייטונגען, אַז ער האָט בעקומען אַ האַרץ אַטאַק און איז געשטאָרבען.

גענף, 13. (יט"א טעל.)

די מאַנדאַט־קאָמיסיע האָט בעשלאָסען צו פאָדערן פון דער מאַנדאַט־מאַכט אין ארץ־ישראל אַ צוגאַב־בעריכט נאָך פאַר דער סעפּטעמבער־סעסיע פון דער קאָמיסיע.

פּאַריז, 13 (ספּ. טעל.)

דער פּאַרלאַמענט האָט מיט אַ מעהרהייט פון 385 געגען 174 שטימען אָנגענומען דעם געזעץ־פּראָיעקט וועגען אַ 40־שעה'דיגער אַרבייטס־וואָך.

שטאַרקע אַנטיסעמיטישע העצע אין זאַלעשיץ

וואַרשאַ, 13. (יט"א טעל.)

די יודישע קהלה האָט בעקומען פון זאַלעשיץ (...לעצער קרייז), אַז דאָרט האָט זיך לעצטענס שטאַרק מערשאַרפט די אַנטיסעמיטישע העצע. דאָס בית־עולם איז געשענדעט געוואָרען. ס'זענען אויסגעהאַקט געוואָרען די שויבען אין דער מקוה און אין שיל יודישע הייזער.

סכסוך פון פּרעזעס מאַזור מיט פּרנס בײַן

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש)

די ספּעציעלע קאָמיסיע אויסצופאָרשען די האַנד... פון פּרעזעס מאַזור לגבי דעם פּרנס ביין האָט ...ענדיגט איהר אַרבייט. ווי בעוואוסט, האָט פּ... ביין פאָרגעוואָרפען דער קהלה־פּעדאַלטונג מיס... ...שאַפט צוליב וואָס פּרעז. מאַזור האָט זיך געפילט ...טראָפען און פעראָרדענט דעם פּ"נס ביין נישט ...צולאָזען אין דער קהלה.

די קאָמיסיע האָט פעסטגעשטעלט, אַז די האַנד... פון פּרעזעס מאַזור איז געווען אַן אומגעלומ־...טע.

Doktór Z.
HENRYKOWSKI
...ציעל־אַרצט פאַר מענער - שוועכע, ...ענערישע און הויט־קראַנקהייטען
...טראַוגוטאַ 9, טעל. 262-98
...נעמט אָן פון 8—11 און פון 6—9 אָוונד.
זונטאָג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאָג
...אונבעמיטעלטע — לעטשניצע־פרייזען

KOWALSKINA
BÓLU GŁOWY

M. GLAZER
ZACHODNIA 64, tel. 185-41

DR. med. Markowiczowa
MONIUSZKI 2

DR. MED. L. Pikielny
UROLOG
NAWROT 8, tel. 219-90

Doktór M. Kalisz

Starszy Felczer B. JOSKOWICZ

Dr. med. Ignacy Grynberg
CEGIELNIANA 17, tel. 174-15

Lekarz Dentysta Jakób Botwinik

KONSUM PRZY WIDZEWSKIEJ MANUFAKTURZE S.A.

רעקאָמשינער 54. צוזאַמען מיט די טאָמאָטשקעס 10 און 6

פעקלעך קיין ז.ס.ס.ר. — רוסלאַנד

ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור רעקיטשינער 54. בעניצט דאָס איבערשיקען פעקלעך קיין ז.ס.ס.ר. — רוסלאַנד. די פעקלעך ענטהאַלטען: וועש, קאָנפעקציע, שיך, שטרימף, שקאָרפעטקעס, טריקאָטאַזש-אויסאַרבייטונגען, וואָל-שטאָפען, זיידוואַרען, גאַלאַנטעריע, טואַלעט-זייפען און אַז״וו. וויזרשאַפט א.א.וו. גענויע פאַבריק-פרייזען. די פעקלעך ווערען צוגעשטעלט די אָפּנעמער אַהיים אַהן שום צוגאַ...

אויפן גרונד פון אָפּמאַך מיט דער האַנדעלס-מאַרשאַ... שאַפט פון ז.ס.ס.ר. און פוילען האָט דער קאָנ...

קלאַנג-קינא

PALACE

היינט אָנהויב 12, 2 און 4 נאָכמיטאָג
- 3 פריהמאָרגען-סעאַנסען -
פרייזען:
פון 80 גר.

EDDIE KANTOR
„עגיפּטישע נעכט"

2 שעה אונאויפהערליך געלעכטער און ווילט דאָס פובליקום מיט זיין אונפערגלייכליכען הומאָ...

דער קעניג פון קאָמיקער און ...

קלאַנג-קינא
CAPITOL
זאַוואַדזקאַ 16

היינט און פאָלגענדע טעג!
מיטרייסענד מייסטערווערק פון ציקל אונגעוועהנליכע פילמען פון עמאָציאָנירענדען אינהאַלט
אין די הויפּטראָלען: LIONEL ATWILL, FAY WRAY

„DOKTOR X"

רעוואָלוציאָנס-רעדוקציע פון די פרייזען!
1-טער פּלאַץ 1.09 זל. | 2-טער פּלאַץ 85 גר. | באַלקאָן 54 גר.
אויסערן פּראָגראַם: פּרעכטיגע מוזיקאַלישע צוגאַבע ווי אויך כראָניק ...T.

רעזשיסירט דורך ... שפּעטער ... „...tan Blood"

קלאַנג-קינא-טעאַטער
„SZTURA"
קאָפּערניקאַ 16.
טעל. 140-72.

היינט און פאָלגענדע טעג!
דער גרעסטער ווינער פילם, רעזשי Karol Lamacz א. ג.

„PEPI"

אין די הויפּטראָלען: Herman Thimig, Christl Mardaryn
נעכסטער פּראָגראַם: „רויטע בלום" „טעגליך ברויט"
אָנהייב אין געוו. טעג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג, זונטאָג און יום-טוב 12 אַ זייגער בייטאָג.

וויכטיג פאַר ... נאָר 2 זל. ... פאַר ... מאַכט די ... הי מ ... אויך גאַנץ ... אויך נייע ... 3.50 ...IOLA" Zawadzka 23

KUCHENKI SPIRYTUSOWE
EMES NIEZASTĄPIONE W GOSPODARSTWIE DOMOWEM

Palniki spirytusowo - żarowe
RUSTICUS
dają idealne i tanie oświetlenie.
Można je zastosować do każdej lampy naftowej
DO NABYCIA
L. RÓZIEWICZ, Skład Blachy i art. żel.
Łódź, Północna 7.

איבערציהונגען קיין ארץ-ישראל
און עקספעדיציעס נאָך
אין געזאַמעלטע וואַגאָנען ערלעדיגט
שנעל און פּינקטליך צו מעסיגע פרייזען
„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.
oddział w Łodzi
Narutowicza 13
tel. centrala: 250-15.
פערטרעטונג:
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

קריינע אַנאַנסען
1 זלאָטי אַנאַנאַס ביז 15 ווערטער 1 זלאָטי

כ'זוך אַ פּאָסטען, מעג ... וואָס עס איז, כ'בין נאָך פעהיג ... אַרט אַרבייט, אויך צו היטען, ... ערקינדיגען פון מיין ערליכקייט. ... פאַהרען דרעוונאָווסקאַ 13, ביי ... לעמבערגער.

WŁODZIMIERZÓW — Pensjonat dla młodzieży szkolnej w willi ... Zdrowe, smaczne utrzymanie, ... dziennie). Opłata dzienna 2 zł. Zapisy przyjmuje G. Lewkowicz, ... 56, mieszk. 10.

...sjonat w Kraszewie dla dzieci i ... pod kierownictwem rutyno-freblanki M. Liebermanówny. — ... przystępne — Kraszew. Willa ... w lesie Wiadomość: Szymań-... 1 Maja 34 m. 7.

...iono 1 weksel na zł. 25 pł. 15/6 ...st. Świętowicz, Kilińskiego 33, ...l na zł. 20, pł. 30/6 36, wyst. ..., Żeromskiego 7, które to weksle ...hiam. Ch. Wajnberg, Św. Jakóba ...

אַכטונג! ווער עס וויל ... עלעגאַנטסטע היטען צום ... אויך Hückel ווי אויך די בעסטע ... היטלעך, שילער-היטלעך בעקומט ... נור אין בעוואוסטען הוט-געשעפט „Szerlauns" פּיעטריקאָווער 10 ... און איבערצייגט אייך! שבת ... געשעפט געשלאָסען.

וויכטיג ... פאַבריקאַ... און האַנדווערק... שוויסונג... מאַשינען-... און רעפּעראַ... פּיהרט אויס ... די מעכאַ... שלאָס... י. רעדע... ...מאָמאַמשאַרע 11 (רזנ' זאַכאַרט)

פרייע פּאָסטענס

עס ווערט געברויכט אַ קוואַליפיצירטער שניידער-אַרבייטער ביי מענער-בעשטעלט, שרודמיעסקאַ 40, וואָיג. 15.

ראַקאַלעז

אַ צימער פאַר 2 יונגעלייט מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג מיט בעקוועמליכקייטען איז אָפּצוגעבען. צו ערפאַהרען פּוילנאָצנאַ 12, וו. 70, ביי קראַקאָווסקי.

אַ צימער פון 2 פענסטער מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג און בעקוועמליכקייטען איבערצוגעבען. צו ערפאַהרען ציגעלגאַס 21, לינקס, 2 שטאָק, וו. 17.

צו פערדינגען צוויי שטובען און אַ קוך מיט אַלע בעקוועמליכקייטען, אַ שטוב מיט אַ קוך און אַן'ענצעלנע שטוב דירעקט פון ווירט, פראַנציסקאַנער 30

פערשידענעס

אַ וואַרשעווער יונגערמאַן זוכט אַרבייט ביי וואָס עס זאָל נישט זיין, עס קען זיין מיט שלאָפען און עסען. אָפּערטען אונטער „W." 5368

אַ לאַנגיעהריגער פאַכמאַן פון מאַנופאַקטור-בראַנזשע מיט ערשטקלאַסיגע רעפערענצען פאַר אַ קליינעם געהאַלט זוכט אַ פּאָסטען. אָפּערטען אונטער „עהרליך" אין אַדמיניסטראַציע פון צייטונג.

ביליג אָוועקצוגעבען אַ פּיאַנינאָ צוליב אָפּרייזע. צו ערפאַהרען וואָלבאָרסקאַ 12, פראָנט.

לעטשניצע
פאַר וועגעריש קראַנקע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטן
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 1
טעל. 122-73
מעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוונט.
וועגעריש-קראַנקע, מאַגענשוואַכע און הויט-קראַנקהייטען
אַנאַליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאַציע
איז מעטיג אַ געגעצן מעת לעת
פאַר פרויען אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל
אַ בעראַטונג 3 זל.

לעטשניצע
פאַר וועגעריש-קראַנקע
מענער - שוואַכע און הויט-קראַנקהייטען
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטן
פּיעטריקאָווער 45
טעטיג פון 9 פריה ביז 9 אָוונט.
פרויען און קינדער נעמט אָן א פרוי-דאָקטאָר פון 11-1 און פון 5-7 אָוונט.
א בעראַטונג 3 זל.

DR. MED.
J. Szreiber
כירורג
צוריקגעקעהרט
Narutowicza 9. tel. 122-95.
נעמט אָן פון 2—3 נאָכמ. און פון 5 - 7 אָוו.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראָלאָג
כפעצ. פאַר נירען בלאָז און אורין-קראַנק.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעמט אָן פון 9-11 און פון 6-8 אָוונט.

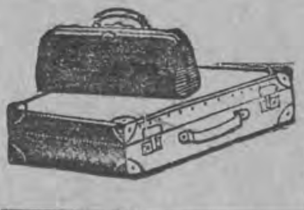

אַלעס צו דער רייזע
קופערס, טאַבעסטען און לעדערוואַרען-געשעפט
Stefan Skarzyński
Piotrkowska 133, tel. 168-88
אונזער ספּעציאַליטעט: פּראַקטישע רייזע און האַנד-קופערס, בעט-זעק, זאַמי נעסעסערס, פּאַרטמאָנעס, דאַמען-האַנטטאַשען, זאַמי מילימער און פּאַרשױפטמעסיגע גאַרטלען, פוטבאָלן א.ז.וו.

PIERWSZE PRYWATNE
POGOTOWIE LEKARSKIE
TELEFON
12-333
LEGJONÓW 6 (Zielona)
Szybka pomoc lekarska we wszystkich specjalnościach!
PRZEWÓZ CHORYCH W OBRĘBIE CAŁEJ POLSKI

הילף און רפואה פאַר בראָך-קראַנקע

(רופּטורען) אויף בױוינקעל, נופּעל ביי מענער, פרויען און קינדער, אויך פאַר פערהרימונגען פון רוקענביין (הויקערס), פיס, שיפע פּלייצעס און שמערצהאַפטע פלאַט-פיס. דאָס ליידען איז נישט צו פערנאַכלעסיגען, ווייל די פאָלגען זענען פאַר'ן לעבען ביטער און געפעהרליך. דורך מיין מעטאָדע ערפונדענע ספּעציעלע גומי-הייל-באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פערנאַכלעסיגטע געפערליכע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע אָהן בלוטיגע אָפּעראַציע. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל-אַפּאַראַטען און גאַרסעטען געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקרימטע פּלייצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאַט-פיס. פאַר אַמפּוטירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט-פיס (סאָלאָן-אַרבייט).
ביים אַראָפּלאָזען זיך פון מאַגען, קישקעס, געבירט-מוטער, עמפּפעהל איך ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד"ר גלענאַרד
דער אמת'ער בעריהמטער איז גאַנץ פוילען פון אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען אָנערקענט
ספּעציאַליסט Ortoped
NATAN RAPAPORT
מיט 30-יעהריגער פּראַקטיק אין ווין, דייטשלאַנד און לעמבערג, נעמט אָן פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און 3 ביז 7 אָוונט
אין לאָדז, פּילסודסקיעגאָ № 23
פּערזענליכע ערשיינען פון קראַנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub.
Czcionkami i druk rotac. „Najer Folksblat". Pietrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Chanon Kaufman.